

[Tastesen]

2. Lærer Erik Arnkil Jørgensen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 7. april 1978.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 113 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel til arbejdsministeren:

Forespørgsel af Jørgen Jensen (DKP):

»Hvad kan ministeren oplyse om regeringens planer for at lette de arbejdsløses situation?«

(Forespørgsel nr. XIX. Anmeldt 2/3 78. Fremme af foresp. vedt. 10/3 78).

Forhandling

Fjerde næstformand (Ninn-Hansen):

Taletiden er aftalt til 15 minutter i første og 5 minutter i anden omgang for ordførere; for andre medlemmer er taletiden 5 minutter.

Jørgen Jensen (DKP):

Som begrundelse for denne forespørgsel vil jeg fremholde den stigende arbejdsløshed: vi har i dag 212.000 arbejdsløse, og planregørelsen om udviklingen forudser, at vi indtil 1985 vil have en arbejdsløshed på over 200.000. Ungdomsarbejdsløsheden, som alle forbander og lover en indsats imod, er på 70.000 unge under 25, der ikke er under uddannelse og ikke har et arbejde. Der er også vanskeligheder med at skaffe plads på gymnasierne, hvor nu 30 pct. af en årgang søger ind. De øgede uddannelsestilbud til langvarigt ledige lader vente på sig, og det eneste konkrete, der er sket på dette område, er, at vi i sidste uge vedtog en lovbestemmelse, der giver mulighed for karantæne fra understøttelsen, hvis man gentagne gange vægrer sig ved at tage de uddannelsestilbud, som altså endnu ikke er formulerede, ikke er konkrete. Vi ved også, at der til trods for den store præmiering, der tales så meget om, for at stå til rådighed for arbejdsgiverne alligevel er øgede økonomiske vanskeligheder forbundet med arbejdsløsheden, navnlig for familiefor-

sørgere og langvarigt ledige. Derfor har vi også i begrundelsen peget på de helt urimelige skattemæssige bestemmelser om nedsættelse af personfradraget ved beskatning, når en ledig har modtaget ydelse efter bistandslovens kap. 9 og 10.

Men noget væsentligt og en direkte årsag er det psykiske pres og den diskriminering, de ledige fortsat er udsat for. Den danske grundlovs § 75 siger: »Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrygger hans tilværelse.«

Men alligevel er det ikke fantasier eller overdreven propaganda, når læge Knud Jacobsen for nylig har foretaget en beregning, der viser, at hvis den nuværende arbejdsløshed fortsætter i fem år, vil det føre til 300 selvmord, 12 mord, 7.000 indlæggelser på statshospitaler og 6.000 dødsfald om året.

Kravet om, at de ledige for at være berettigede til understøttelse skal være til rådighed for arbejdsgiverne, bruges og misbruges i lovgivningen her i folketinget, i den offentlige debat, i direktoratets cirkulærer og afgørelser og i formidlingskontorenes administration som begrundelse for helt urimelige begrænsninger af den lediges aktivitet. Man må ikke deltage i fritidsundervisning; det kunne jo gå hen og give kompetence.

En mere direkte grund til, at vi rejser denne debat, var meddelelsen om angrebet på de arbejdsløse, der direkte deltog i den kommunale valgkamp. Alle aktive folketingsmedlemmer har ganske givet i dele af deres tilværelse måttet opdele døgnen i erhvervsarbejde, uddannelse, møder, artikelskrivning m. m. Men de ledige, dem, man kynisk ofrer, når man beregner, hvor mange ledige der skal være for at forbedre valutasituationen, har ikke gennem deres kontrolbesøg på arbejdsformidlingen og opfyldelse af kravet om til enhver tid, hvornår og hvor det passer arbejdsgiveren at de skal gå i arbejde, erhvervet sig retten til at deltage i møder, skrive artikler og tage uddannelser. Ifølge direktoratets udtalelser om dette til dagspressen er det sket på en sådan måde, at det fremstår, som om de ledige havde valget mellem at deltage i kommunalt arbejde, som jo er et borgerligt ombud, og at opretholde retten til dagpenge.

Men det er jo ikke kun i den offentlige og ikke altid saglige debat, at de ledige bliver

[Jørgen Jensen]

hængt ud, det sker også her i folketinget, og ikke kun fra de partier, der åbent siger, at de mener, en stor del af de understøttelsessøgende ikke er reelt til rådighed for arbejdsmarkedet. Nej, mistænksomheden skinner igen på mange områder, også i regeringens lovforslag og holdning. Når man f. eks. afviste kommunisterne forslag om ved ledighed på mere end 3 pct. at ophæve tidsbegrænsningerne og give ret til kompetencegivende uddannelser, var argumentationen jo i virkeligheden selvmodsigende og på linje med de platte angreb. Man kunne ikke give mennesker på dagpenge adgang til uddannelse, selv om de var villige til at afbryde denne, hvis der kom arbejdstilbud.

I sig selv kan det være et spørgsmål, hvor der er lovmæssig dækning for en sådan problemstilling, men begrundelsen var, at så ville alle de, der søgte uddannelse, bare søge at sikre sig 26 ugers arbejde. Ja men kan man da bare sådan uden videre i dag gå ud og få 26 ugers arbejde? Hvis det var rigtigt, var der jo ingen grund til arbejdsløshed, for så var det muligt at få arbejde. Eller et andet argument: så var man også nødt til at forhøje uddannelsesstøtten, og så ville der være mange, der søgte uddannelse.

Der skal, som den tidligere arbejdsminister udtrykte det, være balance imellem uddannelsesstilbud og udbud af arbejdskraft. Vi har den opfattelse – og derfor er vi sikkert heller ikke altid enige med regeringen i vurderingen af, om et lovforslag på dette område er et fremskridt eller et tilbageskridt – at alle, der vil arbejde, har ret til arbejde, og at der skal ydes fuld erstatning, hvis ikke vi kan anvise dem arbejde. Dette er begrundelsen for vor forespørgsel.

Arbejdsministeren (Auken):

I den vanskelige situation, vi befinder os i beskæftigelsesmæssigt med de mange tusinder af arbejdsløse, er regeringen selvfølgelig parat til at benytte denne lejlighed til nærmere at drøfte den almindelige beskæftigelsespolitik, som jeg i øvrigt hørte meget lidt om fra hr. Jørgen Jensens side, og de arbejdsløses situation, som der direkte er blevet spurgt om.

Lad mig først sige, at regeringens bestræbelser på at føre en beskæftigelsesfremmende politik og at lette de arbejdsløses situation

har udmøntet sig i en meget, meget lang række forskellige initiativer. Jeg skal gennemgå og beskrive en række af de initiativer, der er taget, og dem, som er undervejs.

Imidlertid må udgangspunktet for en debat om udsigterne for beskæftigelsen og de arbejdslediges situation altid være forventningerne til den samlede økonomiske udvikling både her i landet og i udlandet, og jeg skal derfor sige nogle ord om, hvad vi kan vente os her.

Som det vil være folketinget bekendt, er der ikke væsentlige ændringer i de udenlandske konjunkturer, dvs. den udenlandske efterspørgsel også efter danske varer, i forhold til situationen sidste år. Ganske vist er der i en række lande sket en drejning i mere ekspansiv retning; på den anden side må vi frygte en fortsat ugunstig udvikling på vore vigtige markeder i de andre nordiske lande. Vi må derfor regne med, at den udenlandske efterspørgsel kun vil yde et lille, om noget, bidrag til forbedringen af beskæftigelsessituationen her i landet.

Derudover er den økonomiske udvikling selvfølgelig i betydeligt omfang bestemt af økonomiske og politiske beslutninger, vi selv træffer. Vi har således i Danmark i de seneste år ført en ekspansiv, en aktiv finanspolitik via ganske betydelige underskud på statsbudgettet. Endvidere har regeringen søgt at føre en konsekvent indkomstpolitisk linje, der har det dobbelte sigte at styrke eksporthvervenes og den importkonkurrerende sektors konkurrenceevne og dermed øge beskæftigelsen. Det er regeringens opfattelse, at en fortsættelse af denne indkomstpolitiske linje imidlertid vil forudsætte, at der også her i folketinget kan samles et flertal om løsning af nogle af de tilgrundliggende fordelingsproblemer og medejendomsretsproblemer, økonomisk demokrati-problemer, der skal klares som forudsætninger for en sådan politik. Regeringen har gennem nedsættelsen af udvalget om lønmodtagernes medejendomsret gerne villet give det politiske grundlag, der er nødvendigt for at kunne træffe disse beslutninger.

Den politik, jeg her har skitseret, er senest udmøntet ved vedtagelsen af regeringens økonomiske politik i august-septembersamlingen 1977, herunder især gennemførelsen af regeringens beskæftigelsesplan. Som man vil vide, er hovedpunkterne i vores beskæftigel-

[Arbejdsministeren]

sesplan vedtagelsen af dels en erhvervs- og beskæftigelsesfremmende politik, dels en energipolitik, der mindsker behovet for energiimport, og endelig en fortsat dæmpning af omkostnings- og prisstigningerne. Heroverfor står også hensynet til forbedring af betalingsbalancen, der gjorde det nødvendigt sideløbende med denne beskæftigelsesplan at gennemføre en økonomisk stramning.

Denne stramning, isoleret vurderet, har selvfølgelig en negativ indvirkning på beskæftigelsesudviklingen i samfundet. På den anden side må vi regne med en øget aktivitets- og beskæftigelsesstimulerende effekt af de tilskud og foranstaltninger, der er gennemført inden for byggesektoren, og af den forøgelse af de offentlige udgifter, der ligger i Beskæftigelsesplan II.

Derimod er det nok for tidligt på nuværende tidspunkt at foretage en endelig vurdering af virkningerne af den styrkelse af erhvervenes konkurrencestilling og investeringslyst, der var en vigtig del af de foranstaltninger, der blev gennemført under augstsamlingen.

Opgaven er altså at skabe de nationale forudsætninger for en fortsat forbedring af vores konkurrenceevne, der er en nødvendig forudsætning for en fornuftig erhvervsudvikling her i landet, og samtidig finde frem til de yderligere uløste opgaver – lad mig bare eksempelvis nævne byfornyelse, energiområdet, miljøområdet osv. – der trænger sig på for at sætte mere arbejde i gang.

På baggrund af den svage vækst, omkring 2 pct. af produktionen i 1978 i forhold til 1977, og på baggrund af den meget kraftige stigning i antallet af mennesker, der er arbejdssøgende, altså tilgang til arbejdsmarkedet, hvor der jo er tale om en mangedobling, er vi ikke alt for optimistiske med hensyn til udviklingen i arbejdsløshedstallet. Beskæftigelsesgraden holder sig, og antallet af beskæftigede holder sig, men antallet af arbejdsløse stiger, bl. a. fordi der er en meget kraftig tilgang til arbejdsmarkedet, og det vil betyde, som det også tidligere er kommet til udtryk i forbindelse med vedtagelse af finansloven, at antallet af ledige forventelig vil stige med 15.000, og det vil især ske i begyndelsen af 1978 og er sket i begyndelsen af 1978, hvorimod vi regner med en moderat forbedring henimod slutningen af 1978. Jeg skal ikke nærmere gå ind på beskæftigelses-

planens enkelte elementer, kun fremhæve, at der jo er tale om offentlige investeringer på mere end 10 mia kr. inden for en 3 års periode. Jeg skal kun gøre nogle lidt mere uddybende bemærkninger om en række af de mere målrettede initiativer, vi har taget for at bekæmpe ledighedsproblemerne for enkelte grupper.

Lad mig starte med at sige noget om, hvad der er gennemført for at nedbringe ungdomsarbejdsløsheden. Der er afsat mere end ½ mia kr. på de statslige og kommunale budgetter om året til at skabe nye job og uddannelsesmuligheder til arbejdsløse unge. Programmet omfatter både mulighed for tilskud til oprettelse af ekstraordinære lære- og praktikpladser, tilskud til ansættelse af unge, beskæftigelsesprojekter samt etablering af og støtte til en række uddannelsesstilbud. Det er vores indtryk, at disse tilbud i øjeblikket henvender sig til op imod 20.000 unge. En effektiv bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden må bygge på kendskab til lokale forhold og behov, og derfor er også hovedparten af foranstaltningerne lagt over i kommunernes og amtskommunernes regie.

Det er med glæde, jeg har konstateret den – i øvrigt voksende – interesse, der er ude omkring i kommunerne og i amterne for at løse denne opgave, og det er også mit indtryk, at man mange steder glædeligvis afsætter betydelig større midler end det, man er forpligtet til efter den lovgivning, der blev vedtaget her i efteråret.

Jeg kan dog ikke undlade at sige midt i denne beskrivelse af ungdomsarbejdsløshedsproblemerne, at det er med beklagelse, regeringen må notere, at det bidrag, som udbygningen af EFG-uddannelserne skulle have ydet til nedbringelse af vores ungdomsarbejdsløshed, i nogen grad er udeblevet, fordi regeringen og arbejdsmarkedet ikke fik sit EFG-lovforslag igennem sidste forår, men blev stemt ned her i folketinget.

Jeg skal endvidere angående den særlige indsats, der allerede er gjort, omtale de særlige erhvervsinformerende kurser, som vi har iværksat både for unge, for de langtidsledige og for kvinderne, og som vi i forbindelse med det, jeg senere skal sige om de langtidsarbejdsløses problemer, håber kan blive fulgt op af reelle beskæftigelsestilbud. En række af disse uddannelsesformer, alt det erhvervsintroducerende arbejde, som i sig selv er meget

[Arbejdsministeren]

positivt, får først den fulde positive virkning, når det følges op af et reelt beskæftigelsestilbud.

Der er endvidere sket en væsentlig udbygning og effektivisering af arbejdsformidlingen. Vi har ansat betydelig flere mennesker inden for arbejdsformidlingen og dermed rettet op på noget af den skævhed, der har været i udviklingen i antallet af arbejdsløse, som arbejdsformidlingen skal betjene, og det personale, der har været til rådighed for at støtte de arbejdsløse.

Udbygningen af arbejdsformidlingen giver mulighed for indførelse af alternative formidlingsformer. Lad mig blot nævne den halvåbne formidling, som betyder, at de arbejdssøgende kan få at vide, hvad der findes af beskæftigelsestilbud inden for deres område, og at de, der søger arbejdskraft, kan få noget at vide om sammensætningen af den arbejdsstyrke, der findes, uden at man afslører navne hverken på enkelte arbejdssøgende eller enkelte virksomheder. Jeg tror, en sådan arbejdsbørs eller jobinformation kan have en positiv indvirkning på en mere effektiv arbejdsformidling og dermed løse det problem, som irriterer mange, nemlig at man i situationer oplever, at der er ubesatte stillinger, samtidig med at der er ledige inden for det pågældende område.

I øvrigt gennemførte folketinget jo en række forbedringer af arbejdsformidlingsloven – desværre uden forespørgerens støtte – herunder bl. a. inddragelse af de anerkendte arbejdsløshedskasser i et mere direkte arbejde til gavn for deres ledige medlemmer. Der skete også en række smidiggørelser og lempeliggørelser af enkelte regler, som skulle effektivisere arbejdet, samtidig med at de betyder en menneskeliggørelse af den arbejdslediges situation.

Jeg skal også nævne, at der er gennemført en række forbedringer af sygedagpengeloven – jeg skal ikke gå i enkeltheder ved denne lejlighed – forbedringer i henseende til nedbringelse af arbejdsgiverperioden ved en venteperiode i forbindelse med nyansatte og lempelser for de mindre arbejdsgivere i den særlige forsikringsordning, der gælder i forbindelse med sygedagpengeordningen. Jeg tror, det er vigtigt at sige dette, for desværre er det jo stadig væk sådan, at en række virksomheder på trods af disse lempelser i sygedagpengeordningen ofte i uvidenhed om dis-

se forbedringer af hensyn til sygedagpengeforpligtelsen undlader at tage ny arbejdskraft ind, sådan at man f. eks. inden for håndværkerområdet kan opleve eksempelvis i hovedstadsområdet ugers eller måneders ventetid hos bygningshåndværkerfirmaer, samtidig med at vi har adskillige tusinde bygningshåndværkere, der går arbejdsløse. Hvis vi i fællesskab kunne udbrede kendskabet til disse regler og andre forbedringer, der er sket, og vi samtidig kunne appellere til arbejdsgiverne om at tage flere folk ind, tror jeg også, der er en række uløste opgaver, som i dag ikke bliver klaret eller bliver klaret gennem overarbejde, og som i stedet kunne bruges til at bringe ledige i arbejde igen.

Jeg skal omtale to særlige initiativer, som har en positiv indvirkning på beskæftigelsen, og som optager regeringen meget netop i disse dage. Det ene er spørgsmålet om de langtidsarbejdsløse, det andet er spørgsmålet om efterløn. Efter vores opfattelse er den situation, de langtidsarbejdsløse er blevet bragt i, det mest uhyggelige ved den nuværende beskæftigelseskrisen. Dette, at vi har i titusindvis af borgere i dette samfund, som har gået arbejdsløse, siden krisen brød ud, at vi har andre titusinder af mennesker, som har gået arbejdsløse mere end et år, at vi må forudse den situation allerede til 1. januar 1979, medmindre positive beskæftigelsestilbud og andre tilbud stables på benene, at måske 25.000 falder for 26 ugers reglen og med et stigende tal i de efterfølgende måneder, understreger både problemets alvor og problemets omfang, og alle ved selvfølgelig også, hvor vanskeligt problemet er.

Der er en nem løsning på de langtidsarbejdsløses problem. Der er den nemme løsning, der siger: væk med 26 ugers reglen, bare betal understøttelse og så køør videre uden et krav om tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er bl. a. den politik, som forespørgeren har anbefalet.

Regeringen mener, at det er en fantastisk farlig tankegang. Regeringen mener, at det er alle tiders hovedpude og ikke en reel løsning af de langtidsarbejdsløses problemer. Det, der må være det afgørende, er, at de langtidsledige sikres et reelt tilbud om beskæftigelse enten i den private eller i den offentlige sektor, inden nogen falder for 26 ugers reglen. Vi skal opretholde 26 ugers reglen, men vi må give de langtidsarbejdsløse et reelt til-

[Arbejdsministeren]

bud om beskæftigelse, inden nogen falder herfor. Det må være den rigtige løsning både for de arbejdsløse og set ud fra samfundets synsvinkel. Derved sikrer vi jo bl. a., at de langtidsarbejdsløses arbejdsevne ikke går tabt for samfundet.

Jeg håber i løbet af meget kort tid at kunne forelægge denne beskæftigelses- og uddannelsesplan, hvor hovedvægten vil blive lagt på denne beskæftigelsesgaranti, eller hvad man vil kalde det, for de langtidsarbejdsløse med henblik på en diskussion både her i folketinget, med de kommunale organisationer og med arbejdsmarkedets parter.

En af de ting, vi skal have klaret i den forbindelse, er selvfølgelig at overvinde de reelle vanskeligheder, der er ved at få de langtidsarbejdsløse, altså mennesker, som i lang tid har været væk fra arbejdsmarkedet, beskæftiget på almindelige vilkår. Det er nødvendigt at sætte ind med genoptræning og genplacering for denne gruppe, og det må i konsekvens heraf selvfølgelig være et meget vigtigt element.

Det andet initiativ, jeg vil omtale, er efterløn, som alle, allerede inden forslaget er fremsat i folketinget, ja, inden man overhovedet var færdige i udvalget, har haft travlt med at tage stilling til, desværre for nogle vedkommende uden særlig megen omtanke en negativ stilling.

Forslaget om efterløn på arbejdsmarkedet er resultatet af et udvalgsarbejde, som vi satte i værk sidste efterår med repræsentation af arbejdsmarkedets parter, og er et forslag, der er indstillet af det store flertal af dette udvalg, dog med alle lønmodtagerorganisationerne og repræsentanter for stat, amter og kommuner som forslagsstillere, men med modstand fra arbejdsgiversiden inden for den private sektor; det gælder både Dansk Arbejdsgiverforening og landbrugets arbejdsgiverorganisationer.

Udvalget har afgivet betænkning og heri formuleret et forslag til en efterlønsordning på arbejdsmarkedet. Ifølge udvalgets forslag skal efterlønsordningen først og fremmest ses som en arbejdsmarkedsforanstaltning, der sigter mod en omfordeling af arbejdet, idet ældre lønmodtageres tilbagetrækning fra arbejdsstyrken giver mulighed for beskæftigelse af yngre arbejdsløse. Det er en tankegang, som altså ikke bare findes hos lønmodtagerorganisationerne i flertallet, og som ikke bare

findes i regeringen og blandt et betydeligt antal medlemmer her i folketinget, men som også efter de nyeste opinionsundersøgelser deles af 85 pct. af den danske befolkning. Jeg tror i høj grad, at efterlønsforslaget vil vise sig at være svar på en række af de spørgsmål og de krav, vi hører i denne forbindelse ude omkring.

Vi overvejer i øjeblikket den nærmere udformning af efterlønsforslaget, og jeg håber i løbet af meget kort tid at kunne fremsætte det i folketinget og håber, at vi kan få en positiv gennemgang af både problemerne og perspektiverne i efterlønsordningen.

Jeg skal også nævne investeringsplanredegørelsen, hvor et af de hovedsynspunkter, der præger regeringens analysearbejde af denne redegørelse, netop er at få belyst de beskæftigelsesmæssige aspekter og de beskæftigelsesmæssige virkninger af alternative offentlige investeringer og niveauer for offentlige investeringer.

Selv om hovedpointen i diskussionen om, hvad der kan gøres for at hjælpe de arbejdsløse, må være en diskussion om, hvordan vi skaffer arbejde, hvordan vi skaffer beskæftigelse frem til de arbejdsløse, er det givet, at vi samtidig må have en forpligtelse til at sørge for, at de arbejdsløses forhold økonomisk og på anden måde er så betryggende og så tilfredsstillende som muligt.

Derfor har regeringen også siden sin tiltræden i 1975 taget initiativer til en lang, lang række forbedringer af den nuværende arbejdsløshedsforsikringsordning med det resultat, at Danmark efter min opfattelse har en arbejdsløshedsforsikringsordning, der i henseende til niveauet, højden for dagpenge, og i henseende til varighed af dagpenge er ganske enestående i verden; det gælder også i forhold til en række af de andre nordiske lande.

Jeg skal ikke nævne alle disse forbedringer, kun understrege, at kredsen af personer, der kan forsikres, er udvidet, sådan at i princippet alle, der findes på arbejdsmarkedet og ønsker at have den sikkerhed, der ligger i en arbejdsløshedskasse, kan blive medlemmer. Der sker hyppigere reguleringer. Vi har fået indført 2 årlige reguleringer. Vi har forbedret mulighederne for de nyuddannede i henseende til dagpengeret gennem afskaffelse af den særlige 180 dages regel, og der er skabt forbedrede muligheder for, at de arbejdsløse

[Arbejdsministeren]

kan holde ferie. Samtidig er der sket en udvidelse af retten til dagpenge, således at arbejdskravet i dag lyder: 26 ugers beskæftigelse inden for 4 år i stedet for, som det ellers har været lovens hovedregel, inden for 3 år, og i december måned fik regeringen tilslutning til den særlige moratorieregel, hvorefter ingen arbejdsledig, ingen langtidsarbejdsløs vil kunne falde for 26 ugers reglen i løbet af 1978.

Jeg vil dog i den forbindelse, selv om jeg mener, at disse to ting er forbedringer, understrege, at vores målsætning er at komme tilbage til de 3 år, og vi håber, at det program, vi kommer med omkring langtidsarbejdsløsheden, vil give en reel chance for tilbagevenden til 3 år. 26 ugers reglen er det meget nødvendigt at bevare, den skal bare kombineres med et tilbud om beskæftigelse til de arbejdsledige.

Samtidig har regeringen været opmærksom på de problemer, der kan opstå i ledighedsperioder for den enkelte ledige, hvis den ledige på én gang skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet og på samme tid også have mulighed for en meningsfyldt tilværelse, at gennemføre meningsfyldte aktiviteter. Et udtryk for denne tankegang er den udvidelse, der er sket og fortsat vil ske af de lediges muligheder for deltagelse i kurser med bevarelse af dagpengen.

Når forespørgeren for heroppe stod og sagde, at de ledige end ikke kan deltage i fritidsundervisning, modsiges det jo af den kendsgerning, at mange, mange tusinder af ledige hver eneste dag deltager i forskellige uddannelsesstilbud beregnet på de ledige, herunder også mere kompetencegivende uddannelser inden for et afgrænset område. Men det er klart, at betænkelighederne ved at give dagpenge er mindre ved ikke-kompetencegivende kurser, og derfor har vi selvfølgelig udvidet meget her, hvorimod der ved de kompetencegivende uddannelser er et vanskeligere problem at tackle. Her ønsker vi at fortsætte den linje, som vi hidtil har fulgt: i et samarbejde med undervisningsministeriet at prøve at trække en fornuftig grænse for de kompetencegivende uddannelser, som man med arbejdsløshedsunderstøttelse kan deltage i.

Jeg skal i den forbindelse også nævne Landsorganisationens forslag om betalt frihed til uddannelse, som kan komme til at

spille en rolle også for vores arbejdsløshedssituation i samfundet. Regeringen har modtaget og vurderer forslaget, men har endnu ikke taget stilling til det, heller ikke til dets økonomiske konsekvenser.

Uddannelse er imidlertid kun en af de aktiviteter, som den arbejdsløse kan gå i gang med for at bruge sin tid på en fornuftig måde, og regeringen er indstillet på at gå så langt, som det er muligt, for at give de ledige mulighed for at deltage i aktiviteter, som kan modvirke en ellers truende passivitet, herunder selvfølgelig også deltagelse i kommunalpolitisk arbejde. Jeg har allerede på baggrund af de konkrete sager, der har været, haft lejlighed til at diskutere dette spørgsmål også med arbejdsdirektoratet, og der er ingen tvivl om, at den praksis, vi vil følge, vil være meget lempelig med hensyn til f. eks. deltagelse i kommunalpolitisk og andet politisk arbejde.

Når alt dette positive er sagt, er der imidlertid visse principper, som vi nødvendigvis må holde fast ved. Vi må holde fast ved, at arbejdsløshedsdagpenge er en arbejdsmarkedsydelse, som ikke bør bruges til at finansiere alle mulige andre formål, uanset hvor fornuftige disse måtte være. Vi kan ikke bruge arbejdsløshedsdagpengene til at lappe på forsømmelser f. eks. inden for uddannelsesstøtteområdet. Vi må forbeholde arbejdsløshedsdagpenge for de egentligt arbejdsløse, vi kan ikke bruge det høje niveau for arbejdsløshedsdagpenge til at løse en masse andre opgaver i vores samfund.

Jeg skal slutte med at sige, at vi agter i den kommende tid at tage de initiativer, jeg før har beskrevet, vedrørende de langtidsarbejdsløse, vedrørende efterlønnen. Vi agter i de forhandlinger, der skal være vedrørende vores bolig- og skattepolitik, at lade det beskæftigelsesmæssige synspunkt være et hovedhensyn, at lade vurderingen af investeringsplanredegørelsen i høj grad bero på positive beskæftigelsesmæssige interesser, samtidig med at vi i en fortsat indkomstpolitik – og jeg har nævnt de forudsætninger, der efter regeringens opfattelse må opfyldes, for at vi kan føre en sådan fortsat indkomstpolitik – skaber forbedrede konkurrencevilkår for det danske erhvervsliv. Vi vil fortsætte med presset på den internationale opinion i de organer, hvor vi har mulighed for det, for at presse en mere aktiv økonomisk politik igennem,

[Arbejdsministeren]

og endelig vil arbejdet i det udvalg, jeg før omtalte, om en bedre fordeling af den eksisterende arbejdsmængde, det såkaldte Drachmannudvalg, som nu er kommet med efterlønsforslaget, fortsætte, først med spørgsmålet om overarbejde og derefter med andre, beslægtede spørgsmål, som tager sigte på en bedre fordeling af arbejdet, herunder spørgsmålet om arbejdstid, bedre ferieordninger osv.

Jeg vil til allersidst så kraftigt som muligt slå til lyd for, at vi får en bedre statistik på arbejdsmarkedsområdet og inden for arbejdsløshedsområdet. Det er utilfredsstillende, at det danske samfund ofrer mange milliarder kroner på bekæmpelse af ledigheden, samtidig med at vi har så dårligt et måleinstrument, som den nuværende arbejdsmarkedsstatistik er. Det er utilfredsstillende, at vi ikke har en moderne og tidssvarende statistik, så at vi kan se de sammenhænge, der findes i vores ledighedsproblem, og med sikkerhed kan sige, hvor mange der går ledige, og af hvilke grunde de går ledige. Derfor har jeg truffet beslutning om at få denne moderne statistik, denne tilfredsstillende statistik, op at stå i løbet af 1978 med overgang til anvendelse af elektronisk databehandling.

Men jeg vil i samme forbindelse gerne understrege, at vores ønske om en bedre statistik ikke skal ses som en tilslutning til den agitation og den hetz, der fra forskellig side rettes mod de arbejdsløse og deres økonomi. Det er fortsat regeringens klare målsætning at gøre, hvad der står i vores magt for at hjælpe de arbejdsløse i deres nuværende vanskelige situation.

Jørgen Jensen (DKP):

Må jeg først til ministerens bemærkning om, at der ikke var megen beskæftigelse i det, jeg sagde før, sige, at hvis det er en sådan debat, vi skal have her i dag, så var der heller ikke megen glæde at hente i ministerens redegørelse.

Vi fik at vide, at der ikke var nogen væsentlige ændringer at vente udefra, at hensynet til valutasituationen havde umuliggjort at gøre noget effektivt for de arbejdsløse, og at de initiativer, der var taget over for de unge, ikke havde givet noget resultat.

Jeg vil godt understrege, at den debat, som vi har rejst, først og fremmest er rejst for at

drøfte de lediges situation og samfundets behandling af de ledige. Det betyder ikke, at vi accepterer arbejdsløsheden, eller at vi har opgivet at få flertal for de forslag, vi har fremsat på andre tidspunkter, og som kunne sikre beskæftigelse til alle, forslag, som har været underbygget af krav fra arbejdspladser, fagforeninger og forbund, om en væsentlig og afgørende nedsættelse af arbejdstiden og om en ændring af den økonomiske situation herhjemme, så at forbruget øgedes, forslag, som regeringen har bekæmpet, hver eneste gang de har været lagt frem. Men det burde være hele folketingets opgave fremfor nogen, indtil der er sikret beskæftigelsestilbud til alle, at bekæmpe den umenneskelige behandling, de langvarigt ledige er udsat for.

Ret talende for situationen er det, at da vi havde Christianiadebatten for ikke så længe siden herinde, var der radio på hele dagen for at fortælle det danske folk om, hvad det var, der skete i Christiania. Den samme opmærksomhed er der ikke i dag, hvor vi diskuterer, hvad mere end 200.000 mennesker er udsat for. Det fortæller noget om situationen og også om det ansvar, ministeren har for den behandling, man giver de mennesker.

Når vi retter kritikken imod regeringen og de lovforslag, den har fremsat, betyder det ikke, at vi har overset udtalelser og forslag fra f. eks. fremskridtspolitikere eller Arbejdsgiverforeningen, som ubevidst eller tiltænkt kun kan virke som et hadsk angreb på den enkelte ledige. Men det er nu en kendsgerning, at hvis regeringen ville, behøvede det ikke at være disse kræfter eller udtalelser eller problemstillinger, der havde præget linjen i arbejdsløshedslovgivningen, hvilket vi desværre har set i de seneste måneder har været tilfældet. Jeg skal bare kort nævne dem, vi lod falde for 26 ugers reglen her sidst på året, fordi man skulle have de borgerlige med i et forlig.

Jeg har allerede nævnt arbejdsløshedens omfang, som er 212.000 ifølge de sidste tal, og også, at den vil holde sig mange år endnu. Men jeg vil godt nævne, at forsøgene på at bortforklare den store ledighed ved at tale om, at vi trods krisen har flere i arbejde end nogen sinde, virker, selv om det ikke er hensigten, som et raffineret angreb på den ledige. Hvordan tror man egentlig det virker på en langtidsledig daglig at høre, at der er ledige stillinger, der ikke kan blive besat, at der

[Jørgen Jensen]

kommer flere og flere i arbejde, når man selv er sorteret fra eller endnu ikke har fundet nåde for arbejdsgiverens øjne, uanset om grunden til frasorteringen var, at uddannelsen ikke slog til, eller at fysikken ikke svarede til de krav, som arbejdet stillede, eller at man f. eks. stod på sin ret som arbejder.

Adskillige af de arbejdsnedlæggelser, man nu kalder ulovlige, men som man tidligere kaldte overenskomststridige, viser, at ikke engang sikkerhedsrepræsentanter og tillidsfolk er sikret imod uhyrlige overgreb. Det er en kendsgerning – selv om vi måske først skulle diskutere det under debatten i morgen – at Danmark har en såkaldt politisk frihed, der i den offentlige debat giver den enkelte ret til at bruge kraftudtryk imod regeringen og også imod en statsminister. Men hvis en arbejder stille og roligt på sin arbejdsplads veldokumenteret og sagligt siger, at arbejdsgiverens arbejdsmetoder er forkerte eller måske endda livsfarlige, så har arbejdsgiveren en grundlovssikret ret til at fratage den pågældende mulighed for at være beskæftiget. Det siger også noget om situationen, som den er i Danmark.

Hertil kommer, at påstanden om det øgede antal beskæftigede personer ikke er rigtig. Arbejdsministeren ønsker en bedre statistik, bliver der sagt heroppefra, men man kan frygte for, hvad den skal bruges til, når man ser den nuværende anvendelse af statistikmaterialet. Vi ved i dag, hvor mange erhvervsaktive der er, vi ved, hvor mange der er under uddannelse, syge eller på pension. Vi ved altså, hvor mange der egentlig havde ret til at melde sig til arbejdsmarkedet med krav om en meningsfyldt uddannelse.

Vi brugte denne viden i 1960'erne og i 1970'erne, da vi havde fuld beskæftigelse og dengang ønskede flere ud på arbejdsmarkedet. Da byggede vi børnehaver og propagerede for, at alle skulle have et arbejde af hensyn til samfundsøkonomiske interesser og af hensyn til den menneskelige udvikling, ligesom man sagde, at det var fremmende for ligestillingen mellem kønnene, at alle havde et arbejde. Men i dag har vi helt glemt denne agitation og også det talmateriale, vi havde. Sandheden er jo, at det, der bringer antallet af beskæftigede personer i vejret, er det øgede antal deltidsstillinger, som ganske rigtigt omfatter mange kvinder, hvoraf sikkert en hel del er blevet tvunget til at tage arbejde,

fordi manden er blevet arbejdsløs. Men omregner vi deltidsstillingerne til fuldtidsstillinger, er der ikke tale om en stigning, men om et fald i beskæftigelsen. I 1972 var der beskæftiget omregnet i fuldtidsstillinger 2.181.398 personer. I 1976 var tallet 2.147.530 personer, altså et fald på 33.000 i denne periode. Derfor er det en urimelig og falsk agitation, når man fra regeringens side taler om, at der er flere beskæftiget nu, end der var, før krisen satte ind.

Vedrørende de mange ubesatte stillinger, som navnlig fremskridtspartiet kører frem med, så er arbejdsløshedstallet i dag mere end 200.000. Der blev i 1976 nyanmeldt 221.000 ledige pladser, og heraf var der 1.000, som ikke blev besat, altså mindre end ½ pct. Når vi ved, at der herimellem både er højtlønnede stillinger og stillinger, som ikke opfylder de mest elementære krav til sikkerhed og løn, bliver det i virkeligheden under ¼ pct. af de ledige pladser, som ikke bliver besat. Arbejdsløsheden er desværre alt for reel og stabil til, at den kan manes i jorden ved talfuskeri. Ingen burde heller undre sig over, at med den ret, arbejdsgiverne har til at sortere arbejdskraften og anvende dem, der er mest givende efter deres opfattelse, vil vi få, som også ministeren sagde, titusinder, der er langvarigt ledige. Det er vor opfattelse, at der sikres ikke en løsning på dette, uden at der gribes ind over for arbejdsgiverens ledelsesret, og her er ingen mellemvej mulig, således som vi f. eks. så ved lovgivningen i sidste uge.

Ministeren siger, at forespørgeren har den opfattelse, at det hjælper bare at fjerne 26 ugers reglen. Nej, det har jeg ikke. Jeg er af den opfattelse, at det eneste, der radikalt hjælper, er at sikre arbejdstilbud til alle. Men vi siger også her og nu, at det hjælper heller ikke blot at lade hænderne ligge i skødet og ikke foretage sig noget. Det er nødvendigt at sikre, at anvisning og antagelse af arbejdskraft også kommer ind i den faglige kamp, ellers fjerner man ikke langtidsløsheden. Man kan skjule den, men fjerne den gør man ikke på den måde, man hidtil har regeret på.

Kommunisterne har gentagne gange dokumenteret, at den egentlige årsag til krise og arbejdsløshed er det modsætningsfyldte og planløse samfundssystem, vi har. Vi har også forslag til her og nu at bekæmpe arbejdsløsheden, men det er en kendsgerning, at samt-

[Jørgen Jensen]

lige de partier, der kalder sig ansvarlige, og som har fundet sammen omkring indkomstpolitikken, har udtalt – og ministeren har også gjort det i dag – at arbejdsløsheden kunne afskaffes, hvis man så bort fra de økonomiske problemer, hvis man ville affinde sig med et stigende valutaunderskud, hvis man ville affinde sig med en stigende gæld til udlandet, og hvis arbejderne var villige til at gå ned i løn og arbejde noget stærkere. Så kunne man fjerne arbejdsløsheden.

At problemstillingen i sig selv efter vor opfattelse er noget politisk vrøvl, er én side af sagen, men i virkeligheden fastslår disse udtalelser jo, at de 200.000 arbejdsløse er en bevidst, beregnet følge af den politik, der er ført herinde. Det understreger også, at de arbejdsløse ikke selv er skyld i deres ledighed, og at hvis de skulle finde arbejde gennem en øget aktivitet, var der andre, der skulle ofres som arbejdsløse for at forbedre valutasituationen. Det er i virkeligheden det, ministeren har sagt her i dag er kendsgerningen, men alligevel opretholdes og administreres kravet om, at man skal være til rådighed for arbejdsmarkedet, som om dette i sig selv kunne begrænse arbejdsløsheden. Man kræver i virkeligheden, at den ledige, uanset hvad ministeren sagde heroppe for, skal være passiv på alle andre områder end i forsøget på at skaffe sig et job. Det er ikke alene i lovgivningen, man kræver det, men navnlig i den offentlige debat, og det kan man ikke se bort fra.

Man opretholder et kontrolsystem på formidlingskontorerne, som enhver, der har undersøgt det, vil erkende er fordyrende, skadeligt og nedværdigende, og som må fjernes. Der er ingen, der kan sige noget andet, hvis de undersøgte det. Hvis tiden tillod det, skulle jeg forklare noget om, hvor tåbeligt det virker. Det er ikke i loven fastsat, at man skal være passiv som ledig, men alligevel kender vi alle eksempler på helt urimelige afgørelser, og så hjælper det ikke noget, at ministeren siger heroppe, at der er titusinder, der deltager i fritidsundervisningen. Vi hører nu også eksempler på, at der er mennesker, som man truer med at fratage understøttelsen, når de gør det, og det, vi sådan set som lovgivere skulle tage op til drøftelse, er, hvad vi kan gøre mod dette.

Det må være sådan, at de ledige har ret til at deltage i alle de aktiviteter, som arbejden-

de kan deltage i, selv om de er tilmeldt en anvisningsinstans, hvad enten det er et formidlingskontor eller fremover en arbejdsløshedskasse, og derfor forpligtet til at modtage anvist arbejde. Deltagelse i igangværende aktiviteter burde være at betragte, som om man var i arbejde. Derfor kravet om, at de ledige får ret til at deltage også i kompetencegivende uddannelser. Det er jo noget, arbejdende mennesker gør, og tænk på, hvilke menneskelige udviklingsmuligheder vi ofrer alene for at opretholde den illusion, at man er hurtigere ude hos arbejdsgiveren, når man starter fra lænestolen derhjemme, end hvis man startede fra en læreanstalt eller andre aktiviteter.

Der er lovet, og det er gentaget i dag, at vi skulle have flere meningsfyldte uddannelses-tilbud til de langvarigt ledige. Jeg vil godt understrege, at vi mener også, det er godt og påkrævet, men vi må også sige: bryd dog med den reaktionære indstilling, at den lediges uddannelse kun skal være målrettet i forhold til arbejdsgivernes og produktionens krav. Det burde være den ledige selv, der afgjorde, i hvilket omfang og ad hvilken vej han ville uddanne sig.

Det er altså en kendsgerning, at de ledige er de ofre, vi bringer på kapitalismens alter for at forhindre øget gældsstiftelse og valutaunderskud. Det er også gentaget i dag. Men burde vi så ikke også yde de arbejdsløse fuld erstatning for det løntab, de lider? Burde vi i virkeligheden ikke også tale om en økonomisk kompensation ud over dette?

Kravet om begrænsning i understøttelses-satserne er ikke kommet fra regeringen, men har alligevel været fremme i debatten også her i folketinget. Det er påstået, at dette ville begrænse arbejdsløshedstallet, men det er lige så falsk en påstand som de påstande, der kommer i forbindelse med kravet om, at de ledige skal være til rådighed for arbejdsmarkedet. Der bliver ikke flere arbejdspladser ved at begrænse forbruget hos 200.000 ledige og deres familier; tværtimod øger det arbejdsløsheden.

Der er også en række fejlagtige opfattelser af dækningsgraden. De ledige får ikke 90 pct. af deres tidligere løn, men højst 90 pct. Det betyder i virkeligheden, at gennemsnittet reelt ligger mellem 55 og 80 pct. af den løn, de tidligere tjente. Derfor kan langvarigt ledige blive tvunget til at søge til bistandskon-

[Jørgen Jensen]

toret, og det vil være rimeligt, om vi også tog op til overvejelse, om de dér får den behandling, de reelt skal have.

Troen på en ændring af situationen for den enkelte og for hele arbejderklassen er psykisk af afgørende betydning ikke alene for de ledige, men også for alle arbejdende. Derfor er det navnlig for en arbejderregering helt urimeligt og unødvendigt at komme med forslag, der alene tilsigter at tilsløre eller udskyde problemerne.

Jeg har allerede nævnt, at kravet fra arbejdspladser og kontrolsteder er kortere arbejdstid, en væsentlig nedsættelse af arbejdstiden i forbindelse med overenskomstafslutningerne. Det er vel også kendt, hvorledes man greb ind og forhindrede dette med talen om, at det ville forværre beskæftigelsessituationen, fordi det øgede omkostningerne. Det er ikke rigtigt, og det virker helt urimeligt over for de ledige, når man umiddelbart efter fremkommer med tanker om fordelingsordninger, f. eks. frihed hver 10. uge, og så beskylder det med, at så kunne man hvile ud i den uge, så at man kunne udføre arbejdet på 9 uger i stedet for på 10 uger.

Kravet om efterløn, som er et retfærdigt og nødvendigt krav grundet den nedslidning, der navnlig finder sted af de hårdest arbejdende herhjemme, påstås nu også at være en hjælp til bekæmpelse af arbejdsløsheden. Det kunne lyde rigtigt af hensyn til de unge, og det er sikkert rigtigt, at der er 85 pct. af befolkningen, der går ind for dette krav. Men hvad med den 60-årige? Hvordan tror man situationen er for den 60-årige, som skal betale dette? Og hvad er det egentlig for en løsningsmodel, der har været fremme i pressen, hvor det i virkeligheden er de arbejdende selv, der skal betale dette for sådan set at nedsætte udgiften på nationalbudgettet?

Det ville være rimeligt, at man gav de ledige et perspektiv ved at vise, at der var en vej ud af arbejdsløsheden, ved at give dem troen på, at tingene kunne ændres. Og da må jeg sige, at der er perspektiv i at fremlægge en række forslag om investeringer, som er rigtige samfundsøkonomisk og også med hensyn til beskæftigelsen: gasledning i Nord-søen, Storebæltsbro, digebygning osv., men det virker nedslående, når vi så også i debatten får at vide, at vort medlemskab af EF betyder, at en lang række af disse arbejder

skal udføres af virksomheder uden for dette land.

Kaj Poulsen (S):

Socialdemokratiet betragter beskæftigelsesproblemet som det danske samfunds problem nr. 1. Derfor har vi siden krisens start ført en politik, som på kort og på lang sigt angriber dette problem fra flere sider. Det er efterhånden erkendt af de fleste realistisk indstillede i vort samfund, at skal arbejdsløsheden effektivt bekæmpes, må det ske ved et mellemstatsligt samarbejde, bl.a. på grund af, at arbejdsløsheden ikke er et dansk fænomen, men i høj grad et internationalt problem.

På grund af afmatningen i de økonomiske konjunkturer i begyndelsen af 1970'erne og stærkest i 1973 blev de danske betalingsbalanceløsheder samtidig med den begyndende arbejdsløshed med ét slag til et problem, som gjorde, at Danmark isoleret havde meget snævre muligheder for at udvide efterspørgslen med de betalingsbalanceproblemer, som vi havde før krisen, og som er blevet forværret under denne. Denne udvikling har gjort, at vort betalingsbalanceproblem og vores beskæftigelsesproblem skal angribes samtidig, fordi disse problemer bider hinanden i halen, og på grund af denne sammenhæng mellem den økonomiske politik og beskæftigelsespolitikken har det været nødvendigt at føre en politik, der tilgodeser den sammenhæng.

Derfor vil socialdemokratiet søge den indkomstpolitik, som har været ført de sidste år, videreført, bl.a. fordi det på det økonomiske område har vist sig at virke, som vi i socialdemokratiet regnede med. Vores betalingsbalance har vist bedring, der er opnået en vis prisstabilitet i forhold til tidligere, og vores konkurrenceforhold over for udlandet er på det sidste blevet forbedret. Disse forbedringer ønsker vi skal skabe grundlag for fremover at videreføre en effektiv indsats for en forbedret beskæftigelse, men det er en betingelse, at indkomstpolitikken føres videre på et fornuftigt niveau for at undgå choklignende virkninger på det indenlandske pris- og lønniveau. Det er uomtvisteligt, at indkomstpolitikens virkninger bl.a. betyder forskydning af indkomster og formuer i samfundet, og den manglende politiske løsning på dette

[Kaj Poulsen]

problem har hidtil begrænset indkomstpolitikken anvendelse.

Men jeg synes, det skal fremhæves, at foruden en begrænsning af omkostningsniveauet og dermed en forbedring af konkurrenceevnen er et af formålene med at føre indkomstpolitik at holde igen på lønindkomstens andel til fordel for profitens andel af den samlede indkomst. Det, diskussionen derfor bør dreje sig om, er, hvem der skal eje og kontrollere den øgede profit. Her har der været en tilbøjelighed til hos de tidligere profitmodtagere at forudsætte, at de også skal have hånds- og halsret over den forbedrede indtjening som følge af en dæmpet lønudvikling.

Det er imidlertid for socialdemokratiet en klar forudsætning for indkomstpolitikken, at fordelingsproblemet løses, og det vil i praksis sige, at der tages hul på lønmodtagernes medejendomsret igennem indførelse af økonomisk demokrati.

Folketingets politisk-økonomiske udvalg behandler for tiden planredegørelsen for de offentlige investeringer frem til 1990. Det er vort håb, at folketingset snart vil kunne tage stilling til, hvordan man ønsker de offentlige investeringer prioriteret i de kommende år, og da der inden for næsten samtlige de områder, redegørelsen behandler, kan skaffes et betydeligt antal arbejdspladser, mener vi, det haster.

Jeg skal her nævne nogle enkelte eksempler på områder i redegørelsen, som hver for sig vil give et betydeligt antal arbejdspladser: trafikinvestering, uddannelse, miljø og en fornuftig udbygning af de sociale investeringer til højnelse af det sociale serviceniveau.

Energiinvesteringer er et område, hvor der i stor udstrækning vil være tale om en dobbeltvirkning. Her tænkes bl. a. på udvidelse af vores kraftvarmeforsyning og på investeringer i et distributionsnet ved ilandføring af den gas, som er fundet i den danske fastlandssokkel i Nordsøen. Disse investeringer vil foruden at skaffe mange nye arbejdspladser også give en betydelig forbedring på vores betalingsbalance.

Der må også efter vor opfattelse sættes gang i byfornyelsen i Danmark. Byfornyelsen er jo det område inden for bygge- og anlægsvirksomheden, som er mindst importkræven-

de og som sådant det område, hvor man pr. investering får flest arbejdstimer.

Fælles for samtlige de opgaver, som investeringsplanredegørelsen peger på, er, at de kræver betydelige investeringer fra det offentlige, og derfor må folketingset tage stilling til, om denne udpumpning af kapital vil være rimelig i forhold til betalingsbalancen, eller om vi skal søge den inddrevet på anden måde.

Det er socialdemokratiets opfattelse, at denne udpumpning kan modsvares af en øget opsparing igennem ØD eller igennem et indgreb over for de kraftige stigninger, vi har haft i jord og fast ejendom, og paradoksalt nok er det beløb, som man i investeringsplanredegørelsen regner med skal bruges til investeringer i de næste 12 år, af samme størrelsesorden som det, vi har tilladt jord og fast ejendom at stige i en 4-årig periode, nemlig ca. 265 mia kr.

Der kan tænkes en række andre områder, som man med fordel vil kunne bruge til bekæmpelse af arbejdsløsheden. Man kan eksempelvis trække nogle årgange ud af arbejdsmarkedet.

Det centrale uddannelsesråd har netop barslet med en betænkning, U-90, hvori man foreslår den skolemæssige grunduddannelse udvidet til 12 år. Dette vil betyde, at mindst et par årgange vil udskyde deres indtræden på arbejdsmarkedet. Endvidere peger det centrale uddannelsesråd på, at der skal kunne undervises i arbejdstiden. Socialdemokratiet tror, at en sådan vej er værd at betænde, når der er tale om at fordele det forhåndenværende arbejde, men spørgsmålet er, om ikke det i nogen grad er overenskomstsspørgsmål fremfor lovgivningsspørgsmål.

Dansk Metalarbejderforbund krævede ved sidste overenskomstforhandling betalt fritid for sine medlemmer, for at man én gang om ugen kunne mødes og tale ud om eventuelle problemer. Man kunne forestille sig en sådan frihed på 2, 5 eller 8 timer ugentlig til kulturelle eller uddannelsesmæssige aktiviteter. Også dette vil være en god og givtig måde at fordele det forhåndenværende arbejde på, bl. a. fordi, som det hedder i U-90, uddannelse er grundlag for en række livskvaliteter, og Danmarks mulighed for at hævde sig i den hårde internationale konkurrence beror afgørende på viden, færdigheder og andre kvaliteter, som er betinget af uddannelse.

[Kaj Poulsen]

Arbejdsministeren har bebudet, at han om kort tid vil komme med et forslag til efterlønsordning. Socialdemokratiet venter meget ivrigt på et sådant forslag, som vil give vore ældre medborgere en mulighed for at trække sig ud af arbejdsmarkedet, hvis de selv ønsker at benytte en sådan fratrædelsesordning. En gennemførelse af efterlønsordningen som bebudet af arbejdsministeren vil efter vor opfattelse være det største stykke sociale arbejdsmarkedslovgivning, som har været gennemført i Danmark i mange år. Endvidere vil en sådan efterlønsordning efter vor opfattelse fordele arbejdet, således at man på kortere sigt vil få et antal, som svarer til en årgang, fri fra arbejdsmarkedet, og derved har man mulighed for at beskæftige yngre mennesker, som derved kan træde ud af arbejdsløshedskøerne.

I augustforlig II blev der åbnet mulighed for at investere godt 10 mia kr. over en 3-årig periode i arbejdsløshedsbekæmpende foranstaltninger. Socialdemokratiet vil nøje følge de gennemførte foranstaltninger, således at de investeringer, som giver den bedste virkning, vil søges fortsat og udbygget.

Her vil jeg gerne pege på de foranstaltninger, som er gennemført for de unge ledige. Disse foranstaltninger har efter vor opfattelse haft en effektiv virkning på beskæftigelsen blandt de 16-24-årige. Disse ordninger må nøje vurderes, og det er vor opfattelse, at en række af de initiativer vil kunne bruges med held på det øvrige arbejdsmarked. Man kan endelig stille spørgsmålet, om ikke det vil være rimeligt at gennemføre en bestemmelse, som vil gøre det til en pligt for samfundet at sørge for, at ingen bliver ringere stillet økonomisk og socialt, blot fordi vi ikke har været i stand til at skaffe dem beskæftigelse inden for den periode, som 26 ugers bestemmelsen har fastsat, altså en samfundspligt til at skaffe folk fri for truslen om at falde for 26 ugers bestemmelsen. Vor ledetråd må være at sætte folk i gang med fornuftigt arbejde i stedet for at udbetale dem understøttelse.

De forskellige opgaver, som udvalget om fordeling af arbejdet er blevet bedt om at se på, vil kunne hjælpe os med dette, og vi håber, at udvalget hurtigt kan komme med yderligere oplysninger og oplæg til en bedre fordeling af arbejdet. Her tænkes bl. a. på begrænsning af overarbejde, sabbatordninger m. v., og vi tror også, at LOs krav til den

kommende overenskomst om en uges ekstra ferie vil være gavnligt.

Den alvorlige beskæftigelsessituation i de europæiske lande har gjort, at den europæiske fagbevægelses faglige samarbejdsorganisation i dag som optakt til møderne i EFs Ministerråd i morgen og i overmorgen har henvendt sig til samtlige landes regeringschefer for at kræve af dem, at der føres en økonomisk politik, som vil afhjælpe arbejdsløsheden. Et væsentligt bidrag til denne fælles europæiske aktionsdag er en rapport, som de faglige organisationer i Norden har udarbejdet. Heri peger fagbevægelsen på en række veje ud af krisen. Rapportens væsentligste konklusion er, at en kriseløsning også er en mellemstatslig løsning, som jeg nævnte i min indledning. De europæiske fagbevægelser peger altså på, at vi må sætte ind med en kriseløsning på mellemstatsligt plan, og heri er vi i socialdemokratiet enige. Vi håber, at de bestræbelser, som statsministeren har udfoldet i flere år for at få de økonomisk stærkere lande til at føre en beskæftigelsesvenlig politik, med denne henvendelse fra fagbevægelsen efterhånden må lykkes, så vi effektivt ved fælles hjælp kan bekæmpe arbejdsløsheden.

Jeg skal sluttelig ønske statsministeren held og lykke med hans bestræbelser for at få fællesmarkedets lande til at føre en sådan ekspansiv økonomisk politik.

Fjerde næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13.15, hvor vi først går til punkt 5 på dagsordenen: Spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 12.05.

Mødet genoptaget kl. 13.15

Man gik først til dagsordenens punkt 5, som var:

5) Spørgsmål til ministrene:

1) Til undervisningsministeren af:

[Udenrigsministeren]

Man vendte herefter tilbage til dagsordenens punkt 4, der var:

4) *Forespørgsel til arbejdsministeren:*

Forespørgsel af Jørgen Jensen (DKP).

(Forespørgsel nr. XIX. Anmeldt 2/3 78. Fremme af foresp. vedt. 17/3 78).

Forhandlingen genoptoges.

Forhandling

Nauerby (FP):

Forespørgslen fra kommunisterne i dag lyder: »Hvad kan ministeren oplyse om regeringens planer for at lette de arbejdsløses situation?« Det, vi har hørt indtil nu fra arbejdsministeren og fra den socialdemokratiske ordfører, har jo ikke været ret meget andet end det, vi tidligere har hørt. Det er, ligesom man fra regeringens side har accepteret, at man skal have langtidsarbejdsløshed. Det er noget, der er kommet for at blive.

De arbejdsløses situation er diskuteret meget; det er et emne, der er diskuteret flere gange her i tinget. Desværre med et negativt resultat for de arbejdsløse. Ikke mindst pressen har interesseret sig for arbejdsløsheden. Vi kan næsten ikke lukke en avis op, uden at der er noget om arbejdsløshed og beskæftigelse. Radio og TV undlader heller ikke at behandle emnet. Problemet interesserer store dele af befolkningen meget. Det er nok af to grunde. Det er en tragedie for den, der er arbejdsløs og gerne vil have et arbejde. Og det er en tragedie for den, der har konstateret, at det koster hende eller ham penge at tage arbejde – eller i hvert tilfælde er lige ved at koste penge. For hvad vil ens venner ikke sige, dersom det kommer frem, at ens realløn gik ned ved, at man gik på arbejde, fremfor stadig væk at være arbejdsløs eller blive hjemme?

En af grundene er, at arbejdsløshedsunderstøttelsens størrelse er bestemt af den løn, man opnåede umiddelbart før afskedigelsen. 90 pct. af den hidtil opnåede løn eller maksimumbeløbet for arbejdsløshedsunderstøttelsen kan ofte være højere end det, man bliver tilbudt for at påtage sig et nyt og måske uvant arbejde. Det vil ofte være sådan, at

nyansatte begynder med en lavere løn; de begynder måske ikke med det samme på akkord, men går først på akkord, når de er blevet kendt med det nye arbejde. Af frygt for, at det ikke er et varigt ansættelsesforhold, vægrer den arbejdssøgende sig ved at tage arbejde til den mindre løn, for efter de regler, vi har, bliver understøttelsen i en eventuel ny arbejdsløshedsperiode beregnet efter den mindre løn. Det er meget forståeligt, set ud fra den arbejdsløses situation. Han må først se på sin økonomi.

Det, jeg har sagt her, viser klart, at folketinget har fejlet; forskellen mellem løn og understøttelse er i dag for lille, endda i visse tilfælde negativ. Der skal ikke herske tvivl om, at vi i fremskridtspartiet er glade ved, at vi har råd til at have verdens bedste arbejdsløshedshjælp. Men vi må ikke glemme, at det i stor udstrækning er dem, der har arbejde, der skal bære byrden, og så kan det jo ikke være rigtigt, at de i realiteten skal have mindre ud af det end dem, der er arbejdsløse.

En anden og ikke uvæsentlig grund er de dyre transportomkostninger til og fra arbejde, som jo opstår, når man ikke har anden mulighed for at komme på arbejde end ved at benytte sin egen bil, fordi der ikke findes kollektive transportmidler mellem ens hjem og firmaet, og fordi man fra folketingets side ustandselig hæver afgiften på folks privatbiler, som det for mange er nødvendigt at benytte for at komme til og fra arbejde. For øvrigt er det jo heller ikke billigt trods de store offentlige tilskud at benytte kollektive transportmidler.

En ikke uvæsentlig grund er den høje trækprocent, som skattevæsenet har tildelt den enkelte lønmodtager.

Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren, hvor mange af de arbejdsløse der har deltidsbeskæftigelse og samtidig opnår arbejdsløshedsunderstøttelse. Jeg henviser til et bilag om dette, som vi har haft i arbejdsmarkedsudvalget, almindelig del, bilag 62, der oplyser, at der var registreret 46 ledige pædagoger i Silkeborg og der ikke kunne besættes en stilling på 17 timer ugentlig ved Silkeborg kommunes social- og sundhedsforvaltning. Det ville være gavnligt for debatten at få oplyst, hvor mange der er deltidsbeskæftiget, hvor stor lønindtægten er for disse, og hvor meget lønindtægten bliver suppleret med arbejdsløshedsunderstøttelse.

[Nauerby]

Nu har arbejdsministeren her i dag som tidligere bebudet, at man skulle få nogle bedre statistikker at gå frem efter, og det er vel gavnligt, også for at få dette punkt nærmere belyst. Man hører jo gang på gang eksempler på, at den situation med deltidsarbejde bliver udnyttet på de arbejdsløses side og vel også fra arbejdsgivernes side. I realiteten var der jo ikke nogen ledig arbejdskraft til rådighed for Silkeborg kommune trods 46 registrerede ledige. Det er oplyst i bilaget, at nogle af dem, der var registreret som ledige, havde fra et mindre antal timer og op til 30 timer ugentlig. Nu er denne sag bragt i orden, og der er blevet anvist den ønskede pædagog, fremgår det af et senere svar, vi har fået i udvalget, men spørgsmålet er, hvor mange lignende tilfælde der er ude over landet, for det er formodentlig ikke det eneste sted. Det er, ligesom de oplysninger, vi har fået frem, ikke rigtig har belyst det.

Ovennævnte eksempel er måske grunden til, at vi ofte ude på møder hører – og vi læser også ofte om det i aviserne – at det ikke har været muligt at skaffe arbejdskraft til trods for den store ledighed. Er det i virkeligheden på grund af sådanne forhold som i Silkeborg, hvor alle de ledige var deltidsansatte?

En anden grund til den store interesse for arbejdsløshedsproblemet er, at det er ved at gå op for store dele af befolkningen, at det også vil gå ud over ham, der nu har arbejde, dersom vi ikke får gang i vores produktion. Dersom vi skal ud af den gældsætning, som vi har påført os i de sidste år, er det nødvendigt, at vi udnytter vores største ressource, nemlig arbejdskraften. Vore produkter er kun noget værd, såfremt vi udnytter vor arbejdskraft til en forædling. Den fødevarerproduktion, vort landbrug fremstiller, er der rig mulighed for at afsætte i andre lande, når blot vi kan gøre det til konkurrencedygtige priser. Vi var tidligere berømte for vor meget høje kvalitet på landbrugsvarer såvel som på industrivarer. Tænk blot på møbelindustriens eksport, der i løbet af en ganske kort årrække steg fra ingenting til 1,1 mia kr. Det viser noget om, at vi i Danmark producerer kvalitetsvarer. Efter de oplysninger, jeg har fra industrien, er det ikke noget problem at afsætte danske industriprodukter, da de er højt anerkendt for deres fine kvalitet og for leveringsterminernes overholdelse. Det, det kni-

ber med, er prisen. Den er for høj i forhold til priserne i de lande, hvormed vi skal konkurrere.

Det er på dette punkt, vi her i folkettinget kan hjælpe de arbejdsløse, nemlig ved at gøre dansk arbejde konkurrencedygtigt i forhold til udlandet. Fremskridtspartiet viste vejen til at mindske omkostningsniveauet ved fremsættelse af ændringsforslag til finansloven. Vi påviste ved vore besparelsesforslag – måske mange i antal, med både store og små beløb – en besparelse, der ville give den enkelte en væsentlig skattelettelse, som ville betyde en omkostningssænkning på bruttolønnen, men samtidig ville give en væsentlig reallønsfremgang. Den ville igen styrke den enkelte borger til at gøre en ekstra indsats og dermed sætte beskæftigelse i gang. Det er urealistisk at tro, at den danske befolkning og de danske arbejdere vil acceptere at gå ned i realløn. Men det er nødvendigt, at vi nedsætter vort omkostningsniveau. Derfor er der kun én vej at gå, nemlig at nedsætte de alt for store offentlige udgifter og dermed også skattetrykket for den enkelte arbejder. Der kan så være nogle luksusudgifter, som vi i den offentlige sektor må se bort fra et stykke tid, men som måske på et senere tidspunkt kan tages op, når vi får bedre råd.

En anden væsentlig grund til, at der ikke er interesse for at sætte noget i gang i Danmark, er de mange restriktioner, der er pålagt erhvervslivet, bl. a. med land- og byzonenloven. Den burde fjernes. Den er med til at hæmme en naturlig udvikling i landsby-samfundene. Mange tomme bygninger kunne udnyttes til mindre industri, som så skulle have lov til at udfolde sig i takt med det behov, der vil være. Havde den restriktive lov om land- og byzoner eksisteret på det tidspunkt, hvor Danfoss opstod i en tidligere landbrugsejendom nede på Als, så var det sikkert, at vi ikke havde haft denne store arbejdsplads i dag. Det er kun et enkelt eksempel på, hvor hæmmende de nugældende love virker.

Det kunne gavne beskæftigelsen, om vi standsede med at fabrikere love, der ustandselig besværliggør erhvervslivets betingelser. Der kan være et lille håb om det, for nu skal vi herinde i folkettinget jo snart hjem på sommerferie, og i den tid kommer der jo ikke så mange restriktive love. Lad os nu give erhvervslivet arbejdsro for en tid og sikkerhed

[Nauerby]

for, at der ikke hele tiden kommer nye påbud.

Vi kan især gavne beskæftigelsen ved at fjerne sygelønsordningen fra arbejdsgiverne ved at lade staten overtage disse forpligtelser. Vi kunne nok også gavne optimismen og lysten til at sætte noget i gang, dersom vi kunne fjerne truslerne om ØD og skatteministerens trusler om bådafgift og de forskellige ting, der kommer frem. Det er ting, der er med til at få erhvervslivet til at miste interessen for at gå i gang med noget. Lad os herinde i folketinget opfordre vore organisationer på arbejdsmarkedet til en større fleksibilitet mellem de forskellige fag. Lad os gøre boligmarkedet friere, så konkurrencen skaffer billigere boliger. Det vil give ekstra arbejde. Lad os fjerne nogle af de begrænsninger, der er for ejerlejligheder, og de begrænsninger, der er i udbudet af parcelhusgrunde. Det kan ikke være rigtigt, at for at købe en parcelhusgrund i et boligområde skal man stå i kø i op til flere dage for at få den grund, man gerne vil have.

Det er vor opfattelse, at skal der gøres noget for de arbejdsløse – og det mener vi absolut der skal – skal det gøres ved at skaffe arbejde til flere og få flere i beskæftigelse ved nyttigt, produktivt arbejde. Erfaringen viser jo tydeligt, at det ikke er beskæftigelsesarbejde, man ønsker, som f. eks. at lade de arbejdsløse grave huller for siden at fylde dem igen. Det er måske sagt lidt i en taleform, men det er i realiteten det, vi gør, når vi laver noget beskæftigelsesarbejde, som de, der beskæftiger sig med det, ikke rigtig kan se at der bliver noget ud af.

Der har ligeledes været ringe tilslutning til de uddannelsesforsøg, som har været iværksat. Det er ikke det, den danske arbejder ønsker. Den danske arbejder ønsker beskæftigelse ved produktivt arbejde, der giver ham eller hende en rimelig indtjeningsmulighed.

De ting, der har været fremme fra regeringens side om ekstra ferie og om at fordele arbejdet, er ikke det, vi har brug for. Vi har brug for at få vor produktion i gang, fordi vor økonomiske situation trænger til det.

Johan Philipsen (V):

Jeg lyttede selvfølgelig til arbejdsministerens besvarelse af den motivering, som ordføreren for kommunisterne gav for fore-

spørgslen, og jeg mener, at arbejdsministerens besvarelse i én henseende var absolut korrekt, nemlig når han anvendte en del af sin taletid til at redegøre for, hvordan man skaffer beskæftigelse, for det er unægtelig adskilligt vigtigere end at diskutere de arbejdsløses situation. Jeg konstaterer også med en vis glæde enighed med arbejdsministeren i den sætning, hvor han siger: vi kan ikke bruge arbejdsløshedsdagpengene til at løse uddannelses- og andre spørgsmål, for så ødelægger vi arbejdsløshedsdagpengesystemet. Deri er jeg ganske enig.

Jeg skal i øvrigt koncentrere mig om nogle generelle betragtninger om vilkårene for beskæftigelse her i landet. Det må være naturligt først at omtale de vilkår for beskæftigelsen, som kommer til os udefra. Danmarks medlemskab af EF har jo medført, at vi nu har lige vilkår med de lande, som vi mest samhandler med, og det gælder lykkeligvis både for landbrugs- og industrivarer. Det fælles marked har også medført, at den tid er forbi, hvor de store lande kan mishandle de små. De engelske fiskerisynspunkter er vel den sidste rest af fordums tankegang, den, der stammer fra 1930'erne. Værdien af det faste og forpligtende samarbejde, som er fællesmarkedets hovedindhold, kan næppe overvurderes i tider, hvor konjunkturedgangen præger hele den vestlige verden, for uden dette faste og forpligtende samarbejde ville de enkelte lande være tilbøjelige til at eksportere vanskelighederne og dermed arbejdsløsheden til hinanden til absolut skade for de små lande.

Det er efter min mening også en positiv ting, at tilgangen til arbejdsmarkedet ikke længere kommer fra landbruget, sådan som det var tilfældet i de mange år, hvor en mur af restriktioner mødte den danske landbrugs-eksport.

Jeg er nødt til at sige, at vi køber jo råvarer til samme priser som andre, og vi kan sælge på samme vilkår som andre. Der er altså ingen speciel dansk grund til at beklage sig, og langt mindre grund til at regne med, at andre løser vore virkelig store beskæftigelsesproblemer. Lokomotivteorien har alt for længe været brugt til at tilsløre det, som vi selv bør gøre. Når situationen er karakteriseret ved en samtidig stigende gæld til udlandet og en højere arbejdsløshed, er en bred

[Johan Philipsen]

analyse af vore hjemlige produktionsvilkår nødvendig.

Det første, der springer i øjnene, er, at vi må producere og konkurrere under et renteniveau, der er væsentlig højere end i udlandet. Det vil sige, at den væsentlige produktionsfaktor, rentehøjden, vil være til vor ugunst i en årrække. Dette forhold har vi selv skabt ved i mange år at leve over evne. Denne situation gør det meget svært for os at konkurrere og samtidig have et lønniveau, der er et af de højeste i verden.

Der er talt meget om indkomstpolitik, uden at der er kommet så forfærdelig meget ud af det, og mange venstreforslag er jo i de senere år blevet mødt med bemærkninger om, at de er urealistiske. Man mener altså ikke, at befolkningen vil acceptere så stærk en tilbageholdenhed. Men nu må tidspunktet snart være inde til at spørge, om det ikke er mere urealistisk at lade arbejdsløsheden vokse fra år til år. Andre lande har også arbejdsløshed, vil man med rette sige, og det er uomtvisteligt, men det er lige så uomtvisteligt, at vi har tabt markedsandel i de senere år, og at vi har en større arbejdsløshed end nødvendigt, hvis vi havde forbedret vor konkurrenceevne.

Vi må efter min mening også erkende, at de fastsatte minimumslønninger betyder, at visse funktioner i det danske samfund, der ikke kan bære disse lønninger, simpelt hen ophører, og dette vanskeliggør indslusningen af de unge på arbejdsmarkedet og gør den i øvrigt unødigt besværlig. Den arbejdsløses værste fjende er i grunden hans kollega, der er i beskæftigelse, og som samtidig stiller urealistiske lønkrav. Dette er en sætning, som mange ikke vil synes godt om, men det er ikke desto mindre efter min opfattelse en kendsgerning. Jeg kunne godt føje til, at gruppernes fælles jagt efter deres del af kagen – og helst lidt til – har ført til en mere brutal sortering af arbejdskraften, end jeg bryder mig om.

Når man stiller spørgsmålet til venstre, hvad der kan gøres for at sænke ledigheden, så er svaret først og fremmest, at vi må forbedre vor konkurrenceevne, enten vi kan lide det eller ej. Venstre har støttet regeringens beskæftigelsesforslag, men vi tror, at de kun vil få en relativt kortvarig virkning, og man må i øvrigt heller ikke være blind for, at Danmark jo i forvejen har – set i forhold til

vore nabolande – relativt mange beskæftigede i den offentlige sektor. Hvor nødvendig eller ønskelig en god offentlig service end er, så kan vi jo ikke hverken forrente eller afdrage vor udlandsgæld med offentlig service. Vi skal nok få besvær med at bringe vore betalingsforhold til udlandet i orden.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed inddrage problemerne om efterløn og omfordeling af arbejde i debatten, fordi de efter min mening ikke hører hjemme her, og fordi der er bebudet lovforslag på disse områder. Jeg vil nøjes med at sige, at de to ideer nyder meget ringe sympati fra venstres side.

Må jeg til sidst sige, at usikkerheden om fremtiden, mangelen på tillid og mangelen på viden om, hvordan produktionsvilkårene bliver fremover, mangelen på viden om, hvad der skal ske med de dyrtidsportioner, som jo midlertidigt blev indbetalt i ATP-fonden, er de faktorer, der er de stærkest hæmmende i dette år for en bedring af beskæftigelsen her i dette land.

Til allersidst vil jeg føje til, at nu må vi for enhver pris undgå at forfalde til klynkeri. Vi har vilkår som de andre, og det var meget bedre, at vi tog udfordringen op og forsøgte at løse problemerne under de vilkår, som vi nu engang har, og som ikke lader sig ændre.

Palle Simonsen (KF):

Formålet med forespørgslen er tilsyneladende først og fremmest ønsket om en diskussion om en forbedring af de lediges vilkår. Jeg vil gerne slå fast allerede fra starten, at vi betragter det som værende nok så væsentligt at prøve at få en diskussion om, hvordan vi forbedrer beskæftigelsessituationen, hvordan vi etablerer flere arbejdspladser. Det må være den bedste måde, hvorpå vi kan løse problemerne for de arbejdsløse. Ser man tilbage på de seneste års politiske forlig, augustforlig I og augustforlig II, så har tendensen, så har formålet i disse to politiske forlig bl. a. været en forbedring af beskæftigelsessituationen. I augustforlig I med hovedvægten på indkomstrammen og i augustforlig II – i hvert fald for vores vedkommende – med hovedvægten på en reduktion af erhvervslivets omkostninger. Når man vurderer det i dag, så må man nok sige, at selv om der kan føres mange argumenter i marken for, at indkomstrammen ikke er holdt, så kan

[Palle Simonsen]

vi trods alt konstatere, at der er sket en væsentlig formindskelse af lønstigningerne gennem de sidste par år. Der er altså opnået nogle resultater, som under alle omstændigheder skaber mulighed for at opnå en gunstigere situation, end hvis der ikke var foretaget indgreb.

Når det drejer sig om resultaterne af augustforlig II med hensyn til reduktion af erhvervslivets omkostninger, så må man nok sige, at det vel er meget vanskeligt på nuværende tidspunkt at måle resultaterne. Vi kan blot konstatere, som arbejdsministeren også gjorde det, at beskæftigelsessituationen ikke er blevet forbedret, og det, som vi måske har mulighed for at overbevise hinanden om, er, at det var gået væsentligt værre, hvis ikke disse politiske løsninger var blevet ført igennem. Det mener jeg der er megen sandhed i. Vi må bare konstatere, at mærkbare resultater med hensyn til at nedsætte antallet af arbejdsløse, det er vi nu ikke nået frem til.

Som andre har været inde på, er der ikke mange tegn på forbedringer. Den internationale økonomiske situation giver os ikke grund til megen optimisme.

Når vi debatterer disse ting her i folketinget – og det gør vi jo ofte, ikke så meget i principdebatter måske, men hver eneste gang, vi har et arbejdsmarkedslovsforslag – så kommer debatten meget ofte til at dreje sig om, hvordan vi fordeler krisens problemer, og hvordan situationen i øvrigt kan gøres bedst mulig for dem, der er arbejdsledige. Jeg mener, det er meget vigtigt at få slået fast, at betingelsen for at bedre på beskæftigelsessituationen, betingelsen for at få skabt flere arbejdspladser, det er, at virksomhederne bliver mere konkurrencedygtige. Det er en nedsættelse af erhvervslivets omkostninger, som må være målet. Det har vi vist at vi har kunnet bidrage til her fra folketingets side, og vi er af den opfattelse, at man skal bidrage yderligere hertil. Det er også et spørgsmål om en økonomisk politik, som kan give baggrund for, at renten på et tidspunkt bliver nedsat, hvilket igen vil bidrage til, at vi får lavere omkostninger for erhvervslivet. Med den økonomiske situation, vi har på nuværende tidspunkt, med det bruttokasseunderskud, som ligger i forbindelse med den finanslov, der netop er vedtaget, er der jo ikke særlig positive udsigter på dette område, har vi nok lov til at fastslå.

Det, vi også har brug for, er en klar stillingtagen fra regeringens side på energipolitikens område, således at virksomhederne ved, hvad de har mulighed for at planlægge ud fra. Det er også et spørgsmål om at søge at nå frem til at få fjernet en række af de restriktioner, som ligger, for at virksomhederne kan ekspandere; ikke mindst for de mindre virksomheder må man erkende, at folketinget gennem årene har lavet mange ting, som trods alt bidrager til, at virksomhederne producerer inden for meget snævre rammer. Det er luft, der skal til, det er investeringslysten i erhvervslivet, der skal fremmes, og det mener jeg faktisk at folketinget og regeringen kunne bidrage betydeligt til, hvis man havde lysten og viljen dertil.

Det er for os som sagt det afgørende. Vi mener ikke, at det er nogen god idé at fortsætte med at fordele krisens problemer. Det er ikke nogen løsning blot at ansætte flere i den offentlige sektor. Det er ikke nogen løsning at gennemføre forslag om længere ferier eller sabbatår eller kortere arbejdstid. Og det er efter vor opfattelse heller ikke en løsning at indføre et efterlønssystem. Nu er forslaget om efterløn jo ikke til første behandling i dag, og derfor er jeg enig med hr. Johan Philipsen i, at det ikke er et forslag, man skal gå ind og debattere alt for meget, men ministeren har selv lagt op til det. Ministeren har selv givet udtryk for, at det er et af de forslag, som regeringen lægger megen vægt på, og som man i meget nær fremtid vil komme med et udspil om. Jeg vil godt sige, at her er vi også fra konservativ side særdeles negative, og det er vi af mange grunde. For det første fordi vi mener, at der bliver skabt nogle skel i befolkningen efter det system, der tilsyneladende er lagt op til; men nu vel, vi må se på forslaget. Det er også en bombe under vores pensionssystem. Og hvis vi virkelig vil følge den ideelle målsætning: gennem mere konkurrencedygtige virksomheder at få skabt flere arbejdspladser, så nytter det jo ikke, at vi, den dag det mål forhåbentlig er opfyldt, kommer i en situation, hvor der ikke er arbejdskraft, fordi menneskene nu enten er på længere ferie, har sabbatår eller er på efterløn og ikke er til rådighed for arbejdsmarkedet.

Jeg vil også godt sige til arbejdsministeren, at skal vi fremme optimismen i dansk erhvervsliv, så skal arbejdsministeren ikke fort-

[Palle Simonsen]

sætte med at fremsætte sine ønsker om økonomisk demokrati, som det også blev gjort her i dag. Man fornemmede ligesom hos arbejdsministeren, at der var et ønske om, at i forbindelse med en kommende overenskomstforhandling skulle man have en løsning på medejendomsretsproblemet, som det nu hedder. Jeg tror ikke, der er nogen, der forestiller sig, at indholdet vil være ændret, selv om der er kommet en anden etikette på. Hvordan skulle virksomhederne kunne tro på investeringer i fremtiden, hvis man har et forslag som det, regeringen har lagt frem gennem tiden omkring økonomisk demokrati? Det er faktisk utænkeligt. Derfor er det efter vor opfattelse meget vigtigt, at denne diskussion bliver lagt til side endnu en gang.

Ministeren har i sin redegørelse også omtalt en række af problemerne omkring de arbejdsløse. Ministeren har bl. a. udtalt, at Danmark har verdens bedste arbejdsløshedsforsikringssystem. Jeg er under alle omstændigheder enig med ministeren i, at vi har verdens mest ambitiøse arbejdsløshedsforsikringssystem. Om det virker efter hensigten, vil jeg ind imellem sætte et spørgsmålstegn ved. Men nu vel, når vi i dag skal drøfte de arbejdslediges situation, så vil jeg i hvert fald være enig med ministeren i, at vi behøver ikke at have nogen dårlig samvittighed på dette område, for vi har et ydelsesomfang, som ingen andre lande har.

Jeg vil også meget gerne tilslutte mig ministerens synspunkter om, at man ikke skal fjerne 26 ugers reglen. Det, det drejer sig om, er stadig væk, at de arbejdsledige er til rådighed for arbejdsmarkedet. I det øjeblik man forlænger perioden, fjerner 26 ugers regel osv., ja, så vil det i virkeligheden bare være et ganske almindeligt socialt system, hvor man får ydelser fra det offentlige, når man ikke har arbejde. Det er noget meget afgørende at holde fast i.

Vi håber også, at det forslag, der nu er vedtaget i folketinget, om en effektivisering af arbejdsformidlingen vil komme til at virke på en sådan måde, at det bliver muligt at få flere i arbejde, og at det bliver lettere for virksomhederne at skaffe den arbejdskraft, man ønsker.

Det glædede mig trods alt, at ministeren erkendte, at der er virksomheder, der ikke kan skaffe den nødvendige arbejdskraft, til trods for at statistikken siger, der er 212.000

arbejdsløse. Jeg skal ikke gå dybt ind i denne diskussion, men bare sige, at det er vitterlig et stort problem, og det er selvfølgelig uforståeligt for mange virksomheder, at man ikke kan få den nødvendige arbejdskraft, når man har brug for den. Det er for folketinget et problem, at vi ikke har kunnet løse problemerne på en sådan måde, at virksomhederne i den beskæftigelsessituation, som statistikken viser, kan få den arbejdskraft, de skal bruge.

Ministeren har talt om en forbedring af statistikken i denne forbindelse. Det har ministeren gjort flere gange siden sin tiltræden, og jeg håber, det lykkes for ministeren at nå frem til, som det blev bebudet i dag, at vi fra 1979 får et moderne system på arbejdsløhedsområdet. Jeg føler mig fuldstændig overbevist om, at ikke alle de 212.000 er til rådighed for arbejdsmarkedet, det har jeg også indtryk af at ministeren i virkeligheden inderst inde er, selv om han måske ikke vil erkende det. Det er nødvendigt, for at vi kan føre en realistisk debat om disse problemer, at vi får nogle klare tal for, hvor mange der reelt er til rådighed for arbejdsmarkedet. Derfor vil vi gerne presse ministeren til at få denne statistik til at fungere så hurtigt som overhovedet muligt.

Min konklusion på dette indlæg skal være den enkle, at jeg synes, vi har lov til her fra folketingets side at fastslå, at med de love, vi har med hensyn til vilkårene for de arbejdsledige, behøver vi ikke at have nogen dårlig samvittighed; her har man faktisk gjort, hvad der har været muligt. Det, vi derimod ikke har gjort, er en tilstrækkelig indsats for at forbedre virksomhedernes konkurrencevilkår. Det, der derfor bør ske omkring arbejdsløshedsproblemet, er nye tiltag, det er nye forslag, så erhvervslivet får en tro på fremtiden og kan investere i nye arbejdspladser, så vi så hurtigt, som det er gørligt, vil kunne nå frem til at få flest muligt i beskæftigelse.

Melchior (CD):

Uden hoveren hverken i stemmeføring eller ordvalg vil jeg tillade mig at erindre om, at CD og ikke mindst vort partis formand, hr. Erhard Jakobsen, har haft ret forud for adskillige valg, når han og vi har sagt, at der er ingen, der på sandfærdigt grundlag kan påtage sig at afskaffe arbejdsløsheden som sådan. Mange er gået til valg på, at det skul-

[Melchior]

le de nok finde ud af; vi har også haft et medlem af vor gruppe, der har hævdet, at det kunne lade sig gøre. Det er nu 13-14 måneder siden, at dette medlem blev indvalgt i tinget, og vi har ikke set så meget som skyggen af en plan for dette. Man erindrer også med sorg, hvordan oppositionen i Hartling-regeringens tid bebrejdede den daværende regering, at arbejdsløsheden på det tidspunkt befandt sig i størrelsesordenen 45.000-50.000, og beskyldte regeringen for, at den havde et hovedansvar for dette, hvad den selvfølgelig ikke havde. Og i den nuværende regerings tid har man tit fra anden side hørt bebrejdelser mod den nuværende regering for, at det er dens skyld. Det er glædeligt og udtryk for en mere sober form for debat, at vi nu ikke mere kaster den slags bolde imod hinanden.

Men selv om man ikke kan afskaffe fænomenet i sin helhed, kan man selvfølgelig godt gøre sit bedste – og man bør gøre sit bedste – for at begrænse arbejdsløsheden overalt, hvor man kan. Jeg vil vende mig imod ordførere – jeg er sikker på, at der kommer 3-4 af dem op om lidt – som vil sige, at regeringen har ingenting gjort og folketinget har ingenting gjort. Det vil man så, som man plejer, bevise med nogle tal for, hvordan det har været for et år siden, og hvordan det er i dag. Jeg kan ikke dy mig for at fortælle om det lille replikskefte på gaden, hvor en læge møder sin patient og spørger patienten, hvordan det har hjulpet med de piller, som lægen ordinerede ved patientens sidste besøg. Patienten siger forarget: »Det har ikke hjulpet en pind.« Hvortil lægen siger: »Det kan du ikke vide noget om, for hvis du ikke havde taget dem, havde du måske været død nu.« Det er kun på teatret, man kan spille tingene om igen; i det virkelige liv har de deres forløb, og der er ingen, der med sikkerhed kan sige bagefter, at havde vi gjort sådan og sådan, så ville det have ført til det og det. Det er simpelt hen gratis påstande, som svæver ude i den frie luft og ikke duer som argumentation.

Det, man bør gøre, i hvert fald som hovedprincip for de enkelte praktiske foranstaltninger, er vel at være så stabil i sin planlægning som overhovedet muligt, i sin samfundsplanlægning, i sin økonomiske planlægning. Vi kan ikke gøre noget ved de skiftende konjunkturer – vi kan i hvert fald ikke forbedre dem, ser det tydeligt ud til – men vi kan give det erhvervsliv, som i første række

skal beskæftige de ledige, så stabile vilkår, så megen viden om, hvad der vil blive foretaget i de kommende måneder og år, som det overhovedet er menneskeligt muligt. Jeg tror, der kan være bred enighed om i dette ting, at sådan bør man forholde sig i princippet.

På denne baggrund er det ret så forbausende, at man nu i et halvt år har ladet en branche, og jeg sigter hermed til bådebyggerbranchen, blafre ude i den kolde nordenvind, og at man, efter hvad skatte- og afgiftsministeren sagde for ret så nylig, har haft til hensigt – jeg ved ikke, om man stadig har denne hensigt – at lade dem blafre eller kuldsejle yderligere et halvt år, idet man har sagt, at der først vil blive taget stilling til en eventuel afgift på lystbåde engang til efteråret, altså når der er gået mindst et år, højst sandsynligt 14-16 måneder efter augustforliget 1977, i hvilket man nævnede denne bådafgift som noget nær en realitet. Jeg synes, det er en hensynsløs måde at behandle en branche på. Enhver, der ikke er i den branche, kan selvfølgelig smile lidt, men han eller hun burde tænke på sin egen branche, sit eget fag; hvordan ville man reagere, hvis man skulle leve i månedsvis og halve og hele år i den situation, at der hænger et damoklessværd og svæver over hovedet på én og det er antydnet – ja, allerede aftalt mellem nogle partier – at der formentlig vil komme en afgift? Hertil siger nogle: ja men den bliver ikke så stor. Men nu ved vi jo nok, at når der først er fundet nogle nye afgiftsobjekter; så starter man lavt, men så går den bare derop. Tænk på jer selv i den branche, I arbejder i, eller det fag, I arbejder i, hvis I skulle leve med dette, hvis I skulle tage ansvar, hvis I skulle planlægge! Skaber det arbejdspladser at lade dele af erhvervslivet i stikken på denne måde og give dem det modsatte af den sikkerhed og den stabilitet, som jeg lige har omtalt?

CD mener ikke, at vi længere kan leve med den situation, og vi finder det betydningsfuldt nok til at stille et forslag om motiveret dagsorden om dette emne, skønt vi erkender, at det selvfølgelig kun er en begrænset del af arbejdsløshedsproblemet. Vi vil én gang for alle have gjort op med, at man ved nogle hensigtserklæringer bringer store grupper af samfundet eller små grupper af samfundet ud i en usikkerhedssituation, som er urimelig, og som de ikke har gjort sig for-

[Melchior]

tjent til. Det er kendt, at CD i årevis har tordnet imod punktskatter, som er en slags formynderskab over for forbrugernes valg af forbrug; når de ellers har betalt deres afgift til statshusholdningen i form af skatter, så bør det offentlige være så neutralt som muligt med hensyn til, hvad man vil benytte sine penge til. Allermest må vi selvfølgelig vende os imod at inddrage nye felter under en sådan tilfældig punktbeskatning. For nu at få denne situation afklaret vil jeg på vegne af min egen og fremskridtspartiets grupper tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»For ikke at holde en hel branche hen i årelang, urimelig uvished samt for at sikre beskæftigelsen i bådbranchen

udtaler folketinget sig imod at gøre lystbåde til genstand for særbeskatning

og går dermed over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg har den glæde at overrække formanden et eksemplar af dette dagsordensforslag, men forsamlingen i øvrigt har ikke den glæde, at min ordførertale hermed er afsluttet.

Jeg vil godt sige noget om nogle andre generelle og væsentlige punkter, som har betydning for bekæmpelse af arbejdsløsheden.

Vi står over for forhandlinger om efterlønsproblematikken. Der har stået så meget, der er sivet så meget ud, og der foreligger en fyldig betænkning, så jeg skal ikke sige meget derom, andet end at CD igennem år og meget, meget stærkt igennem året 1977 har peget på denne mulighed, ja, på denne nødvendighed. Det var selvfølgelig også for os en glæde – arbejdsministeren har nævnt det her – at en undersøgelse forleden dag viste, at 85 pct. af befolkningen går ind for en ordning af denne art, kun 6 pct. gik imod, medens 9 pct. svarede ved ikke. Det er klart, at vi i CD er glade for at have været tidligt fremme, og vi kan herved tilsige arbejdsministeren og regeringen ikke at gå med til hvad som helst – hvem kan det? – men at forhandle disse ting i en positiv ånd. Vi er sikre på, at også den arbejdsgiverforening og de politiske kræfter i dette samfund, som i de sidste uger, måske på lidt for løst grundlag, har udtalt sig negativt om disse ting, vil være til at få i tale, når fornuftige forslag kommer på bordet.

Ligeledes sabbatårs eller -halvårs eller sabbatperioders indførelse, altså en fordeling af det forhåndenværende arbejde, har vi peget på i god tid og vil også opfordre arbejdsministeren til at nedlægge en hel del arbejde i – der er jo kræfter også i hans parti, der har rørt ved disse ting – idet jeg dog må understrege, at det er en forudsætning for en sådan fordeling af arbejdet, at omkostningsniveauet ikke må stige. Der kan altså ikke gives det, der hedder fuld kompensation for en nedgang i arbejdstid, det være sig i ugentligt timetal eller i længere ferier. Må jeg erindre om, at det danske lønniveau i femåret 1973–77 er steget 5 pct. mere end i de lande, vi konkurrerer med. Bevares, det viser en aftagende kurve; medens de danske lønninger fra 1972 til 1973 steg hele 9 pct. mere end i vore konkurrerende lande, så er tallet senere faldet til 4 pct. og 2 pct., men det er stadig væk efter opbremsningen mere end i de lande, vi konkurrerer med. Det er derfor klart, at skal vi kunne sætte mennesker i arbejde – og det kan vi jo kun, når vi sælger nogle varer – så er det en forudsætning, at der ikke læsses mere over på lønningerne og på omkostningerne.

Det var de mere positive ting. Jeg vil nævne en anden ting, som måske er knap så populær, men alligevel er positiv, det er den offentlige sektor og servicesiden i denne. Der mener CD, at vi må være villige til – og vi er det altså for vort vedkommende – fordomsfrit at se på, om det er muligt at sætte mennesker i arbejde, der i dag er ledige og modtager arbejdsløshedsunderstøttelse – mennesker, som, hvis de kommer i arbejde, ikke forudsætter, hverken at der bygges bygninger, indkøbes maskiner eller lægges råmaterialer til. Hvis det kan lade sig gøre, mener jeg, det er vor pligt at se fordomsfrit på dette, selv om det skulle føre til betydelige meransættelser i den offentlige sektor, og jeg mener, det er arbejdsministerens pligt at skaffe os tal på bordet om, hvilke grupper det drejer sig om, hvor mange de omfatter, og hvad meromkostningen vil være ved at bringe dem i relevant arbejde, som også vil bringe servicegraden for borgerne i vejret. Jeg føler mig overbevist om, at tallene vil være så positive, at man inden for de beløb, der er afsat til arbejdsløshedsbekæmpelse, vil kunne komme langt ad den vej.

[Melchior]

Hr. Palle Simonsen siger om alle disse ting, om arbejdsfordeling og sabbatår og flere offentligt ansatte, at det er en meget farlig vej at gå, for så vil der den dag, konjunkturerne vender, ikke være hænder nok til at producere de varer, som til den tid skal medføre, at Danmark kan udnytte en eventuel forbedret konjunktur. Dette vil jeg bestride at hr. Palle Simonsen har ret i. Sagen er nemlig den, det ved vi fra alle brancher og fag, at vi i årtier har været inde i en udvikling, hvor færre og færre hænder producerer mere og mere. Hr. Palle Simonsen kender nok dette felt bedre end jeg og kan sikkert udenad diske op med tal for det. Han ved også, at denne udvikling ikke har aftaget og ikke i de kommende år, vi kan overskue, vil aftage. Derfor kan vi udmærket, hvis det i øvrigt er økonomisk forsvarligt, sætte flere mennesker ind i den offentlige sektor uden at løbe nogen som helst risiko for, at en forbedret salgssituation for det danske erhvervsliv ikke skal kunne blive udnyttet, for der produceres stadig væk flere og flere og bedre og bedre maskiner.

Et enkelt ord om arbejdsløshedstallet. Hr. Palle Simonsen sagde her, at han føler sig sikker på, at der ikke er 212.000 eller 220.000 arbejdsløse til rådighed for arbejdsmarkedet i dette land. Jeg er enig med ham i dette, og jeg vil vove pelsen og slynge et gæt ud med hensyn til, hvordan det vil se ud, når vi engang, forhåbentlig sidst i dette kalenderår, får disse nødvendige tal, som er et afgørende vigtigt redskab for, at vi kan angribe problemet så godt som muligt. Der er nogle, der tror, at når man spørger om faktiske oplysninger vedrørende arbejdsløsheden, så er man ufølsom og kold over for de arbejdsløse. Det modsatte er selvfølgelig tilfældet. Enhver, der arbejder professionelt med disse ting, ved, at et problem må erkendes og blotlægges, før man kan udskrive en recept, før man kan træffe forholdsregler til dette problems afhjælpning. Jeg vil vove det gæt, at tallet snarere vil vise sig at være 120.000 arbejdsløse til rådighed for arbejdsmarkedet. Vi ved, at der er skabt 30.000 flere job i 1977 end i 1976. Vi ved, at den situation fortsætter i år og formodentlig vil fortsætte en tid fremover. Det vil altså sige, at tilvæksten af job er større end tilvæksten af befolkningen i dette land. Ergo er der en betydelig sundhed og stadig en betydelig konkurrenceevne til stede,

og den skal vi også kunne udnytte. Derfor skal vi frem til selve roden i disse problemer. 120.000 arbejdsløse vil da også være for mange, men vi skal kende sandheden om det.

Ordføreren for forespørgerne spurgte: hvordan mon det virker på de langtidsledige, at der er mange ledige stillinger, som ikke er til at få besat? Han besvarede ikke selv spørgsmålet, men det lå jo implicit i det, at de må blive mægtig forargede og ærgerlige over at se, at de altså ikke kan få noget job, skønt der er job at få. Det tyder for mig at se på, at der er en betydelig mangel på fleksibilitet på det danske arbejdsmarked. Selv om dette i høj grad er et ansvar, som ligger hos arbejdsmarkedets organisationer, så vil jeg også anmode arbejdsministeren om at se på det. Jeg ved, han har travlt, men han er jo ung og energisk, og han har også udtalt i flere interviews, at han har fart på, og han har en dygtig stab. Det er også hans pligt at få klarlagt dette, om der kan skabes en bedre fleksibilitet geografisk og ikke mindst fagmæssigt på det danske arbejdsmarked, således at de ledige stillinger og de ledige hænder, de ledige mennesker kan finde hinanden.

Må jeg til sidst advare på mit partis vegne imod den åndløse propaganda for nulvækst, som vi oplever på ny, og som vi sidst i en bog med tre kendte forfattere igen har fået malet stort op på tavlen. Er der noget, der ikke skaffer flere mennesker i arbejde, så er det i hvert tilfælde at sige til folk: I har ikke brug for det, og I har ikke brug for det, I har ikke de behov, og vi må ikke reklamere for det ene og det andet, tag nu og gå tilbage til bronzealderen eller stenalderen, eller hvad det nu kan være, til dronning Victorias tid eller noget i den retning. Hvis der er nogen, der tror, at det skaber optimisme, det være sig blandt arbejdstagere eller arbejdsgivere eller blandt den nødvendige kapital, så må de tro om igen. Jeg vil altså sætte et meget stort udråbstegn bag denne advarsel imod en helt forløjet filosofi, som skader dem, den angiver at ville gavne.

Tredje næstformand (Nathalie Lind):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Ole Henriksen (SF):

Forespørgslen i dag lyder jo: »Hvad kan ministeren oplyse om regeringens planer for at lette de arbejdsløses situation?« Det er for så vidt en konstatering af, at vi lever og fortsat skal leve med mange arbejdsløse her i samfundet. Hvad gør vi konkret for at lette situationen her? Jeg tror nok, både ministeren og forespørgeren i denne forbindelse vil sige, at det bedste ville være, at de kom i arbejde alle sammen, så var situationen lettet på den måde. Men der findes også en lang række muligheder, der efter vores opfattelse er i stand til at løse op for, at man kan lette situationen for dem, som er arbejdsløse.

Det er vores opfattelse, at der ligger alt for mange restriktioner omkring de arbejdsløse. Begrebet »at være til rådighed for arbejdsmarkedet« indskrænker på en lang række felter mulighederne for, at de arbejdsløse er i stand til at engagere sig på en fornuftig måde i samfundet både kulturelt og også beskæftigelsesmæssigt – ud over de egentlige arbejdsopgaver, som de burde have en naturlig ret til at have.

Debatten i dag er en gentagelse, en repetition af de beskæftigelsesforslag, som partierne har, og en drøftelse af mulighederne for at få arbejdsløsheden bragt længere ned. Der er jo mange tiltag i denne forbindelse. Vi har oplevet det velkendte tema fra borgerligt hold, at vi skal have styrket konkurrenceevnen, vi skal have nogle større tilskud til virksomhederne, og så løses problemerne. Jeg tror ikke på – og det har vores parti aldrig gjort – at vi skal gå den vej, at vi yder tilskud til virksomhederne. Med de tilskud, de meget omfattende tilskud, som virksomhederne får, har vi jo ikke set, at de er i stand til at løse problemerne. Jeg ved ikke, hvor store tilskuddene egentlig er til den enkelte virksomhed – det er nok svært at gøre op – men det er i hvert fald ikke små beløb, der i dag pumpes ud til virksomhederne. Spørgsmålet er jo: går disse tilskud over og bliver egentlig profit i al almindelighed, eller kommer der rent faktisk beskæftigelse ud af det? Jeg vil sætte et meget stort spørgsmålstegn ved, om beskæftigelsen tilgodeses ved disse tilskud.

Det er mit indtryk, at debatten om arbejdsløshedssituationen mere drejer sig om betalingsbalancen. Det har jo været et kendetegn i de forløbne år, at det bliver mere og

mere centralt for regeringen og også for en stor del af folketingset at få betalingsbalanceunderskuddet bragt ned, samtidig med at man siger, at når det er kommet ned på et acceptabelt niveau, vil der også ad den vej komme større beskæftigelse. Nu er der nogle positive ting at se på betalingsbalancen, men det har dog bestemt ikke medført, at vi også kan se, at beskæftigelsen stiger i forhold til betalingsbalanceforbedringerne.

Der er også lavet andre indgreb her fra folketingset med den motivering, at nu skulle det kunne øge beskæftigelsen, f. eks. var frarøvnningen af dyrtidsportionerne fra lønmodtagerne jo en meget væsentlig argumentation for, at så ville erhvervslivets omkostninger falde og dermed beskæftigelsen gå i vejret. Man sagde også, at priserne ville holde sig i et mere stabilt leje. Jeg synes ikke, der er nogen ting, der har vist, at både priser og beskæftigelse er kommet ind i et roligt leje, fordi man har konfiskeret dyrtidsportioner, så det har været en falsk argumentation igennem en lang årrække, når man har beskyldt disse dyrtidsportioner for at være det store dyr i åbenbaringen om både beskæftigelse og prisdannelse her i samfundet. Socialistisk folkeparti har mange gange stillet forslag om, at disse dyrtidsportioner skal tilbagebetales. Det er desværre ikke lykkedes, men når vi skal til at forhandle om, hvad disse penge skal bruges til, vil vi da i hvert fald fastholde, at det er lønmodtagernes penge, som skal tilbage igen.

Men det er jo også hele spørgsmålet om indkomstpolitikken, som trænger sig på, altså at disse ting er led i indkomstpolitikken, og dér må man vel sige, at også i beskæftigelsesmæssig henseende har denne indkomstpolitik slået fejl. Vi er ikke principielt modstandere af indkomstpolitik i ordets egentlige forstand, men det, der rent faktisk praktiseres, er jo egentlig en lønpolitik. Det er lønmodtagerne, man gør indgreb over for, og det er altså ikke noget, der er særlig beskæftigelsesfremmende fortsat at give de privilegier til arbejdsgiverne, som man gør igennem denne form for indkomstpolitik. Jeg synes i hvert fald, at ministeren skylder os et bevis for, at den førte indkomstpolitik har medført en større beskæftigelse.

Jeg mener også, at dette folketingset har et meget stort ansvar for, at vi er kommet i en situation, hvor man har afskediget adskillige

[Ole Henriksen]

tusinde offentligt ansatte ved at holde f. eks. DSB og post- og telegrafvæsenet på sultestadiet, hvor de lige nøjagtig kan overleve, idet udbygningstakten inden for disse sektorer er skåret ned. Det kan i hvert fald ikke henføres til betalingsbalancen, når man siger, at denne sektor skal holdes lige nøjagtig på eller måske endda under den grænse, hvor de kan overleve. Jeg synes, det er meget beklageligt, at folketinget på denne måde manipulerer med disse sektorer, som vi har ansvaret for fungerer til befolkningens tilfredshed og ud fra det krav, befolkningen har på et ordentligt serviceniveau.

Der manipuleres også med institutionerne: vi har jo oplevet, at der er afskediget 5.000 pædagoger på institutionerne, og vi har dermed fået nedsat deres serviceniveau. Heller ikke det kan man henføre under betalingsbalancespørgsmålet. Derfor burde dette folketing prøve at vurdere, om det, man har gjort over for den offentlige sektor, egentlig er det korrekte, når det drejer sig om beskæftigelsessituationen, og det er vores konklusion, at det er det ikke. Vi må udvide på disse områder igen ikke bare for beskæftigelsens skyld, men rigtignok også for, at serviceniveauet kan komme op på et acceptabelt plan.

Manipulationerne går for så vidt også ud på, at på det ene tidspunkt passer det folketinget at sige, at det er sundt for børnene at gå i børnehave. Det er klart: når der er mangel på arbejdskraft ude i samfundet, siger man det, men i det øjeblik, der er et overskud af arbejdskraft, bliver det lige pludselig ikke særlig pædagogisk og ikke særlig hensigtsmæssigt at have børn i børnehaven, de har såmænd bedst af at gå derhjemme. Derfor manipulerer man simpelt hen også rent kønsrollemæssigt med hele familielivet, således at man trækker kvinderne hjem i hjemmene og ikke giver dem mulighed for at få beskæftigelse.

Det er også sagt mange gange, at der er flere i arbejde i dag, end der nogen sinde har været før, og det er nok muligt, der til trods for de mangelfulde statistikker inden for dette område er flere i arbejde, end der nogen sinde har været. På den anden side er arbejdsløshedstallet vokset, og jeg må formode, at én af de ting, der spiller en afgørende rolle, er, at når en familie rammes af arbejdsløsheden, når hovedindtægten, som jo desværre mange gange er mandens indtægt, rammes

på grund af arbejdsløshed, betyder det simpelt hen, at den anden part i ægteskabet må melde sig som værende til rådighed for arbejdsmarkedet og søge arbejde. Det vil sige, af de, som måske naturligt gerne ville blive i hjemmet, må ud og forsøge at skaffe en indtægt til hjemmet, og derfor vokser arbejdsløshedstallet selvfølgelig også.

Der er jo talt en del om efterløn, selv om det ikke er på dagsordenen i dag, og også socialistisk folkeparti har stillet forslag om, at man på frivillig basis skal kunne afgå fra arbejdsmarkedet som 60-årig, og vi ser også gerne, at der kommer en ordning, hvorefter det indpasses i en naturlig økonomisk overgang til pensionen. Derfor kan jeg da godt sige, som vi har sagt før i socialistisk folkeparti, at vi selvfølgelig er positivt indstillet, fordi vi sådan set føler, det er vores egne forslag og ideer, som på en eller anden led nok kan føres igennem. Nu ved jeg, at rapporten ligger i arbejdsmarkedsudvalget, og vi må se at få den læst, men vi ved, der ligger fornuftige ting i det, ikke alene set ud fra at mange er nedslidt i den alder og ønsker at afgå fra arbejdsmarkedet, men ikke kan afgå, når de ønsker det, fordi de er bundet igennem A-kassen, karantæne og alle mulige andre restriktioner, men også set ud fra at det letter trykket i kedlen for de ungdomsarbejdsløse, hvis vi kan få de ældre til at træde af frivilligt. Jeg tror, det er en ordning, som vil blive benyttet i stor udstrækning af de ældre, men vi lægger i socialistisk folkeparti megen vægt på, at det bliver en frivillig ordning, at man træder af fra arbejdslivet. Vi har oplevet folk, som dør af at blive smidt ud af deres arbejdsplads, når de når en vis alder, og vi ønsker altså ikke, at man tvinger folk ud i en efterlønsordning. Men vi er i hvert fald meget positive over for den idé, når den kommer til behandling her i tinget.

Der er også spørgsmålet om overarbejde. F. eks. kan man se på lægeforeningens og de yngre lægers rapporter om, hvorledes man kører rundt omkring på skadestuer, hvor arbejdspresset er så enormt, at man ikke kan behandle befolkningen ordentligt, når de kommer til skade, og hvor lægerne rent ud siger: ja men det er da bare et spørgsmål om, at vi får mandskab, samtidig med at man siger, der er 700 ledige læger. Det er jo fantastisk, at man ikke kan få besat de job, således at disse mennesker med denne meget

[Ole Henriksen]

dyre uddannelse ikke kan komme i arbejde og blive beskæftiget til gavn for befolkningen. Her handler det heller ikke om betalingsbalance, men om at få folk i arbejde.

Derfor mener vi, at overarbejde og dobbeltbeskæftigelse, som findes rundt omkring, er ting, som der også må lovgives om. Det skal være forbudt at udføre overarbejde, undtagen når der er tale om force majeure og livsvigtige ting, fordi der helt givet kan skabes en lang række arbejdspladser, hvis man får afskaffet denne usikik med overarbejde og dobbeltbeskæftigelse.

Så kan man nævne spørgsmålet om at få opfyldt boligforliget. Det ville jo være udmærket, hvis vi fik bygget de 40.000 boliger om året, som folketetinget egentlig har vedtaget skal bygges; og hvis man satte sig for at fremme det og pålagde sig selv at opfyldte dette forlig, kunne der også skabes en lang række arbejdspladser inden for byggesektoren.

Til sidst vil jeg lige nævne, hvad jeg mener er afgørende, når man taler om arbejdstidsnedsættelse. Jeg tror faktisk, at fordelingen af det forhåndenværende arbejde bl. a. bedst løses ved de tiltag, der er nævnt her, og ved at man f. eks. begynder at operere med 4×6 timer, altså simpelt hen deler døgnet ind i 4×6 timer, hvorved man både får løst problemet med hensyn til den normale arbejdsdag og skifteholdsproblematikken. Det må i første omgang blive en anbefaling til LO, men da jeg ved, at regeringen har gode forbindelser den vej, kunne de måske overbringe den tanke til dem, at der også er arbejdspladser i en fordeling ved arbejdstidsnedsættelser.

Jeg tror, min tid er ved at udløbe, og vil lige nævne en enkelt ting i forbindelse med myten om de 90 pct. Jeg tror, der skal gøres en meget stor oplysningsindsats over for befolkningen med hensyn til, hvad disse 90 pct. af ens indkomst er for noget. Kan man ikke bruge fjernsynet og denne obs-udsendelse til at gøre klart, at 90 pct. ikke er 90 pct. af 200.000 kr. eller af 100.000 kr., men faktisk en ikke ret stor understøttelse?

Bolvig (RV):

For knap et år siden havde vi en forespørgselsdebat om arbejdsløshedssituationen på baggrund af en ledighed på ca. 150.000. I

dag er de dystre realiteter en arbejdsløshed på over 200.000 til trods for det seneste augustforligs ret omfattende foranstaltninger.

Vi må erkende, at vi ikke har været dygtige og fantasirige nok til at løse dette vort største og alvorligste indenrigske problem. Under debatten også her i dag er der afsløret vilje til at medvirke til en omfattende indsats, hvorfor jeg gerne vil appellere til regeringen om at få denne vilje udmøntet i handling. Der bør kunne etableres et fast samarbejde med en række partier med det formål at afskaffe arbejdsløsheden næsten uanset de økonomiske omkostninger. En flertalskombination med mod, dristighed og udtalt vilje til at turde udfordre de velbjærgede, de privilegerede og de magtfulde. Hvis ikke vi tør udfordre de grupper, der har stærke interesseorganisationer som våbendragere, vil vi ikke blive i stand til at bringe alle i arbejde. I alt, alt for mange år har vi ladet interesseorganisationerne tilkæmpe sig en indflydelse, der gør det uhyre svært for den lovgivende forsamling at tage det sociale helhedshensyn, der er en absolut og ubetinget nødvendighed.

Vort arbejdsmarked er ved at være delt op i to grupper: de stærke lønmodtagere med ressourcer og uddannelser, der er i arbejde, og de svage, der er ledige eller risikerer at blive det, nemlig de ældre, ofte nedslidte, de unge, der uden erfaring og modenhed forlader skolerne, de handicappede både fysisk og psykisk og i høj grad mange af kvinderne uden uddannelse og forudsætninger. Desværre er der ikke megen solidaritet i vort samfund, og viljen til at give afkald til fordel for næsten er lidet udtalt. Som en ouverture til de kommende overenskomstforhandlinger har vi jo allerede fået dette demonstreret: krav om store lønforhøjelser, længere, fuldt betalte ferier og arbejdstidsnedsættelser med fuld lønkomensation eller fra modparten i Vester Voldgade: vrissen, vrangvillighed mod arbejdsministerens forslag om efterlønsordning.

Vi ved, det er nødvendigt med løntilbageholdenhed for derigennem at lette mulighederne for en forøget produktion og stigende eksport, men vi ved også, at en sådan løntilbageholdenhed selvfølgelig må kræve, at folketetinget griber ind over for de voldsomme prisstigninger på jord og fast ejendom, og at merudbytte i erhvervslivet gennem en ØD-ordning kommer de ansatte til gode. Det er

[Bolvig]

glædeligt at høre hr. Kaj Poulsen nu fremhæve nødvendigheden af en stærk indkomspolitik; deri er de radikale helt enige med hr. Kaj Poulsen.

De sidste analyser fra EF viser, at Danmark atter er ved at være i front, når det gælder inflationen. Det er regeringens og folketingets ansvar at registrere de nye stormvarsler. Jeg håber, at regeringen tør udfordre både venner og fjender, så den økonomiske politik kan tilrettelægges med hovedsigte på at udrydde arbejdsløsheden. Og indtil virkningerne af en sådan økonomisk politik bliver mærkbare, må alle kræfter sættes ind på at gennemføre foranstaltninger, der bringer folk i arbejde.

Det radikale venstre ser frem til arbejdsministerens forslag om efterløn. Vi tror, at tilbuddet vil blive modtaget, men forlanger, at ordningen vil blive administreret på en måde, der ikke forhindrer modtagerne i at føre en aktiv og positiv efterlønstilværelse. Vi har ved flere lejligheder foreslået en efterlønsordning, som er en nødvendighed i takt med de forøgede anstrengelser for at bringe unge i arbejde. Jo større succes for en sådan indsats for de unge, jo større problemer for de ældre. Vi kan ikke acceptere, at over 20.000 langtidsledige den 1. januar vil falde for 26 ugers grænsen.

Undervisningsminister Ritt Bjerregaard udtalte for nylig, at ingen i regeringen vil acceptere, at ungdomsarbejdsløsheden fortsætter. Heri er det radikale venstre helt enig. Vi kan ikke vedblivende tolerere, at nye årgange af unge sendes direkte fra skolerne ud i arbejdsløshed. De sociale og psykologiske følger heraf er alvorlige for samfundet både på kort og på lang sigt, og derfor må det bringes til ophør.

I augustforliget blev der brudt nye veje gennem større kommunal og amtskommunal medvirken. Når indsatsen stadig er utilfredsstillende, skyldes det i stort omfang fagskranker, blokering, arbejdsmarkedsaftaler og fordomme. I vort komplicerede samfund er det næsten umuligt at finde meningsfulde arbejdsopgaver til de unge grundet netop i disse forhold.

I Hjørring må unge eksempelvis ikke bygge en industribygning til brug for en produktion, der kan bringe dem selv i arbejde. I Hobro har man besvær med at få tilladelse til at producere solfangere, og i Tvind og på

Aabæk Efterskole må man ikke sælge egne produkter. De beskæftigelsesarbejder, der hidtil har været tilbudt, har været ekstraordinært arbejde, som samfundet ikke tidligere har fundet er af særlig betydning. Nu tilbydes unge, der er fulde af forventning og livsmod, disse nedprioriterede arbejdsopgaver. Er det så så svært, at resultaterne udebliver?

Jeg tror, det er nødvendigt, at vi udstyrer arbejdsministeren med bemyndigelse til at ændre love og cirkulærer, der forhindrer utraditionelle initiativer, ligesom han bør kunne ophæve eller dispensere fra aftaler indgået mellem arbejdsmarkedets parter. Jeg tror, vi må fordele det til rådighed værende arbejde gennem nedsættelse af arbejdstiden og gennem en forhøjelse af lønmodtagerfradraget, så der ydes kompensation op til mindstelønnen på 30 kr. i timen; de allerlaveste indkomster vil da få fuld kompensati-on. Som hr. Jørgen Jensen sagde: de ledige er ofrene.

Det radikale venstre har tidligere foreslået forbud mod akkordarbejde, og vi mener, løntilskudsordningerne bør forbedres og bør udbygges. Vi foreslår, at kommunerne i øget omfang inddrages i arbejdet, ligesom det vil være til stor gavn for beskæftigelsen såvel som for produktion og eksport, hvis vi forbedrede forholdene for mindre industri og håndværk. De forbedringer, der blev indført gennem augustforliget, og som virker godt, må vi fortsætte en udbygning af, specielt hjælpen til nystartede. Hvis vi kunne udnytte den ildhu, det gå-på-mod og den entusiasme, der behersker mange, der specielt i en arbejdsløshedssituation går med planer om at starte egen produktion, vil det hjælpe. Staten kan være inspirator og igangsætter, men bør være villig til at løbe en risiko og skal ikke som nu forlange fuldstændig sikkerhed for de bevilgede midler. Her ligger en frugtbar arbejdsmark for en modig arbejdsminister.

Det radikale venstre har tidligere peget på de store, delvis uudnyttede muligheder, der ligger for dansk erhvervsliv i udviklingslandene. Den teknologisk udviklede verdens produkter er ofte alt for komplicerede for udviklingslandene. Gennem produktudvikling og forskning vil vi kunne tilbyde varer, der er afpasset morgendagens købende befolkninger. De unge arbejdsløse vil i udviklingslandene kunne blive beskæftiget med virkelig meningsfulde arbejdsopgaver og i

[Bolvig]

samvær med unge fra en anden kulturkreds få en langt videre horisont.

Jeg noterede med glæde ministerens vilje til at styrke arbejdsformidlingen. Det har det radikale venstre peget på ved efterhånden mange lejligheder her i tinget, og vi ser frem til en forbedring af arbejdsmarkedsstatistikkerne.

Det radikale venstre regner med inden længe at kunne forelægge en beskæftigelsesplan for regeringen. Inden næste vinter er det helt afgørende nødvendigt at vi kan give de ledige og dem, der snart bliver det, et arbejdstilbud, og jeg er i øvrigt ikke i tvivl om, at ministeren ved, han kan påregne en aktiv radikal medvirken.

Til hr. Melchior vil jeg gerne sige, at han har ret i, at regering og folketing har gjort en indsats for at bekæmpe arbejdsløsheden, men vi har bestemt ikke gjort nok; tallene viser det med uhyggelig klarhed. Jeg nægter at tro på, at vi ikke skulle være i stand til at løse dette alvorlige arbejdsløshedsproblem. Vi har – erkendt – ikke kunnet endnu, men hvis viljen blev kombineret med tilstrækkeligt mod, kunne vi det. Hr. Palle Simonsen mente ikke, at vi behøvede at have dårlig samvittighed over for de ledige. Jo, det bør vi – dårlig samvittighed over for de ledige og dem, der bliver det i fremtiden, og ikke mindst over for det samfund, som vil komme til at mærke følgerne af vor delvise fallit.

Honoré (KrF):

Kristeligt folkeparti finder den nuværende stigende arbejdsløshed totalt uacceptabel; den skal og må afskaffes. Målsætningen for en sådan indsats formulerede kristeligt folkeparti sammen med andre partier, herunder regeringspartiet, i augustforlig I i 1976 således: betalingsbalancen må bringes ud af verden i løbet af få år, gælden til udlandet efterhånden afvikles og fuld beskæftigelse genskabes. Regeringen har ikke været i stand til at virkeliggøre denne målsætning. Tværtimod er arbejdsløsheden vokset som følge af den socialdemokratiske regerings politik, og det samme er udlandsgælden.

En virkningsfuld indsats imod arbejdsløsheden forudsætter en korrekt analyse af arbejdsløsheden og dens årsager. Indledningsvis må vi konstatere, at den øgede arbejdsløshed ikke skyldes, at der bliver færre job.

Det fremgår således af ATP-indbetalingerne, at der blev 45.000 flere beskæftiget i 1977, og fra 1975 til 1976 kom der 60.000 flere i arbejde.

Gennem ledighedsundersøgelsen den 16. november sidste år fik vi et mere detaljeret signalement af arbejdsløsheden. Det viste sig således, at af 154.000 registrerede arbejdsløse var 42.000 kun midlertidigt ledige, idet de havde en fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

Denne undersøgelse blev fortolket af kontorchef Skov Christensen fra Dansk Arbejdsgiverforening, der i Berlingske Tidende den 10. januar i år pegede på, at man heller ikke kunne betragte 20.000 sæsonbestemt ledige som egentlig ledige, og at det totale arbejdsløshedstal også dækkede en halv snes tusind, der under normale omstændigheder ville have fået folke- eller invalidepension, og kontorchefen skønnede dengang, at den reelle ledighed snarere lå på en 80.000.

Meget stor bekymring vækker det i kristeligt folkeparti, at en betydelig del af de 200.000 arbejdsløse er ungdomsarbejdsløse. Hvis man nemlig ikke lærer at arbejde i de unge år og betragte sig selv som et arbejdende menneske, er det senere hen meget svært at tilegne sig denne indstilling.

Kristeligt folkeparti er også meget opmærksom på de psykiske problemer og lidelser, der hænger sammen med arbejdsløsheden, og vi har stillet et forslag om samfunds-tjeneste, der netop tog sigte på at afhjælpe nogle af disse psykiske problemer ved lediggang, men den interesse, vi mødte over for dette positive forslag fra regeringens side, var meget begrænset, og det siger ikke så lidt om regeringens reelle indstilling til de menneskelige problemer.

Der er både udenlandske og indenlandske årsager til arbejdsløsheden. Den voksende ledighed inden for f. eks. tekstilindustrien og skibsværfterne hænger sammen med udenlandske årsager: fremvæksten af udviklingslandenes tekstilindustri, mere liberale handelsregler og for skibsværfternes vedkommende: det reducerede transportbehov og konkurrencen fra ikke mindst de japanske værfter. Ser vi på den samlede økonomi, indvirker naturligvis på dansk beskæftigelse, at vi befinder os i en økonomisk lavkonjunktur for hele verdens økonomi.

Men kristeligt folkeparti tager afstand fra den socialdemokratiske regerings hidtidige

[Honorér]

overdrevne tiltro til, at det var udlandet, der først og fremmest skulle hjælpe os til at få en bedre beskæftigelse. Det var, som om regeringen hele tiden ventede på, at der skulle komme nogle julemænd fra Tyskland eller Amerika og hjælpe de stakkels danskere. Man havde den såkaldte lokomotivteori, hvor stærke lande, ikke mindst Den tyske Forbundsrepublik, skulle være en slags lokomotiv for svagere lande som Danmark. Denne teori og dens afhængighedsfølelse over for udlandet, dens selvopgivenhed, som socialdemokraterne har klamret sig til, er nu ved at blive forladt, og det står klart, at vi selv i højere grad må bære hovedansvaret for at rette vores økonomi op. Danskere må hjælpe Danmark. Vi kan heller ikke trøste os med, at der er mange andre lande omkring os, også i EF, der har vanskeligheder, for vi ligger i spidsen med selvskabte vanskeligheder: Vores ledighed stiger mere end de andre landes. Fejlen skal i første række søges hos os selv. Det er os selv, der skal rette tingene op.

Hermed kommer jeg til de indenlandske årsager til den høje arbejdsløshed. Der er selvfølgelig i første række den økonomiske politik som helhed – jeg skal ikke forsøge at komme nærmere ind på, hvordan den gør os særlig sårbare, det store skattetryk og erhvervspolitikken osv. osv. – men jeg vil nævne i hvert fald to årsager, der har betydning. For det første, at vi har fået en stigende tilgang til arbejdsmarkedet, især af kvinder. Det vil sige, at selv om der skabes flere job, bliver flere stillinger, så bliver der stadig større arbejdsløshed, fordi antallet af nye mennesker på arbejdsmarkedet er større end antallet af nyoprettede stillinger. Dette vil socialdemokratiet tilsyneladende ikke gøre noget ved. Problemet eksisterer tilsyneladende ikke for socialdemokratiet.

En anden årsag til ledigheden er det høje omkostningsniveau. Danmark har verdens højeste omkostningsniveau, fordi vi har de høje lønomkostninger og vi har den helt utrolig høje rente, og dermed bliver de danske varer dyrere end varerne i de lande, vi skal konkurrere med; vores konkurrenceevne er svækket.

Så er der selvfølgelig en række andre faktorer af erhvervspolitisk og anden karakter, som jeg her skal lade være uomtalte.

Hvordan bekæmper vi under disse omstændigheder arbejdsløsheden? Ja, der må i

hvert fald være to meget højt prioriterede midler til at bekæmpe arbejdsløsheden, for det første at vi nedsætter omkostningerne, og for det andet at vi begrænser tilgangen til arbejdsmarkedet.

Nedsættelse af omkostningerne kan ikke i større omfang finde sted ved en nedsættelse af renten. Rentens høje niveau er jo afhængigt af og skyldes Danmarks sårbare valuta på grund af den ulykkelige økonomiske situation, vi har bragt os selv i. Vi kan derimod nedsætte omkostningerne ved at bremse indkomstudviklingen. Får vi gjort det, kan vi gå i gang med at nedsætte renten.

Vi forelagde fra kristeligt folkepartis side i efteråret 1976 en plan, den såkaldte Øko-plan. Den viste, hvordan man primært gennem indkomspolitik kunne afskaffe Danmarks udlandsgæld over 10 år og samtidig afskaffe arbejdsløsheden. Denne plan blev dengang afvist noget følelsesmæssigt af LO, men det er vist i år, Thomas Nielsen har givet udtryk for nogle tanker, der viste, at han har overtaget væsentlige dele af kristeligt folkepartis Øko-plan, bl. a. hans tanker om et trekantråd, bestående af arbejdsmarkedets parter og regeringen, der skulle formulere en indkomstpolitisk helhedsløsning. Kristeligt folkepartis forslag var bedre, Thomas Nielsens var en beskåret udgave af kristeligt folkepartis plan, der jo også omfattede repræsentanter for folketinget og Nationalbanken, men det er da bedre end ingenting. Også kristeligt folkepartis stærke fremhæven af betalingsbalancehensynet som det overordnede mål er nu blevet accepteret af regeringen, hvis man skal tro planredegørelse I.

Regeringens og LOs overtagelse af kristeligt folkepartis økonomiske politik – i en beskåret form ganske vist på disse områder – er imidlertid omgærdet af en række forudsætninger og forbehold, som vil gøre det problematisk, om de, som kristeligt folkepartis oprindelige plan, kan føre til en løsning af de økonomiske problemer.

Vi må se at få gjort alvor af indkomspolitikken, og indkomstpolitikken må ses fuldstændig uafhængigt af planer om lønmodtagernes medejendomsret. Dette er et idékompleks, der skal vurderes ud fra sin værdi i sig selv. Indkomstpolitikken må også ses uafhængigt som et middel til at virkeliggøre en afskaffelse af arbejdsløsheden, og dette formål bør have tilstrækkelig værdi i sig selv for

[Honoré]

de politikere, for hvem arbejdsløsheden er et alvorligt problem og ikke bare en kasterbold, en brik, i et politisk spil.

At ungdomsarbejdsløsheden blev forøget, med den voldsomme lønstigning, unge fik ved sidste. overenskomst, behøver vist ikke her at blive begrundet. Arbejdsministerens forvaltning af løntilskudsordningen har jo svækket mulighederne for at reducere ungdomsarbejdsløsheden, og vi beklager dybt, at regeringen gennem skatteministeren forleden afviste kristeligt folkepartis forslag om at hjælpe unge ind i en meningsfyldt uddannelse, en huslig uddannelse, der kunne dygtiggøre dem til familielivet.

Et andet middel til at reducere arbejdsløsheden er at begrænse den overdrevne tilgang til arbejdsmarkedet, og dette bør ske ud fra en positiv familiepolitik, der gør det mere attraktivt økonomisk set, at en af ægtefællerne bliver i hjemmet, så længe børnene er små. Den familiepolitisk positive virkning af dette er også indlysende. Vi har stillet et forslag herom på det skattemæssige område, men dette forslag er desværre for de arbejdsløse og for hjemmene blevet afvist, bl. a. af regeringen.

Vi har også i kristeligt folkeparti støttet en række forslag om beskæftigelsesarbejder, energipolitiske tiltag, der kan spare valuta og give beskæftigelse samtidig. Vi er også positive over for en mere smidig arbejdsformidling.

Hvis man skal vurdere regeringens politik med hensyn til bekæmpelse af arbejdsløsheden, må det siges først til regeringens ros, at den ikke har ligget på den lade side, når det gælder forslag til bekæmpelse af arbejdsløshed og propaganda for socialdemokratiets evne til at løse arbejdsløshedsproblemer. Der er udkastet mange tanker og vedtaget flere beskæftigelsesplaner m. v.; også en indkomstpolitisk løsning har regeringen været med til at vedtage.

Dette er for så vidt positivt, alligevel har resultaterne ikke været store – det tror jeg enhver vil indrømme – og regeringen burde nu erkende, at man ikke kan afskaffe arbejdsløsheden med beskæftigelsesarbejder eller fordeling af beskæftigelse. Regeringen har efter min mening også forsømt at forklare og indskærpe nødvendigheden af løntilbageholdenhed. Regeringen har intet gjort for

519 Ft

at bremse tilgangen til arbejdsmarkedet gennem en konstruktiv familiepolitik.

Regeringen og LO er inde på, at prisen for en fortsat indkomstpolitik er gennemførelse af ØD, men dette er at svigte de arbejdsløse. Planer om ekstra ferie med fuld lønkompensation vil ikke bringe ret mange flere i arbejde, men kun forøge erhvervslivets omkostninger og dermed forøge antallet af arbejdsløse.

Førtidspensioneringsplanerne vil jeg vente med at kommentere, til de foreligger til behandling her i tinget.

Til sidst vil jeg sige, at en økonomisk politik som den, kristeligt folkeparti foreslår, bygger på solidaritet, på sammenhold. Hvis denne politik iværksættes, er det virkelig muligt inden for en overskuelig tidsramme at genskabe fuld beskæftigelse og samtidig afskaffe udlandsgælden. Jeg mener, regeringen har brug for i stadig højere grad at tilegne sig de konstruktive forslag, der ligger i kristeligt folkepartis økonomiske politik, ikke mindst i vores Øko-plan, og der er heldigvis tegn på, at kredse i LO og regeringen begynder at indse dette.

I konsekvens af det, jeg her har sagt, vil jeg til slut på kristeligt folkepartis vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget konstaterer, at en afdæmpet omkostningsudvikling er en væsentlig betingelse for at bekæmpe arbejdsløsheden, opfordrer folketinget regeringen til at føre en omkostningsdæmpende politik, herunder på ny at indskærpe arbejdsmarkedets parter deres forpligtelse til at overholde den af folketinget vedtagne lønramme, og går dermed over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår i forhandlingen.

Alfred Hansen (DR):

Det er nok med meget store forventninger, vi mødte op til denne forespørgselsdebat for at høre, dels hvad arbejdsministeren havde at sige, dels hvad socialdemokratiets politiske

[Alfred Hansen]

ordfører i arbejdsmarkedsspørgsmål og beskæftigelsesproblemspørgsmål havde at sige. Jeg tror, det er en udbredt opfattelse, at det var en meget modløs redegørelse, den var langt fra optimistisk, den bar præg af selvopgivelse, henviste til – det var fra hr. Kaj Poulsens side – at det var et internationalt fænomen, og det lå ligesom imellem det, der blev sagt, at det faktisk var noget, vi ikke kunne gøre noget ved.

Arbejdsministeren henviste til, at en af de vigtigste årsager til, at der var så mange arbejdsløse, var, at der var kommet mange flere ud på arbejdsmarkedet. Jeg vil gerne som følge af denne oplysning spørge arbejdsministeren, hvad ministeren mener er årsagen til, at der er kommet så mange flere ud på arbejdsmarkedet. Er det, fordi lønindtægten er blevet udhulet, så eventuelt den ene af ægtefællerne ikke selv kan klare at slæbe de penge hjem, som familien skal bruge for at eksistere, så hustruen eventuelt må ud og hjælpe til? Er det de stadig stigende boligudgifter? Er det de stadig stigende fødevarerpriser og den stadig mindre realløn, som eventuelt er årsag?

Hr. Kaj Poulsen tog udgangspunkt i plan U-90 og henviste til, at hvis dette oplæg blev udmøntet til lov, ville man nå et godt stykke hen ad vejen. U-90 indeholder som bekendt en langt længere obligatorisk uddannelse, 12 års skoleuddannelse, og hr. Kaj Poulsen sagde, at det ville udskyde de unges indtræden på arbejdsmarkedet. Derfor vil jeg gerne spørge den socialdemokratiske ordfører, om det er arbejdsløsheden, der har dikteret indholdet i U-90, om U-90 er et middel til at afskaffe og udrydde arbejdsløsheden. I så tilfælde synes jeg, det er et meget billigt argument, og det vil nok også vise sig at have meget ringe effekt.

På forsiden af Kristeligt Dagblad i dag oplyses det, at man kan forvente, at 25.000 arbejdsløse vil miste støtten fra omkring nytår, idet de da vil falde for 26 ugers reglen. Jeg vil derfor gerne spørge ministeren, hvad han har tænkt sig at gøre for at redde disse 25.000, om ministeren vil være villig til at forlænge antallet af år for 26 ugers reglen, eventuelt til 5 år, eller hvad ministeren vil gøre for at redde disse 25.000, som nu ser ud til at komme i klemme om få måneder.

Det er naturligvis ikke kun udefra kommende årsager, som er skyld i vores arbejds-

løshed, vores betalingsbalanceunderskud, vores høje rente, vores store inflation og alle de andre svøber, som rider det danske samfund. Men det er naturligvis behageligt for en regering, hvis man kan henvise til, at det er noget, vi ikke kan gøre noget ved, fordi det er de omkringliggende lande, der har skabt forhold, som gør, at situationen ser sådan ud i Danmark.

Nu vel, en del af årsagerne skal måske søges i udefra kommende konjunkturer, men så meget desto mere er der grund til på det indenrigspolitiske plan at føre en politik, som modvirker denne internationale tendens, at afhjælpe, at udrydde selvskabte problemer.

Det emne, der drøftes i dag, har udgangspunkt i de ca. 210.000–215.000 arbejdsløse, et tal, som desværre ikke ser ud til at ville blive mindre inden for en overskuelig fremtid, vel at mærke hvis den samme politik bliver ført, og der er ikke meget i sol og måne, der tyder på, at regeringen har til hensigt at sadle om.

Arbejdsløshedens menneskelige tragedier er uacceptable. Ministeren sagde i sin redegørelse, at vi skulle skabe bedre konkurrencevilkår for vort erhvervsliv. Hvordan vil man sikre disse bedre konkurrencevilkår? Ja, i indeværende overenskomstperiode forsøgte man at holde lønudgifterne nede for arbejdsgiverne ved, at staten skulle indbetale de dyrtidsportioner, som forfaldt til udbetaling ud over 2, og det er jo i og for sig et statstilskud til erhvervslivet, at staten påtager sig betaling af erhvervslivets lønninger.

Har det så forbedret erhvervslivets konkurrencevilkår? Mon regeringen agter at fortsætte med en sådan ordning? Vi får takket være retsforbundets ønsker om en forespørgsel dette spørgsmål til debat senere, så jeg skal ikke tærse langhalm på emnet, men tidligere ordførere har berørt det. Har man ikke haft fantasi til at sætte ind andre steder?

Erhvervslivets konkurrencevilkår er naturligvis bestemt af deres driftsomkostninger. Hvad er det, der spiller ind for erhvervslivets driftsomkostninger? For nye virksomheder betyder det noget, at man skal ud og skaffe sig jord, hvor man kan lægge sin fabrik, sin virksomhed. Vi kunne nævne de tre ord jord, arbejde og kapital. Arbejdskraft er der desværre rigeligt af, jord er der begrænset mængde af, og jo større behov der bliver for det, jo større efterspørgsel der bliver, jo højere bliver prisen. Har man gjort noget, og ag-

[Alfred Hansen]

ter man at gøre noget fra regeringens side for at holde prisudviklingen på jord i ave?

Hvad angår kapitalen, skal erhvervslivet naturligvis bruge kapital, og hvad er prisen for kapital? Ja, den er omkring 17-18 pct. Også private mennesker, som skal finde et sted at bo, som skal ud på lånemarkedet, må pr. år betale omkring 17 pct. i renter af de penge, de låner.

Hvilken betydning har mon rentehøjden for beskæftigelsen? Dette er en omkostningsfaktor, som desværre meget sjældent bliver omtalt her i folketinget. Jeg vil vove den påstand, at rentebyrden er en lige så stor omkostningsfaktor, som lønningerne er, men det er kun lønningerne, der pukkes på. Jordpristigningerne og rentehøjde spiller tilsyneladende ingen rolle. Vi ved alle sammen, at i det øjeblik man forbruger penge, bag hvilke der ingen produktion ligger – og det gør man, når man puster jordværdierne op og en del af dem omsættes i forbrug – så får vi inflation, og hvem tjener på inflationen? Er det dem, der har faste værdier? Er det dem, der ikke har nogen fast ejendom? Er det de socialdemokratiske vælgere oppe på 7. sal eller 3. etage, der tjener på inflationen? Ellers ville det da være passende, at socialdemokratiet satte stærkere ind for at afskaffe, udrydde eller formindske inflationstakten.

I Nyhedsmagasinet var der et interview med arbejdsministeren. Arbejdsministeren gav den oplysning, at det var meget svært at få etableret et andet samarbejde her i tinget, man kunne ikke rigtig få noget arbejde i gang med de socialistiske partier, og tog man retsforbundet med, så det i hvert fald ikke ud til at blive bedre. Arbejdsministeren gav udtryk for, at han ikke rigtig kunne huske, om retsforbundet havde stemt for eller imod, men han troede nok, at retsforbundet havde stemt imod, da forslaget om, at fagforeningerne også skulle have anvisningsret med hensyn til de arbejdsløse, var til behandling. Enten husker arbejdsministeren meget dårligt, eller også forsøger arbejdsministeren åbenbart at skaffe sig syndsforladelse for sine gerninger eller mangel på samme ved at give retsforbundet skylden for det bloksamarbejde, som har fundet sted her i salen, og som ikke har ændret tingenes tilstand til det bedre.

Jeg kan oplyse ministeren om, at retsforbundet stemte for, og vi har i lang tid haft

det på vort program og arbejdet for det her i tinget, at også fagforeningerne skulle have anvisningsret. Arbejdsministeren nikker, og jeg tager det som kvittering på, at ministeren har forstået det.

Det har været draget frem i debatten, at vi skulle have en efterløn, og at det skulle kunne klare problemerne. Retsforbundet tager, selv om forslaget ikke er fremsat, afstand fra de tanker, der har været offentliggjort med hensyn til en sådan efterløns indhold. For det første mener retsforbundet, at det er et brud på dansk sociallovgivnings principper, at efterlønsforslaget kun omfatter godt halvdelen af de 60-67-årige, nemlig dem, der er medlemmer af arbejdsløshedskasserne. For det andet sker finansieringen ved arbejdsgiver- og arbejdstagerbidrag, altså ikke solidarisk over for de offentlige kasser – i parentes bemærket, det smager en lille smule af EF. For det tredje betyder forslaget en væsentlig omkostningsforøgelse for virksomhederne, ligesom dets økonomiske konsekvenser synes uoverskuelige. Vi mener i retsforbundet, at en lettere adgang til førtidspension og indførelse af delpension bør gennemføres, så de mennesker, der fysisk og psykisk er nedslidte, og som ønsker at nedtrappe deres erhvervsaktivitet eller eventuelt helt gå ud af arbejdsmarkedet, skal have mulighed derfor. Men finansieringen af en sådan reform skal efter vores mening fortsat ske over skatterne. Derfor vil en forbedring af førtidspensionsvilkårene, så de ikke som nu kun udgør 20.000 kr. om året for den enkelte, være at foretrække. Men en efterløn på 70.000 kr. for bestemte, udvalgte grupper over 60 år er hverken ud fra et socialt eller ud fra et omkostnings- eller statsfinansielt synspunkt forsvarelig.

Vi mener i retsforbundet, at man naturligvis skal igangsætte de offentligt projekterede arbejder, som er vedtaget, og at man eventuelt skal fremskynde udførelsen af disse. Vi henviser til en anden jordpolitik, hvor man fratager spekulationsmulighederne, hvor man ikke kan gøre som nu, hvor de, der har penge til rådighed, naturligvis finder ud af, hvor afkastningsevnen er størst: får jeg størst udbytte ved at bringe mine eventuelle penge i virksomheder; i fabrikker eller ved passiv anbringelse i jord og eventuel fast ejendom, eventuelt med henblik på udstykning af ejlejligheder? Er det dér, jeg får størst gevinst?

[Alfred Hansen]

Penge søger altid derhen, hvor afkastningsevnen er størst. Den er ikke størst ved anbringelse i erhvervsvirksomheder; den er langt større og langt mindre risikofyldt, hvis man anbringer dem i jord, og derfor søger penge derhen. Ved en lovgivning, som forhindrer denne anbringelsesmulighed, vil penge finde andre investeringsmuligheder, og en del af dem vil så søge hen til virksomhederne. I det øjeblik der bliver mere kapital til rådighed for virksomhederne, vil prisen på penge – og det vil sige renten – falde. Hvem kan få gavn af det? Det får virksomhederne. Det nedbringer erhvervslivets omkostninger, det gør det billigere og lettere for unge at etablere sig.

Vi henviser til en ændret valutapolitik, hvor vi frigør os fra valutaslangesamarbejdet. Vi henviser til og har også fremsat lovforslag vedrørende en skærpet monopolkontrol, og vi henviser, som jeg tidligere har sagt, til deltidsarbejde, til delpension. Vi mener, at netop den aldersgruppe, som nu har deltaget i produktionen i 40 år, måske mere end nogen anden gruppe bør have mulighed for at stå af uden at skulle kunne se nedslag i folkepensionen senere. Det er nu engang ikke billigere at give arbejdsløshedsunderstøttelse til en 25-årig, end det er at førtidspensionere en 60-årig eller en 65-årig.

Lige til slut nogle ord om det store problem: de mange unge arbejdsløse. Netop de unge arbejdsløse er måske særlig udsat for psykisk pres, har aldrig rigtig følt, at nogen i samfundet havde brug for dem, mister selvtilliden, endnu før de har fået den, og kan vel dårlig se en mulighed for dels at få beskæftigelse, dels at stifte hjem, dels at få fod under eget bord.

Jeg synes nok, at de sporadiske forsøg, regeringen har gjort, har været alt for sparsomme og alt for lidt effektfulde. Man skal ikke tro, at man gennem statstilskud til virksomheder, til ansættelse, til betaling af arbejdskraften, skaber flere arbejdspladser, for de penge, man giver i statstilskud til den slags, skal hentes hos de samme mennesker, de samme forbrugere. Det hjælper jo ikke stort, at man gennemfører en lov, som måske nok sætter 20.000 flere i arbejde på årsbasis, men hvis følgelovgivning sender 30.000 eller 40.000 flere ud; nettoresultatet er ikke acceptabelt.

Kurt Hansen (VS):

Da regeringen Anker Jørgensen trådte til i februar 1975, blev det udtrykt fra statsministeren – og statsministeren har i øvrigt også udtrykt det ved andre passende lejligheder – at den høje arbejdsløshed var klart uacceptabel. Vi har sagt, at det er tom snak, når statsministeren har udtalt sig på den måde; det har bevist, at der ikke er nogen som helst realiteter i det; det er meget begrænset, hvad man har forsøgt at gøre fra regeringens side. Men man sagde det, dengang arbejdsløsheden var på ca. 7 pct. på årsbasis, og det er blevet gentaget af den samme statsminister, af den samme regering, når arbejdsløsheden er på omkring 11–12 pct. i årsgennemsnit.

Det er selvfølgelig klart uacceptabelt, at statsministeren og regeringen går rundt og udtaler sig på den måde, når der ingen realiteter er i det, når man må betegne det som tom retorik. Det, vi oplever, er den totale fallit for forestillingerne om den krisefri kapitalisme, den totale fallit for ideen om velfærdssamfundet og den totale fallit for forestillingerne om, at det kapitalistiske økonomiske system kan styres; forestillinger i den retning måtte, med den situation vi oplever aktuelt, være manet ned i et stort hul i jorden.

Arbejdsministeren var i sin runde inde på investeringsplanredegørelsen, der åbenbart nu skal lanceres over for befolkningen som midlet til at få en masse nye arbejdspladser etableret. Det er vi helt uenige i at denne investeringsplanredegørelse, som den ser ud aktuelt, kan bruges til. Vi mener, at den er lavet på baggrund af en særdeles afstumpet opfattelse af, hvordan problemerne reelt hænger sammen. Dette være ikke en beskyldning imod dem, der har udarbejdet investeringsplanredegørelsen, men dem, der har bestilt den, for de har naturligvis også bestilt de betingelser, hvorpå den skulle laves. Det er altså regeringen, der må bære ansvaret for, at vi har fået en så afstumpet investeringsplanredegørelse. Det er nogle snævre økonomiske forretningsmæssige kriterier, som er lagt frem. Man diskuterer, om det ene arbejde kan give en 12 pct.s forrentning, eller om det kun kan give en 6 pct.s forrentning uden at skele til den afledede effekt, der måtte hedde: hvor mange flere arbejdspladser kan der

[Kurt Hansen]

i øvrigt etableres? Det mener jeg er mildt sagt afstumpet.

Regeringen har også i dag over for folketings- og offentligheden fortalt, at det, der skal til, er en fortsættelse af indkomstpolitikken, den indkomstpolitik, som vi alle sammen ved har betydet en reallønsnedgang for lønarbejderne. Denne reallønsnedgang skal videreføres; det bliver en jernhård lønsænkningspolitik, vi kommer til at opleve i fremtiden. Kombineret med denne jernhårde lønsænkningspolitik vil vi opleve stadig flere indgreb over for, hvad man måtte kalde faglige demokratiske rettigheder. Vi har set, hvordan man har grebet ind over for blokadevåbnet, vi har set, hvordan man har forsøgt at kriminalisere strejkeretten osv.

Det må pointeres, at hvis man vil føre indkomstpolitik, hvis man vil føre den politiske linje igennem, bliver man også nødt til at bruge de midler, som er nødvendige, i det øjeblik arbejderne siger, de ikke vil finde sig i den politik. For det siger arbejderne naturligvis, når det betyder denne lønsænkning.

De ændringer, der er sket i arbejdsformidlingsloven igennem det sidste 1½ år, har arbejdsministeren vidt og bredt udtalt er til gavn for de langtidsarbejdsløse. Det er naturligvis noget gas. Det, der er tale om, er, at ændringerne har tjent til at udskyde de langtidsarbejdsløse problemer; her tænker jeg på moratorieordningen og forlængelse af dagpengeperioden. Jeg mener, det er vigtige ting at få igennem, men en sådan ændring må være kombineret med, at regeringen er interesseret i på et tidspunkt at få lagt den uddannelses- og beskæftigelsesplan frem, som regeringen har lovet os så tit, og som vi ikke har set skyggen af endnu. Jeg spurgte i juli sidste år: får vi den uddannelses- og beskæftigelsesplan? Ja, vi får den snart, lød svaret. I august var det unødvendigt at komme med et dagsordensforslag, fordi regeringen havde planen lige på trapperne. I november måned havde man den også lige på trapperne. Der skete heller ikke noget. Under finanslovdebatten i år trak jeg det også frem: får vi snart den uddannelses- og beskæftigelsesplan? Ja, vi får den snart.

Nu vil jeg igen spørge arbejdsministeren, ikke om vi snart får den, men hvornår vi får den uddannelses- og beskæftigelsesplan, som sikrer, at ingen langtidsarbejdsløse kommer til at falde for 26 ugers reglen. Nu kan det

ikke nytte noget, at man bliver ved med at snakke uden om disse problemer; vi må have det klokkeklare svar, og det skal være i dag.

Endvidere har de ændringer, som er sket i arbejdsløshedsloven, også haft andre virkninger end at udskyde problemerne. De har også haft en virkning, at arbejdsformidlingssystemet er blevet et endnu mere arbejdsgivervenligt instrument, at den service, som arbejdsgiverne i forvejen har kunnet få igennem arbejdsformidlingskontorerne, er blevet udbygget. Den seneste vedtagelse af en ændring i arbejdsløshedsloven taler meget tydeligt herfor, netop det at arbejdsformidlingskontorerne nu kan udsende lister til arbejdsgiverne over den arbejdskraft, som arbejdsformidlingskontoret kan tilbyde med kvalifikationer m. v. Det står klart i betænkningen til lovforslag nr. L 182, at man fra arbejdsformidlingskontorerne nu kan udsende lister til arbejdsgiverne over den arbejdskraft, som man har til rådighed, og på disse lister kan man samtidig opføre, hvilke kvalifikationer m. v. arbejdskraften måtte have. I denne forbindelse vil jeg godt stille et andet spørgsmål: hvad dækker det »m. v.« over? Det vil jeg godt bede om at få at vide. Hvad kan der reelt tegnes op på disse lister, som skal udsendes til arbejdsgiverne? Hvilke data må være tegnet op på listerne? Jeg ved godt, at navn og adresse ikke må komme med endnu, men det er klart, at der er et massivt borgerligt pres for, at det skal komme, og vi ved også, hvor følgagtig den socialdemokratiske regering er over for de borgerlige partier, ikke mindst hvor følgagtig vores meget ambitiøse arbejdsminister er, når venstre kalder til forhandling i korridorerne.

Denne politik med ændringer i arbejdsløshedsloven er ikke en politik, man må anskue isoleret; det er en politik, der meget kraftigt tjener til yderligere understøttelse af den hårdnakkede indkomstpolitik.

Det, som forespørgselsdebatten skulle dreje sig om, var de arbejdsløses situation, deres muligheder eller mangel på samme som arbejdsløse. Der har været nævnt en række forhold dels fra hr. Jørgen Jensens side, dels fra hr. Ole Henriksens side, som jeg ikke skal repetere. Blot skal jeg gentage, at det er fuldstændig uacceptabelt for VS, at man som arbejdsløs har meget begrænsede udfoldelsesmuligheder i henseende til fritidsaktiviteter, undervisningsaktiviteter m. v. Der er jo ikke

[Kurt Hansen]

i arbejdsløshedsloven lovmæssigt belæg for at lave disse meget skrappe restriktioner. Det, man gør, er rent administrativt fra arbejdsdirektoratets side at udsende stribevis af cirkulærer, som gør loven strammere og strammere, jo flere arbejdsløse der i realiteten bliver.

Hvis vi skal se på de grupper, som arbejdsløsheden rammer hårdest, er det jo i særdeleshed kvinderne, de unge og de langtidsarbejdsløse. Nu ved jeg godt, at der er mange kvinder blandt de langtidsarbejdsløse, og at der er mange unge blandt de langtidsarbejdsløse, så man kan ikke skille dem ud i tre af hinanden uafhængige grupper, men det er især disse grupper, disse marginalgrupper, som er meget stærkt udsat.

Hvis vi ser på, hvad der er gjort omkring kvindearbejdsløsheden, så tillod vi os fra VS' side at lave en beregning over, hvor mange af de job, som var med i regeringens beskæftigelsesplan fra august, der rettede sig ind omkring lige netop denne problematik. Det var ca. 6-8 pct. af de job, som var kvindejob. Nu er det ikke, fordi jeg anskuer meget snævert, hvad der er mandsjob, og hvad der er kvindejob, men vi ved, hvordan virksomhederne anskuer det, og vi ved, hvordan virkeligheden bliver. Derfor skal arbejdsministeren ikke, endnu i hvert fald, i middagsmagasiner, i TV-Avisen, i Kristeligt Dagblad, og hvor han ellers udtaler sig, sige, at han har gjort den helt store indsats i forbindelse med bekæmpelse af kvindearbejdsløsheden.

Omkring ungdomsarbejdsløsheden er det jo de helt traditionelle virkemidler, man kører på. Det er tilskud på tilskud på tilskud til kapitalejerne, man forsøger på at klare problemerne med her, kombineret med nogle former for kurser. Vi mener, at det er i orden at etablere nogle kurser i en kortere periode, men vi kan bestemt ikke acceptere, at man forsøger at løse arbejdsløshedsproblemerne ved at hælde penge ud i lommerne på kapitalejerne. Vi skaffer ikke én eneste arbejdsplads mere ved at blive ved med at proppe penge i det bundløse hul, der hedder kapitalejernes pengeklister. Det hjælper ikke noget som helst.

Jeg synes også, jeg vil bruge lejligheden til at rette en kritik mod de kurser, vi indtil videre har set etableret for de langtidsarbejdsløse. Det har såvel i dagbladet Information som i regeringsbladet Aktuelt være trukket

frem, hvordan langtidsarbejdsløse efter 2½-3 år er blevet placeret på en skolebænk og overdænget med bunkevis af papirer, som intet har med deres situation som langtidsarbejdsløse at gøre. Jeg vil medgive med det samme, at det er rigtigt, at det kun er en lille del af de 29 kurser, arbejdsdirektoratet har tænkt sig skal etableres, der er kommet i gang endnu, men det kan ikke være rigtigt, at man fra direktoratets og ministeriets side kører en kursusordning ind på en sådan måde, at folk nødvendigvis flygter fra kurserne. Arbejdsministeren ved lige så godt som jeg, at der er massevis af de kurser, der har måttet nedlægges, fordi der ikke var søgning nok til dem.

Omkring jobtræningsordningerne, som vi tidligere har kritiseret meget kraftigt, skal jeg blot nævne, at vi går ikke ind for disse jobtræningsordninger, som igen betyder, at man fra statens eller kommunernes side skal begynde at hælde penge i kapitalejernes pengeklister.

Omkring efterlønsforslaget skal jeg meget kort sige, at det minder noget om et forsøg på at klare strukturarbejdsløshedsproblemet og så den nedslidning, som finder sted i produktionen, med det her forslag, for hvis de langtidsarbejdsløse eller de ældre, der havde et ønske om at træde af noget tidligere, hvad der kan være meget berettiget på grund af, at de faktisk bliver nedslidt, måtte man have en langt højere dækning end den, som arbejdsministeren har lagt op til i sit forslag. Jeg skal blot henvise til VS' egen pensionsreform, som netop tager højde for disse problemer.

Regeringen har i det hele taget gjort meget lidt for at få mere arbejde i gang. Det er helt traditionelle virkemidler, man har brugt, og VS har igennem den beskæftigelsesplan, vi har lagt på folketingets bord og til diskussion i offentligheden, vist, at det kan lade sig gøre at etablere 100.000 arbejdspladser uden kapitaltilskud, uden tilskud, der kan kapitaliseres i det private erhvervsliv, og uden at det skader betalingsbalancen, som arbejdsministeren og regeringen i øvrigt er så bange for skal gå hen at blive skadet. Det er bevist igennem dette forslag, og jeg vil godt bede regeringen om, om ikke andet, så at modbevise det, hvis det ikke står til troende.

Lawaetz (FP):

[Lawaetz]

Hr. Jørgen Jensen indledte med at sige, at da man en hel dag diskuterede Christiania-problemerne, var alle medier vældig interesseret. I dag har man landets vigtigste problem til debat, og hr. Jørgen Jensen har nok ret i, at det er knap så interessant. Det er det måske heller ikke, når man lytter dagen igen. Man får repeteret alle de partipolitiske programmer med hensyn til, hvordan man sætter mere arbejde i gang.

Uden for Christiansborgs tykke mure siger en stor del af befolkningen, at det er noget skidt, vi laver. Det er det også. Det ses tydeligt af resultaterne. Stadig stigende arbejdsløshed, større underskud på statsbudgetterne, stigende gæld, større skatter og afgifter, mindre realløn, høje lånerenter og svigtende investeringslyst. Strålende resultater, som befolkningen er berettiget til at kritisere sønder og sammen. Men hvem er vi, der laver alt det? Det er ikke fremskridtspartiet, som kun foreløbig ca. 14 pct. af vælgerne lytter til. Nej, det er de såkaldt ansvarlige partier, først og fremmest socialdemokratiet.

Midt i denne sørgelige situation undrer mange sig vel over, at dette anførende parti fortsat kan bevare så gode galluptal. Men er det egentlig så underligt? Hvem skal mere end ½ million offentligt ansatte stemme på for at sikre sig fortsat stigende beskæftigelse til en god løn og en pension, der er højere end alle andres? Hvem skal over 200.000 arbejdsløse stemme på for at sikre sig 90 pct. af sædvanlig løn eller op til 33 kr. 20 øre i timen andre end på socialdemokratiet? Man kunne fristes til at sige: jo værre det går, jo flere socialdemokrater. Og man kunne fristes til at spørge, om dette i alle måder privilegerede, selvbeskyttende parti overhovedet er interesseret i for alvor at vende bøtten. Har man i det hele taget mod til at dykke ned og tage fat ved ondets rod, hvor det gør ondt, og hvorved man kunne risikere at skade sin partipolitik, der synes at gå forud for alt andet, sidst manifesteret ved kommunalvalgene?

Alle, også de klogeste socialdemokrater, ved jo godt, at kun øget konkurrenceevne sætter folk i arbejde. Altså stop for lønudvikling, stop for de offentlige udgifter og fjernelse af hindringer for erhvervslivet. Men hvad gør man? Man gør det stik modsatte. Stribevis af erhvervshæmmende love, medens man putter folk blå i øjnene med masser af

tilskud til erhvervslivet, en midlertidig indsprøjtning, en dråbe i havet. Endvidere en række uproduktive beskæftigelsesarbejder, som man dårligt kan slæbe folk til. Og hvorfor?

Der er nogle hovedårsager til arbejdsløsheden. Understøttelsen er 90 pct. eller 33 kr. 20 øre maks. Det vil sige, at folk må nødvendigvis forlange 37 kr. i timen for at gå i arbejde, fordi de risikerer senere at blive arbejdsløse. Understøttelsen er steget 25 pct. mere inden for de sidste 5 år end en specialarbejders gennemsnitsløn. Inklusive tillæg koster en ung arbejder uden den fjerneste erfaring, et 20 års ungt menneske, 35 kr. 64 øre. Derfor en endnu større ungdomsarbejdsløshed.

De skarpe faggrænser og manglende mobilitet er en anden bremse. Før i tiden rejste folk gerne fra Roskilde til Ringkøbing for at få arbejde, men hvorfor skulle man det i dag? Resultatet er, at man mangler folk mange steder, enten man kan lide at høre det eller ej. Arbejdsformidlingen fungerer ikke tilfredsstillende, ligegyldigt hvor mange man ansætter, selv om man nu har forbedret systemet lidt ved at flytte noget af det tilbage til fagforbundene.

Der er kun én ting, der hjælper: det skal kunne betale sig at arbejde og at sætte folk i arbejde. Det er ikke menneske, der er noget i vejen med, men systemet, det system, som er skabt af LO og socialdemokratiet og delvis deres støttepartier. Før man vil indse det, får man ikke vendt bøtten, og jo længere vi kommer ud, jo mere vil man blive nødt til at tage fremskridtspartiets tanker op, hvad man så småt er begyndt på, selv om det ikke må hedde sig. Det er vi også ligeglade med. Vi behøver ikke at tage æren for det. Vi vil fortsat arbejde for landets vel fremfor for en snæver partipolitik.

Glensgård (FP):

Under debatten i dag har hr. Melchior fra centrum-demokraterne på fremskridtspartiets og centrum-demokraternes vegne fremsat et forslag om motiveret dagsorden. Det er en vigtig afklaring, der skal ske i forbindelse med denne dagsorden. Det er ikke kun et spørgsmål om penge i sagen om lystbådafgiften, det er lige så meget et spørgsmål om de mange arbejdsløse, som denne afgift vil medføre.

[Glensgård]

Arbejdsministeren vil sikkert svare, at en del af de afskedigede kan blive ansat som offentlige vurderingsfolk, og det er da rigtigt, at ad den vej kan man flytte nogen beskæftigelse fra den produktive sektor over i den sektor, der skal vurdere lystbådene. Fremskridtspartiet kan ikke lide den ret, der bliver kogt af de forskellige ingredienser, som arbejdsministeren vil lægge i den. Men det vigtigste i denne sag er, at vi nu får afklaret, om augustforligspartierne vil stå ved en værdiafgift på lystbåde, og det er fuldstændig ligegyldigt, om denne værdiafgift bliver på 3 pct. af værdien over 60.000 kr., eller den bliver på 5 pct. af værdien over 100.000 kr. Det vil under alle omstændigheder medføre afskeligelser inden for bådbranchen af størrelsesordenen et sted mellem 500 og 1.000 mennesker, når man tænker på, at provenuet på de godt og vel 30 mill. kr. skal holdes. Derfor er det vigtigt at se, om partierne venstre, det konservative folkeparti og det radikale venstre vil stå ved, at der skal indføres en sådan bådafgift.

Vi har jo set, at man har rejst land og rige rundt og sagt i hver enkelt kreds, hvor man nu er valgt: lige nøjagtig mit parti ønsker ikke at gå ind for en bådafgift. Det er hr. Keld Andersen, det er hr. Aksel Pedersen, og det er hr. Ellemann-Jensen. Det er altså folk, som man kan sige har rejst ud og på partiets vegne taget afstand fra en værdiafgift på både. Det, der er tale om med dagsordensforslaget her, er altså udelukkende, at vi skal have dette afklaret, for at vi kan bibeholde beskæftigelsen i bådbranchen. Derfor glæder jeg mig selvfølgelig til, at vi på et tidspunkt formentlig får de samme forsvarstaler fra de tre her nævnte herrer fra folketingets talerstol. Jeg håber ikke, at vi ser, at f. eks. partiet venstre nu vil sige: ja men vi ville godt være med til at lave en registreringsafgift af størrelsesordenen nogle få hundrede kroner pr. båd. Det er ikke det, der er lagt op til fra socialdemokratiets side i forbindelse med augustforliget. Det er en klar værdiafgift på lystbåde, og jeg skal her erindre om, således at vi kan tage det med i debatten senere – det bliver måske særligt til hr. Keld Andersen – at vi jo så, at både venstre og i særdeleshed det konservative folkeparti i august måned 1977 stemte imod et ændringsforslag om, at netop ordene »med henblik på en pe-

riodisk værdiafgift« udgik af lovforslaget om registrering.

Det er klart, at også det konservative folkeparti formentlig på et eller andet tidspunkt kommer til fornuft, og vi håber selvfølgelig, at det sker ret hurtigt. I den lille sag her om lystbåde glæder vi os selvfølgelig over, at det konservative folkeparti i hvert fald ifølge dagspressen nu har fortrudt, at de ikke støttede det ændringsforslag, som fremskridtspartiet stillede i august måned 1977.

Men det er altså vigtigt, at debatten i dag ikke munder ud i, at der bliver nogle lappepartier, som dasker derudaf og siger: vi vil godt være med til en eller anden registreringsafgift, men vi vil senere diskutere med de andre forligspartier, hvilken størrelse den skal have. Det, der er tale om her, er altså, at vi tager klart afstand fra denne værdiafgift med et provenu af den størrelsesorden, som der er lagt op til fra skatteminister Kampmann. Lad os så se, om de pågældende partier tør stå ved deres forsamlingshustaler fra de sidste 14 dage.

Maisted (FP):

Enhver husker nok i 1975, da statsministeren på socialdemokratiets vegne sagde, at man ikke kunne acceptere en arbejdsløshed på omkring 45.000. Og det tør svagt antydes, i dag er vi oppe på 212.000.

Socialdemokratiets beskæftigelsesplan kan man måske bedst karakterisere ved, at den går ud på at bortrationalisere de små virksomheder og skabe beskæftigelse ved at holde længere ferie, ved at førtidspensionere befolkningen, øge antallet af offentligt ansatte og uddanne resten til arbejdsløshed. Det er sådan set det, man får ud af at høre på arbejdsministeren. Men der har jo været vigtigere ting fremme, som regeringen måske kunne begynde at overveje.

Vi havde en Hudsonrapport i november 1977, der klart sagde, at på grund af de stigende offentlige investeringer er der ikke kommet en naturlig investering i landets produktive erhverv. Man lavede også en PP II-rapport, hvori man for perioden 1972–77 havde som forudsætning, at en tredjedel af produktionsoverskuddet skulle investeres i erhvervsvirksomhederne.

I stedet for har regeringen ført en udelig politik, der har betydet enorme underskud på

[Maisted]

handelsbalancen, og vi har reelt manglet 2 års nettoinvesteringer i dansk erhvervsliv. Det svarer direkte til, at der ikke er etableret 85.000 nye arbejdspladser.

Står det virkelig så skralt til med den økonomiske politik her i landet? Ja, vi har lige for nylig, selv om jeg godt ved, at det ikke gør særligt indtryk på finansministeren, fået en økonomisk rapport, der taler om europæisk økonomi i 1977, den såkaldte FN-rapport, og deri finder man ikke et eneste sted en positiv vurdering af Danmarks beskæftigelsessituation og økonomi. Vi er det land, hvor arbejdsløsheden er steget stærkest. Vi er det land, der har haft den laveste vækst i vores bruttonationalprodukt. Vi er det land, der også i 1978 får den laveste vækst, og vi er det land, der af de stærke nationer, som vi burde tilhøre inden for EF, har den dårligste handelsbalance. Vi er også et land, hvor realindkomsten er faldet fra 1976 til 1977. Samtidig er lønningerne ganske vist steget, uden at der er sket en produktivitetstøring, og det skyldes jo, at vi har fået stigende priser, altså at vores inflation er steget stærkere end en række andre europæiske landes, og skatterne er steget.

Det er det, den socialdemokratiske regering står for med sin beskæftigelsespolitik, og det betyder, at der i Danmark er meget mørke udsigter i lang tid fremover til at få vendt det billede, hvis der ikke skulle ske det mirakel, at finansministeren pludselig gik hen og så, hvad f. eks. Vesttyskland, Storbritannien har gjort, og hvad man også foreslår i denne rapport, selv om finansministeren ikke lægger særlig stor vægt på den. Man kunne jo forestille sig, at han begyndte at give skattelettelser, sådan at man fik produceret varerne noget billigere. Så kunne det være, at det satte gang i de produktive erhverv, og at vi ad den vej fik skabt bedre betalingsbalance og fik nogle flere mennesker i beskæftigelse. Desværre tror jeg, efter at have hørt finansministerens tale, at der går lang tid, før vi får en sådan omvæltning i dansk økonomi.

Arbejdsministeren talte om den økonomiske politik og sagde, at vi havde ført en ekspansiv finanspolitik. Ja, vi har lavet afgifter for 6 mia kr., og finansministeren har opslugt omkring 20 mia kr. ved at optage indenlandske statslån. Det er en ekspansiv finanspolitik. Men finansministeren var dog også så ærlig under første behandling af finans-

lovforslaget at sige, at de nye købere, der var kommet til, var private husholdninger og virksomheder, for de kunne selvfølgelig ikke andre steder investere deres penge så rentabelt, som de kunne i statspapirer. Det er en klar erkendelse fra finansministerens side af, at den økonomiske situation for dansk erhvervsliv er sådan, at det bedre kan betale sig at købe statspapirer, der forrentes med 16-17 pct., end at investere i produktive arbejdspladser. Det er den beskæftigelsespolitik, socialdemokratiet står for.

Uwe Jensen (Ribe a.) (FP):

Ordføreren for Danmarks kommunistiske parti kom ind på problemet omkring de ledige, der skulle stå til rådighed for arbejdsmarkedet, men ikke reelt var til rådighed, og min kollega hr. Nauerby nævnte pædagogmangel i Silkeborg i relation til såkaldt ledige pædagoger. Det er en kendsgerning, at der er flest ledige pædagoger i Vestdanmark, og alt i alt skulle der på landsplan være ca. 2.200 af dem, hvoraf halvdelen har deltidsbeskæftigelse. Såvel disse over 1.000 pædagoger som resten har pligt til nu og da at søge heltidsstillinger, og så kan de håbe på, at de ikke bliver antaget.

Det er groft misvisende, at pædagoger med fast deltidsarbejde indgår i statistikken over ledige, for de er det jo ikke. Altså har vi bevidst falske ledighedstal. Selv om disse »ledige« har pligt til nu og da at søge heltidsstilling, kunne man jo spørge, hvem der kontrollerer, at denne pligt overholdes. Er vi ikke i lovgivningen for blødsødne med hensyn til at tillade en tolkning, som de fleste arbejdsformidlinger udlægger sådan, at de af såkaldt menneskelige grunde kommer uden om problemet, hvad angår overflytning til ledige stillinger i en anden by eller en anden del af landet?

Vi har hørt om problemet såvel fra Silkeborg som fra Århus, og jeg skal her komme med nogle tal fra Esbjerg, vores fjerdestørste provinsby. Her er der i begyndelsen af april 105 »ledige« pædagoger, men ingen vil tage en ledig stilling på fritidshjemmet Askelunden, som er normeret til 24 timer. Det er derfor misvisende, at der i Esbjerg for tiden er 92 fuldtidsforsikrede og 6 deltidsforsikrede, som suppleres med understøttelse, men registreres som ledige. Det kan heller ikke være

[Uwe Jensen (Ribe a.)]

så voldsomt med interessen for et job inden for faget. I en annonce i Esbjerg Ugeavis sidst i februar måned advarede børnepædagogernes fagforeninger deres medlemmer mod at søge stillinger på en alternativ institution under Esbjerg kommune, fordi denne institution efter pædagogernes mening ikke er godkendt efter gældende regler.

Hvis vi går hele denne problematik efter i sømmene, bliver resultatet vel til sidst, at der på landsplan slet ikke er pædagoger til rådighed for arbejdsmarkedet, men de hæver da en understøttelse, de kan leve af.

Hvem skal vi bebrejde realiteterne i denne paradoksale situation? Pædagogerne, at de udnytter den, arbejdsformidlingen i dens tolkning af loven eller lovgivningsmagten for dens uklare formulering?

Arbejdsministeren (Auken):

Forespørgeren, hr. Jørgen Jensen, påstod i sit svar på mit svar på hans forespørgsel, at der var sket en række forringelser for de arbejdsløse under den nuværende krisesituation. Min veldokumenterede påstand var, at der tværtimod var sket en lang række forbedringer. Jeg vil gerne bede hr. Jørgen Jensen vise bare ét sted, hvor der i vores arbejdsløshedslovgivning er sket en forringelse i forhold til situationen i 1972-73.

Hr. Jørgen Jensen bestred mine oplysninger om, at der var sket en forøgelse af beskæftigelsesgraden i det danske samfund. Meget bekvemt benyttede hr. Jørgen Jensen kun tallene for 1976, selv om han må vide, at tallene for 1977 er offentliggjort, og jeg skal da gerne sammenligne de tal for arbejdsstyrken, altså dem, der er beskæftiget i øjeblikket, som vi kender for 1977, med 1972. Antallet af beskæftigede i 1972 var godt 2.400.000, i 1977 var det godt 2.450.000. Hvis man samtidigt omregner til fuldtidsbeskæftigede, vil man af tallet se, at der er tale om en næsten uændret situation i 1977 i forhold til 1972. De nøjagtige tal er i 1972 2.192.000, i 1977 2.188.000, altså næsten uændret. Denne sidste beregningsmåde er efter min mening ikke den mest rimelige, da det er en kendsgerning, at der er et stadigt voksende ønske blandt arbejdssøgende om at arbejde på deltid, og det rene tal for de mennesker, som er i vores arbejdsstyrke, er altså steget med 50.000 siden 1972. En lignende doku-

mentation vil man også kunne finde, hvis man ser på den tilgang, der har været til ATP-ordningen.

Så vil jeg til alle fremskridtspartiets repræsentanter – jeg tror, det var 5 i alt – sige tak for de mange interessante betragtninger, men jeg vil alligevel appellere til partiet om at finde dets egne ben, når man argumenterer omkring arbejdsløsheden, for nogle af ordførerne, det gjalt især hr. Maisted, gør meget ud af det store tal for de arbejdsløse, altså de 212.000 arbejdsløse på nuværende tidspunkt, hvorimod jeg forstod både hr. Uwe Jensens (Ribe a.) og hr. Nauerbys og delvis hr. Lawaetz' betragtninger sådan, at det tal var et falsk tal, det var alt for højt. I virkeligheden var der ikke nær så mange arbejdsløse, og i virkeligheden var problemet det, at der ikke var arbejdskraft nok til virksomhederne. Man må vælge det ene synspunkt eller det andet og så angribe problematikken ud fra en fastlagt præmis, men det er måske et for stort krav at stille til fremskridtspartiets mange talere.

Hr. Nauerby hævdede, at regeringen har accepteret arbejdsløsheden som et varigt fænomen. Nej, men regeringen må erkende, at en række forhold – afmatningen i den internationale konjunktur, de begrænsninger, som vores betalingsbalanceunderskud stiller os over for, samt den store eksplosive tilgang til arbejdsmarkedet – gør, at vores ledighedsproblem ikke er noget, der forsvinder af sig selv, men tværtimod kræver, at vi i vores egen økonomi er parat til at træffe en række beslutninger, både om sikring af vores konkurrenceniveau, om iværksættelse af særlige beskæftigelsesinitiativer og på internationalt niveau et opsving. Det er klart, at disse forudsætninger ikke tilvejebringes på meget kort tid, og det er baggrunden for det meget store ledighedstal, vi har på nuværende tidspunkt.

Hr. Nauerby gjorde sig dernæst skyldig i en misforståelse, man ofte møder, når man diskuterer de arbejdslediges problemer ude omkring, idet hr. Nauerby var af den opfattelse, at mange kviede sig ved at modtage et nyt job, da de kunne risikere efter kort tids ansættelse at vende tilbage til arbejdsløshedssituationen med en reduceret dagpengesats. Dette problem er klaret, kan jeg oplyse hr. Nauerby om, ved at vi har fået ændret reglerne, således at man skal have været uafbrudt beskæftiget i 3 måneder i sit nye job,

[Arbejdsministeren]

før det nye jobs indtægt slår igennem i dagpengene i tilfælde af fornyet ledighed. Det vil sige, at dette problem skulle være klaret.

Jeg takker hr. Nauerby for hans venlige bemærkninger om, hvad jeg har sagt om behovet for en bedre statistik, og jeg forstår, at fremskridtspartiet i hvert fald på dette punkt er kommet på bedre tanker. Nu kan man godt se, at der er behov for en god statistik og for Danmarks Statistiks indsats, og jeg takker selvfølgelig for denne nye forståelse.

Må jeg til hr. Johan Philipsen sige, at en række af de synspunkter, hr. Johan Philipsen har fremhævet om de økonomiske forudsætninger, der må være en meget vigtig del af grundlaget for genskabelsen af den fulde beskæftigelse, nemlig spørgsmålet om erhvervslivets konkurrenceevne, er synspunkter, som regeringen deler og er enig i. Vi mener bare, at dette ikke kan stå alene, men må suppleres på en række områder, som jeg havde lejlighed til at redegøre for det i mit svar på forespørgslen.

Når hr. Johan Philipsen fremhæver, at det næsten skulle være en kendsgerning, at Danmark mister markedsandele på nuværende tidspunkt, er der dertil at sige, at tilsyneladende beholder vi vores markedsandele ganske godt på vores traditionelle markeder, hvorimod det, der kan knibe, er at sikre en tilfredsstillende markedsandel i de nye økonomiske markeder.

Jeg vil også takke hr. Johan Philipsen for, at vi ikke kom ind i en lang diskussion om efterlønnen. Jeg tror, vi skal gemme denne diskussion, til regeringen har haft lejlighed til at fremlægge sit forslag og vi så ved en normal første behandling kan gennemgå forslaget.

Jeg er også enig med hr. Palle Simonsen i, at den bedste løsning på arbejdsløshedsproblemet selvfølgelig er at undersøge, hvilken positiv beskæftigelsespolitik man kan føre for at skaffe mere arbejde frem. Jeg er også enig med hr. Palle Simonsen, når han fremhæver, at den omkostningsdæmpende politik, der blev iværksat i sommeren 1976 og fulgt op i overenskomstafslutningen i 1977, har haft en gavnlig indvirkning på lønstignings-takten på det danske arbejdsmarked. Vi har fået en kraftig og fortsat reducere af lønudviklingen, og det anser jeg for en positiv ting i en beskæftigelsesmæssig sammenhæng, samtidig med at de lavest lønnede på ar-

bejdsmarkedet har fået en kraftigere lønstigning, også noget som var et bevidst formål med den indkomspolitik, der blev lagt op.

Jeg vil gerne appellere til hr. Palle Simonsen om at vise den samme form for eftertanke og omtanke, som hr. Johan Philipsen viste i forbindelse med diskussionen om efterløn. Man skal ikke glemme, at det forslag, som regeringen altså ikke endnu definitivt har taget stilling til, er et forslag, der støttes ikke bare af Landsorganisationen, men også af FTF og af Akademikernes Centralorganisation, dvs. af alle de store lønmodtagerorganisationer på arbejdsmarkedet. Jeg tror nok, at hr. Palle Simonsen, kommende fra et parti med en positiv holdning til lønmodtagernes problemer, herunder ikke mindst tjenestemændenes og funktionærernes problemer, skal være lidt varsom med at kassere, hvad disse mennesker har fundet frem til af forslag, inden man overhovedet har haft lejlighed til at gennemlæse den betænkning og se det forslag, der ligger på bordet her.

Jeg vil også om medejendomsretsproblemet gentage det, jeg sagde, at vi mener, at medejendomsret hører med til en virkelig indkomspolitik, og vi har prøvet at skabe grundlaget ved at iværksætte det udvalgsarbejde, der i øjeblikket foregår.

Jeg skal ikke sige noget til hr. Melchior's betragtninger vedrørende bådaftigten, idet ministeren for skatter og afgifter vil gøre nogle bemærkninger om dette.

Til gengæld vil jeg sige noget om hr. Melchior's indlæg om arbejdsløshedsproblemerne, og da må jeg sige, at jeg kunne ikke finde ét synspunkt, hvor der ikke var en meget stor grad af overensstemmelse mellem hr. Melchior's synspunkter og regeringens opfattelse. Det gælder både det vigtige i først og fremmest at skaffe arbejde, også vanskelighederne ved at gøre det, det positive supplement, der kan ligge i en fornuftig fordeling af arbejdet, og en fornuftig brug på udvalgte områder af den offentlige sektor til at sikre en bedre beskæftigelsesgrad. Det bekræfter, at selv om centrum-demokraterne og regeringen står langt fra hinanden på en række områder, er arbejdsmarkedsområdet et af de områder, hvor der er en meget stor overensstemmelse, og hvor der derfor også har kunnet være et godt samarbejde.

Jeg vil sige til hr. Ole Henriksen, som fremhævede, at det var vigtigt også at se på

[Arbejdsministeren]

spørgsmålet omkring overarbejdet, at den næste opgave, udvalget til fordeling af den eksisterende arbejdsmængde skal kaste sig over, efter at man nu har færdiggjort arbejdet med efterlønsforslaget, netop bliver spørgsmålet om begrænsning af overarbejde og spørgsmålet om indførelse af tvungen afspadsering i forbindelse med det overarbejde, der ikke helt kan undværes. Vi venter os også her et fornuftigt bidrag til løsning af vores beskæftigelsesproblemer.

Når hr. Ole Henriksen fremhæver, at det har virket negativt på beskæftigelsesudviklingen i samfundet, at den offentlige sektor har afskediget personale i større udstrækning, kan det være rigtigt på ganske få områder, men totalbilledet er, at den offentlige sektor har ydet et stort og meget værdifuldt bidrag til løsning af vores ledighedsproblemer ved i samtlige kriseårene netto at tage mere end 10.000 nye lønmodtagere ind om året.

Jeg er enig med hr. Ole Henriksen, når han siger, at det er nødvendigt med et oplysningsarbejde med hensyn til, hvad 90 pct. af den hidtidige indtjening egentlig dækker for de arbejdsløse. Dels er der et dagpengemaximum, fastsat ud fra 90 pct. af den gennemsnitlige løn, der fandtes på arbejdsmarkedet et år tilbage, dels fastsættes de 90 pct. i erstatning på basis af den indtægt, man havde, da man blev arbejdsløs, kun med den regulering, der finder sted i form af dyrtidsregulering, og derfor vil der for mange ikke være tale om reelt 90 pct. dækning i tilfælde af arbejdsløshed.

Når disse bemærkninger er gjort, vil jeg imidlertid gerne understrege det, jeg allerede sagde i mit første svar, nemlig at vi har en meget god og efter min mening meget tilfredsstillende god arbejdsløshedsunderstøttelse i dette land, og jeg tror, det er en af grundene til, at vi ikke har fået den polarisering og opløsning i det danske samfund, som en så stor ledighed ellers ville have ført med sig.

Jeg vil gerne til hr. Bolvig sige, at jeg tror, jeg er enig i næsten alt, hvad han sagde, bortset fra forslaget om, at krisen skulle overvindes ved, at jeg skulle have diktatorisk myndighed, ikke alene til at ændre alle love og paragraffer, der er vedtaget i folketinget, men også til at ændre indgåede aftaler på arbejdsmarkedet. Det forslag må jeg indrømme gør mig bekymret af en række grunde.

Men jeg er enig med hr. Bolvig, når han siger, at det er nødvendigt i en så alvorlig ledighedssituation som den, vi befinder os i, at vurdere alle de barrierer og skranker, der findes for lokalt initiativ, lokal opfindsomhed, for at sætte arbejde i gang. Vi har i arbejdsministeriet, hver eneste gang sådanne barrierer og skranker er blevet påvist, forsøgt at sætte en proces i gang, der kan fjerne disse skranker og barrierer.

Jeg er enig med hr. Bolvig i, at vi ikke kan acceptere, at de langtidsarbejdsløse, som gerne vil arbejde, og som står til rådighed for arbejdsmarkedet, falder for 26 ugers reglen, uden at der forinden er givet dem et reelt tilbud om beskæftigelse.

Der var en række interessante betragtninger i hr. Honorés indlæg. Den interessanteste betragtning efter min opfattelse var den, at hr. Honoré mente, at Øko-plan Q havde været sådan en slags åndeligt grundlag for Thomas Nielsens tanker om indkomstpolitik. Nu er Thomas Nielsen ikke selv til stede og kan forsvare sig i dag, men jeg er overbevist om, at hvis han havde været til stede i dag i salen, hvis han havde været medlem af tinget, ville han have taget meget kraftigt til genmæle over for hr. Honorés udlægning af Landsorganisationens synspunkter omkring en indkomstpolitik. Jeg kan i hvert fald fra regeringens side sige, at Øko-plan Q intet indtryk har gjort på regeringen i positiv retning.

Til gengæld var vi glade for i sin tid at kunne indgå et forlig vedrørende indkomstpolitik og omkostningsdæmpning med kristeligt folkeparti, et forlig, der senere er blevet fulgt op på den måde, jeg før beskrev det i mit svar til hr. Palle Simonsen. På baggrund af denne glæde skuffer det mig, at kristeligt folkeparti som et af forligspartierne fremkommer med en dagsorden vedrørende netop den hovedsubstans, som man i sin tid var indgået på et forlig med andre partier om. Hvis man havde taget kontakt, som normalt er mellem forligspartier, og snakket om disse ting, ville vi have haft lejlighed til allerede inden debatten at sige det, jeg nu siger fra talerstolen, til kristeligt folkeparti, at denne dagsorden er enten helt overflødig eller direkte skadelig for en fortsat fornuftig omkostningsudvikling på det danske arbejdsmarked.

Vi er selvfølgelig enig i synspunktet om, at en afdæmpet omkostningsudvikling er en

[Arbejdsministeren]

væsentlig betingelse for, at arbejdsløsheden kan bekæmpes. Men derudover at opfordre regeringen til at føre en helt uspecificeret, såkaldt omkostningsdæmpende politik, herunder på ny at indskærpe arbejdsmarkedets parter osv., tror jeg ville være det dårligste, vi kunne gøre i forhold til de overenskomstforhandlinger, der nu skal tage deres begyndelse. Jeg må derfor på regeringens vegne afvise denne dagsorden som enten overflødig eller direkte skadelig.

Så vil jeg til hr. Alfred Hansen sige, at regeringen har ikke til hensigt at forlænge 4 års reglen til en 5 års regel eller en 6 års regel i forhold til 26 ugers bestemmelsen af mange grunde. Vi mener, at en sådan forlængelse ville blive en sovepude i forhold til løsningen af de langtidsarbejdsløses problemer. Vi mener, at et system, der er baseret på en erstatning for en tidligere arbejdsindtægt, ikke kan fungere, hvis arbejdsindtægten ligger måske 5 eller 6 år tilbage i tiden. Det, der derimod må være målsætningen, er at komme tilbage til de 3 år og ikke fortsætte med de 4 år, sådan at man skal have sammenlagt 26 ugers beskæftigelse inden for de sidste 3 år. Men modstykket til denne politik må selvfølgelig være, som også hr. Alfred Hansen efterlyste, at man sikrer de langtidsarbejdsløse et reelt tilbud om beskæftigelse, inden de falder for 26 ugers reglen.

Hr. Kurt Hansen sagde, at det var utilfredsstillende, at den plan, der skal sikre, at de langtidsarbejdsløse får et sådant reelt tilbud, ikke endnu er blevet fremlagt. Jeg kan sige, at det vil ske i allernærmeste fremtid; det vil ske inden udgangen af denne måned i forhold til folketingets partier, til arbejdsmarkedets parter og til de kommunale organisationer. Når det tager tid, skyldes det ikke ond vilje fra regeringens side, men at det er et fantastisk svært problem at løse uanset den bedste vilje, hvad jeg tror alle vil give mig ret i, der har prøvet at tænke dette problem igennem. Der er i hvert fald én ting, der er helt sikker: den almindelige nedvurdering af andre menneskers motiver, som hr. Kurt Hansen her lagde for dagen, bidrager ikke positivt til at løse de langtidsarbejdsløses vanskeligheder, tværtimod.

Jeg skal endelig til hr. Kurt Hansen sige, at det system omkring halvåben formidling, som vi gennemfører, både er et tilbud til lønmodtagerne om at få kendskab til de beskæf-

tigelsestilbud, der er, og et tilbud til virksomhederne om at få kendskab til sammensætningen af den ledige arbejdsstyrke, der findes inden for et område. Vi har allerede i forvejen kørt med dette system en række steder i landet, og der har ikke været nogen af de dårlige erfaringer i disse områder, som hr. Kurt Hansen har peget på.

Jeg skal slutte med at sige, at det har været en glæde for regeringen at møde den positive vilje i en lang række partier til at gøre en effektiv indsats for at nedbringe vores alt for store arbejdsløshed, og vi håber, at denne gode vilje, som har været udtrykt her i dag, må kunne omsættes i konkret handling til gavn for de arbejdsløse.

Ministeren for skatter og afgifter (Kampmann):

Måske lidt umotiveret er spørgsmålet om bådafgiften blevet bragt ind i denne forespørgselsdebat: »Hvad kan ministeren« – og det må være arbejdsministeren – »oplyse om regeringens planer for at lette de arbejdsløses situation?« Men da det nu er bragt ind i debatten, vil jeg blot meddele, at de 4 forligspartier i augustforlig II, altså socialdemokraterne, venstre, konservative og det radikale venstre, holdt et møde om bådafgiften i går, at vi ved mødet ikke blev ganske færdige, at vi vil fortsætte forhandlingerne herom, og at vi alle sammen tilstræber hurtigst muligt at blive færdige, så vi kan få en afklaring af dette spørgsmål. Vi regner med, at en sådan afklaring vil kunne foreligge inden for en uge.

Formanden:

Vi går til anden omgang. Taletid indtil 5 minutter.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg ved det, det er kort tid, og der er en række spørgsmål.

Først vil jeg sige til arbejdsministeren, der beder mig påvise, hvor der er sket forringelser i lovgivningen på arbejdsmarkedsområdet, at kommunisterne har stemt for den altovervejende del af de ændringsforslag, der var stillet. Vi stemte imod det sidste. Jeg kan godt nævne 3 grunde. For det første fordi det fremmede den sorteringsmulighed, som arbejdsgeberne havde ved den samtaleret, der

[Jørgen Jensen]

blev givet. For det andet fordi det giver mulighed for karantæne ved gentagne gange at nægte at deltage i en undervisning, som vi endnu ikke kender indholdet af. For det tredje fordi det kan bruges til at begrænse virkningen af den ret, enkelte fagforeninger har tiltaget sig ved selv at anvise. Det, vi hele tiden har sagt, er, at anvisning og faglig kamp hører sammen. Derfor har vi krævet, at anvisning og kontrol kom tilbage til fagbevægelsen, så man kunne nedbryde den sortering, som er den eneste direkte årsag til, at vi har langtidsledige. Det var derfor, vi stemte imod, og ellers har vi stemt for de fleste ændringsforslag.

Så spørgsmålet om tallene. Jeg synes, at ministerens tal understreger rigtigheden af det, jeg sagde. Selv om det ikke var så stort et udsving, som jeg nævnte, er det en kendsgerning, at den tale, regeringen har ført om, at man havde flere personer i arbejde, ikke er rigtig, hvis man regner det om til fuldtidsstillinger. Det var det væsentlige.

Hr. Melchior talte om, at jeg ikke havde givet svar på problemstillingen om, hvad den arbejdsløse mente, som daglig hørte, at der var ledige stillinger, der blev besat. Jo, det svarede jeg på, for jeg sagde: den tale er falsk. Jeg nævnte, at der var 221.000 nyanmeldte stillinger i 1976. Jeg har ikke tallet for, hvor mange der er i 1977, men det er ca. det samme, og der var kun 1.000 stillinger, som ikke blev besat. Derfor er det ikke rigtig.

Må jeg med det samme sige til fremskridtspartiet og andre, som har bragt Silkeborg ind i billedet vedrørende pædagoger, at nu tillader tiden ikke, at jeg går ind på det, men jeg vil bare henvise til den megen presseomtale, der har været af en politisk sortering af pædagoger i Silkeborg. Personlig kender jeg eksempler på mennesker, som ikke havde mulighed for som pædagoger at få arbejde i Silkeborg, men som netop inden for de sidste 48 timer har måttet rejse til København for at få arbejde. Det kunne måske være en af grundene til, at man ikke fik arbejde i Silkeborg.

Ellers vil jeg godt sige, når vi diskuterer beskæftigelsesforslag her i folketetinget, at vi kan ikke skaffe arbejde til alle, vi mangler penge, vi har valutavanskeligheder, vi har stigende gæld til udlandet, og vi er afhængige af udviklingen i andre lande. Derfor har

man både skriftligt og mundtligt fra de partier, som har stadfæstet indkomstpolitikken hidtil, fastsat et antal arbejdsløse, vi skulle leve med. Når vi så kommer i dag og siger: ja men lad os så diskutere, hvordan de arbejdsløse, som I selv har dømt til at være arbejdsløse, har det, så siger man: skal vi ikke hellere drøfte, hvordan vi ikke har arbejdsløshed? Ja men regeringen og de partier, der har ansvaret for udviklingen, har selv fastsat et antal arbejdsløse, har selv sagt: vi kan ikke afskaffe arbejdsløsheden. Og så er det efter min mening en uartighed at komme her og sige: vi vil hellere diskutere, at de skal komme i arbejde. Det vil vi alle, men hvorfor har man så ikke gjort noget? Man har haft muligheden for det, man har haft magten til det. Man har grebet ind i overenskomstssituationen og pålagt arbejderne nogle byrder, fordi man skulle afskaffe arbejdsløsheden. Ja, men det har jo ikke virket.

Jeg vil også godt sige til den socialdemokratiske ordfører, der nævner værdistigningen, at socialdemokratiet ville ikke med i et flertal sammen med kommunisterne, som kunne have grebet ind på dette område. Det havde vel været rimeligere og rigtigere.

For at få tid til det må jeg hellere sige, at vi havde egentlig ikke tænkt at stille et dagsordensforslag, men jeg synes ikke, det kan være rigtigt, at udgangen af en debat om de arbejdsløses situation bliver, at vi skal stemme om en bådafgift. Derfor fremsætter jeg, også på SFs vegne, følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketetinget beklager, at antallet af arbejdsløse er steget til mere end 200.000,

pålægger tinget regeringen at udøve en hurtig og effektiv indsats for at bekæmpe mistænkeliggørelsen af de arbejdsløse. Det betyder bl. a.:

- at den skarpe sortering af de arbejdssøgende må stoppe,

- at det må sikres, at ingen får økonomiske vanskeligheder grundet mangel på arbejde,

- at der må gives de ledige adgang til deltagelse i kompetencegivende uddannelser uden tab af ret til understøttelse.

Dermed går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

[Jørgen Jensen]

Jeg skal lige komme med et par bemærkninger til, og det skal være vedrørende spørgsmålet om en efterlønsordning. Vi er tilhængere af efterløn, fordi der er mange mennesker, der er nedslidte. Vi mener også, at industrien har råd til at betale denne efterløn. Det, jeg fremførte, var at bruge dette ønske, dette krav om efterløn til at tale om at dække sig ind over for arbejdsløsheden, og dér vil jeg godt citere, hvad socialminister Eva Gredal sagde den 18. april 1975 – Folketingstidende 1974-75, 2. samling, sp. 3799 – om et forslag fra kommunisterne om at nedsætte pensionsalderen:

»Er begrundelsen den betydelige arbejdsløshed, så må jeg sige, at jeg ikke finder det helt rigtigt. Det kan ikke være meningen, at de ældre, der har mulighed for og lyst til fortsat at yde en arbejdsindsats, nu skal skubbes ud fra arbejdsmarkedet med den motivering, at de jo kan få pension.«

Det var, hvad socialdemokratiets holdning var i 1975, da vi rejste det. Man skulle erindre sig den holdning, man havde dengang, for det, vi siger i dag, havde været mere rimeligt.

Der er åbenbart et sekund tilbage endnu, og jeg vil godt sige til hr. Johan Philipsen, som talte om, at vi nu var kommet i EF, at jeg har ikke tid til at citere det, men læs i Børsen i dag, hvad det er, man skriver om de tilbud, arbejdsgiverne får, hvis de rejser til Nordirland. Så kan vi jo tale om, hvilken ligestilling der er blevet inden for EF.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Kaj Poulsen (S):

Jeg skal kort på socialdemokratiets vegne sige, at de dagsordensforslag, der er fremsat af hr. Jørgen Jensen og af hr. Honoré, kan vi ikke stemme for, såfremt de skulle komme til afstemning. Angående hr. Melchior's dagsordensforslag skal jeg henholde mig til det, som skatteministeren var oppe på talerstolen og sige for et øjeblik siden.

Jeg skal på socialdemokratiets, venstres, det konservative folkepartis og det radikale venstres vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketetinget tager til efterretning, at ministeren for skatter og afgifter har oplyst, at den endelige afgørelse om afgift på lystfartøjer bliver truffet efter drøftelse mellem deltagerne i augustforlig II inden for en uge,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Nauerby (FP):

Vi må konstatere, at den eneste løsning, regeringen havde til afhjælpning af arbejdsløsheden og dermed til at hjælpe de arbejdsløse i den ulykkelige situation, de er i, var at tilbyde ekstra ferie, et sabbatår, og det sidste nye: førtidspensionering, alt sammen noget, som arbejdsgiverne og erhvervslivet skal betale. Der er nemlig kun én til at betale det, og det er vores produktion, dersom vi ikke skal fortsætte med at optage udenlandske lån til at betale det med. Yderligere skal vi regne med, at vi skal betale denne udlandsgæld tilbage, vi har, vi skal da både af med renter og med afdrag, så vi må se en meget mørk tid i møde for de få, der bliver tilbage på arbejdsmarkedet.

Hr. Palle Simonsen udtalte, at folketetinget ikke har dårlig samvittighed. Om hr. Palle Simonsen ikke har dårlig samvittighed over den situation, vi står i, må være op til hr. Palle Simonsen. Jeg synes i hvert tilfælde, at vi herinde i folketetinget virkelig skal grave i vores samvittighed, fordi vores arbejdsløshedstal vokser dag for dag; 212.000 arbejdsløse er alt, alt for mange. Det er jo rigtigt nok, som hr. Palle Simonsen siger, at vi har gjort meget for de arbejdsløse. Vi har nogle gode ordninger for de arbejdsløse. Men det er ligesom ikke rigtig løsningen. Løsningen må være, at vi får afskaffet arbejdsløsheden, at vi får skaffet arbejde til de danske arbejdere.

Vi må nu efter det dagsordensforslag, som socialdemokratiet har fremsat, erkende, at det dagsordensforslag, som hr. Melchior på centrum-demokraternes og fremskridtspartiets vegne fremsatte, ligesom har løst op for

[Nauerby]

det problem, og det kan vi hilse med tilfredshed.

Melchior (CD):

Vi skal jo ikke stå og spille ping-pong med taksigelserne, men jeg vil da gerne sige arbejdsministeren tak for de få bemærkninger, han henvendte til mig. Jeg opfatter hans positive holdning til det, jeg havde lejlighed til at sige på mit partis vegne, sådan, at jeg deri også lægger et tilsagn om, at arbejdsministeren vil søge fremskaffet de oplysninger og tage de initiativer, som jeg i mit indlæg opfordrede til. Jeg skal gentage, at jeg godt ved, at arbejdsministeren har meget at lave, men i modsætning til folketingsmedlemmer har en minister jo sekretærhjælp. Jeg stoler derfor på, at det, der her blev sagt, og som arbejdsministeren var så venlig at anerkende, vil blive gennemlæst, og derfor ser også vi frem til et fortsat godt samarbejde på dette så vitale område.

Jeg vil godt af arbejdsministerens bemærkninger fremhæve en enkelt, nemlig at han gjorde den iagttagelse, at flere og flere medborgere i dette land ønsker halvtids- eller anden deltidsbeskæftigelse. Det er noget, vi er enige med arbejdsministeren i, og som vi ved forskellige lejligheder og på forskellig måde har påpeget, og som jeg tror man bliver nødt til at se på, og det vil vi tage initiativer til.

Så har jeg bemærket mig, at der ikke er nogen af de andre, der har haft ordet her, som har anfægtet det gæt – og jeg indrømmer da, at det kun er et gæt – på 120.000 reelt arbejdsløse, altså folk, der er til rådighed for arbejdsmarkedet, som jeg dristede mig til at fremsætte i mit første indlæg heroppe. O.k., der vil gå et halvt års tid, så ved vi det nøjagtigt, men jeg har altså bemærket mig, at der ikke har været nogen protester herimod.

Måtte jeg have lov at sige til flere af ordførerne, ikke mindst ordføreren fra fremskridtspartiet, at når man siger, at arbejdsfordeling, efterløn og lignende ting ikke skaber nye arbejdspladser, så er det da selvfølgelig uimodsigelig rigtigt, men en udvikling af arbejdsfordeling, efterløn osv. stiller sig sandelig heller ikke hindrende i vejen for oprettelse af nye arbejdspladser. Derfor ville det være uretfærdigt indtil det tåbelige, dersom man

ikke foretog den retfærdighedsgerning, der ligger i en bedre fordeling af arbejdet, i en efterløn til folk, der er blevet 60 år, eller en efterlønsmulighed i hvert fald, og en igangsættelse af arbejde for de unge og for de langtidsledige. Det ville være ganske meningsløst ikke at tage fat på disse ting, så længe det, som jeg sagde i mit første indlæg, ikke på nogen måde hæmmer den danske konkurrenceevne på det internationale marked og ikke på nogen måde hindrer, at flere af de virkelige ledige kommer i arbejde.

Jeg vil i denne forbindelse understrege, at CD ikke hører til de partier, der finder arbejdsløshedsunderstøttelsen for høj. Vi føler slet ikke, at vi kunne leve med en mindre rimelig godtgørelse til de medborgere, som vitterlig og uden egen grov skyld er ledige. Det er den eneste mulighed for, at vi andre kan bryde vort brød med god samvittighed. Til syvende og sidst skal det nok også vise sig, at selv for en mere hårdkogt del af erhvervslivet må det være en rimelighed, at de mennesker, som de at en eller anden årsag er nødt til at fritstille, altså afskedige, ikke er henvist til et eller andet umenneskeligt mørke. Vi andre, der modtager løn, eller hvad hedder det for os: honorar for vort arbejde, vi kan sandelig kun med stor tilfredshed se på, at der sker en fair behandling af de medborgere, der ikke er i arbejde for tiden.

Så skal jeg slutte med at tage stilling til dagsordenerne, skønt jeg endnu ikke har fået den sidste i hånden i skriftlig form.

Må jeg sige om det af hr. Honoré fremsatte dagsordensforslag, at det bliver vi nok nødt til at stemme imod. Da mit parti jo er forligspartner med kristeligt folkeparti i det forlig, som denne dagsorden henviser til, nemlig om lønrammen – det er augustforliget fra 1976, det drejer sig om – føler vi os en lille smule brøstholdne og meget forbavsede over, at et af forligspartierne stiller en dagsorden om denne sag uden at have talt med os om det. Indledningen til dagsordensforslaget er en selvfølgelighed, som vi overhovedet ikke behøver at stemme om, og den sidste del, nemlig en indskærpelse af en forpligtelse, synes vi ikke at der er nogen grund til for dette folketing på nuværende tidspunkt at give sig af med. Vi må derfor både på grund af indholdet og fremgangsmåden stemme imod dette dagsordensforslag.

[Melchior]

Hr. Jørgen Jensens dagsordensforslag stemmer vi ganske naturligt også imod.

Så er der det sidste dagsordensforslag, fremsat af den socialdemokratiske ordfører på fire partiers vegne. Det har jeg altså ikke fået skriftligt, før jeg fik ordet. Jeg må sige to ting. Det tyder på, at CDs dagsordensaktion her har sat fut i nogle forhandlinger. Jeg ved godt, at de blev indledt i går, men vi var jo altså i forgårs fremme med, at vi ville fremsætte et sådant dagsordensforslag, og vort håb var, at denne sag havde været taget af bordet inden i dag, så vi ikke havde behøvet at fremsætte dette dagsordensforslag. Nu er I ikke kommet så langt endnu, og så kan et flertal jo vedtage, at de vil give folketinget besked på tirsdag om, hvad de har besluttet om det. Det var jo mere rart, hvis det var her i folketinget, sådan noget foregik. Jeg synes, at det må være en lidt beklemmende fornemmelse for hr. Keld Andersen og hans parti, at han altså endnu ikke i dag, efter et halvt års forløb og efter mange artikler og udtalelser fra hr. Keld Andersens og partifællers side om modstanden imod bådafgiften, er kommet længere, end at det skal vi nu kigge på en uges tid og se, hvad vi kan blive enige om dér. Jeg vil ikke sige: velbekomme – jeg vil sige: god sejlads, pas på ikke at kæntré!

Honoré (KrF):

Arbejdsministeren beklagede sig over, at kristeligt folkeparti fremsatte sit dagsordensforslag uden at have indhentet socialdemokratiets eller andre augustforligspartiers tilladelse dertil.

Jeg må afvise arbejdsministerens og hr. Melchior's kritik. Det er kristeligt folkepartis selvfølgeligelige ret at fremsætte et dagsordensforslag på baggrund af en forligslov, kristeligt folkeparti selv var med til at vedtage for et år siden. At der var andre partier, der var med til det og leverede hovedparten af stemmerne til det, er en anden sag, men vi kan ikke være forpligtede til at konsultere alle partier, der har været med til engang at stemme for den lov, fordi den har forbindelse med dette.

Når socialdemokratiet vil stemme imod vores dagsordensforslag, så må jeg forstå det således, at socialdemokratiet i virkeligheden ikke lægger stor vægt på at gennemføre augustforlig I's indkomstpolitiske målsætning

eller på at få gennemført sin egen overenskomstlov.

Arbejdsministeren sagde, at kristeligt folkepartis Øko-plan Q ikke havde gjort noget positivt indtryk på regeringen. Det er jeg da meget ked af, men vores Øko-plan Q var, hr. arbejdsminister, et forsøg på at anvise midler til at få gennemført augustforlig I's målsætning, herunder dets indkomstpolitik. Der kunne utvivlsomt rejses kritik mod elementer i Øko-plan Q, men det var dog et ærligt forsøg på at vise, hvordan man kunne virkeliggøre augustforlig I.

Det er ikke gjort, hr. arbejdsminister, med at sige, at denne plan intet positivt indtryk har gjort, hvis ikke socialdemokratiet gør sig den ulejlighed at anvise, hvordan socialdemokratiet så kunne tænke sig at virkeliggøre augustforlig I og indkomstpolitikken. Det er en fuldstændig gratis og uansvarlig holdning at lægge for dagen flot at afvise noget uden at kunne stille noget andet i stedet.

Alfred Hansen (DR):

Der kunne ved en sådan lejlighed stilles dagsordener om mange forskellige emner og mange forskellige enkeltheder. Man kunne f.eks. have stillet en dagsorden vedrørende adgangsbegrænsningen og opfordret regeringen til at ophæve adgangsbegrænsningen, så de unge kunne få reelle uddannelsesmuligheder også i en arbejdsløshedssituation og dermed få en meningsfyldt tilværelse. Man kunne have stillet en dagsorden om, at folketinget skulle opfordre regeringen til at føre en politik, som skabte grundlag for en rentesækning, så omkostningsniveauet kunne falde og konkurrenceevnen dermed blive forbedret og flere arbejdspladser kunne etableres. Vi fra retsforbundets side vil ikke deltage i dagsordenshalløj, som det efterhånden populært kaldes her i folketinget, men jeg vil gerne kommentere de fremsatte dagsordensforslag.

Vi har for et stykke tid siden krævet klarhed vedrørende de planer, som regeringen og forligspartierne måtte have vedrørende en bådafgift. I augustsamlingen sidste år havde vi et forslag vedrørende registrering af lystbåde til behandling, og retsforbundet gik allerede dengang imod det og tilkendegav også ved den lejlighed, at vi ikke ville støtte et eventuelt forslag om en afgift.

[Alfred Hansen]

Der har i debatten vedrørende en sådan afgift været draget paralleller mellem denne afgift og afgift på biler. Jeg synes, der er en væsentlig forskel mellem disse to beskatningsobjekter. Det, bilerne skal betale til, er reparation, vedligeholdelse og nyetablering af veje, hvorimod skibene, sejlbådene, som bekendt ikke slider på hverken vej eller vand. Det, man kunne ønske, var, at kommunerne selv bestemmer, hvor meget de vil opkræve til at dække de udgifter, som de berørte kommuner måtte have i forbindelse med anlæggelse af marina, i forbindelse med udlejning af bådpladser. Men vi mener i øvrigt ikke, at det danske folk just. hungrer efter flere afgifter og flere skatter. Derfor kan vi støtte det af hr. Melchior fremsatte dagsordensforslag, dog med en bemærkning om, at begrundelsen måske er knap så fyldig, som vi kunne have tænkt os, men det mangelfulde, der eventuelt måtte være, skal ikke få os til at undlade at stemme for dagsordensforslaget.

Det af hr. Honoré fremsatte dagsordensforslag kunne vi godt have stemt for, navnlig sidste linje, men i og for sig også første afsnit: Vi må imidlertid sige stop dér, hvor hr. Honoré kommer til: ». . . herunder på ny at indskærpe arbejdsmarkedets parter deres forpligtelse til at overholde den af folketings vedtagne lønramme«. Dette kan retsforbundet ikke stemme for. Vi vil som følge af denne passus stemme imod hele dagsordensforslaget.

Det af hr. Jørgen Jensen fremsatte dagsordensforslag ønsker vi at undlade at stemme for. Det er rigtigt, som hr. Jørgen Jensen fremfører i sit dagsordensforslag, at man dybt må beklage, at antallet af arbejdsløse er steget til over 200.000. Der finder nok også nogen mistænkeliggørelse af de arbejdsløse sted, men at man ligefrem skulle etablere en sortering, og at man, som der står i det næstsidste punkt, må sikre, at ingen får økonomiske vanskeligheder grundet på mangel på arbejde, er ganske vanskeligt at overskue konsekvenserne af. Hvis man sammenholder de gode sider med de dårlige sider, så må retsforbundets konklusion være, at vi undlader at stemme for dette dagsordensforslag.

Kurt Hansen (VS):

Først om de fremsatte forslag om motive-ret dagsorden. Det er helt klart, at vi fra VS' side vil stemme imod det af kristeligt folkeparti fremsatte dagsordensforslag. Jeg har klart tilkendegivet, at det er i den stik modsatte retning, det er nødvendigt at gå, set ud fra vores synspunkt, så det skal jeg ikke nærmere gå i detaljer med.

Må jeg sige om det dagsordensforslag, som hr. Melchior har fremsat, at det kan vi heller ikke stemme for; det vil vi ligeledes stemme imod. Det er ikke, fordi vi mener, at det er fint at lægge afgift på både til en 20.000-30.000-40.000-50.000 kr. Vi mener, at vi må meget højere op, for når vi er med i en sådan afgiftspulje, så er det ikke, fordi vi skal have kradset penge ind til staten. Så er det, fordi vi igennem en afgift på de helt store lystbåde kan være med til at ramme luksusforbruget. Det er målsætningen med det.

Må jeg sige om det dagsordensforslag, som er fremsat af hr. Jørgen Jensen, at vi vil stemme for det. Vi er enige i indholdet, og når vi ikke er medforslagstillere, så skyldes det udelukkende, at vi ønskede, at det så lidt anderledes ud på et par punkter. Men vi er enige i det essentielle i det.

Så til arbejdsministeren, som sagde, at uddannelses- og beskæftigelsesplanen vil foreligge i løbet af ganske kort tid. Det skal jeg da takke arbejdsministeren for. Den har vi ventet længe på. Jeg ser med spænding frem til det resultat, som arbejdsministeren vil forelægge for os. Når arbejdsministeren siger, at det er en langvarig proces, og at det tager lang tid, så må jeg sige til arbejdsministeren, at det hænger sammen med de begrænsninger, man pålægger sig selv. Det er jo ikke noget naturgivet, at det skal tage op imod et år, før denne uddannelses- og beskæftigelsesplan for de langtidsarbejdsløse bliver en realitet.

Nok om regeringen i denne omgang. Vi har jo, når vi har diskuteret indkomstpolitik og arbejdsløshed i særdeleshed, kørt meget hårdt på regeringen, og det er der også behov for, mener vi, men vi vil godt komme med nogle kommentarer til den massive hetz, som fremskridterne har ført frem i dag, hvor man mistænkeliggør pædagoger og andre arbejdsløse fuldstændig unuanceret over en bank ved at pille nogle enkelte eksempler frem, som om det er den helt generelle tendens. Med hensyn til disse højredrejede hetz-

[Kurt Hansen]

magere er det naturligvis et oplagt krav at stille på arbejdspladser og i fagforeninger, at man går ud og afslører dem og bærer dem ud af arbejdspladserne, da disse hetzmagere helst ikke skulle have for meget vind i sejlene.

Det er også helt uacceptabelt at høre hr. Melchior's udlægning, der går ud på, at når han har sagt, at der i realiteten kun er 120.000 arbejdsløse, så passer det, uanset hvad alle mulige statistikker måtte fortælle os. Det er ikke sandheden, fordi det, som hr. Melchior har fremført omkring de 120.000 arbejdsløse, hidtil har stået uimodsagt. Jeg har ikke tidsmæssig mulighed for at gå ind i en mere detaljeret diskussion om det, men jeg vil meget gerne fortsætte den såvel her i folketingssalen som i arbejdsmarkedsudvalget, hvor hr. Melchior udmærket er klar over, at der er lagt en redegørelse fra regeringen frem, der viser noget helt andet end det, som hr. Melchior postulerer her.

Jeg vil godt sige, at når man diskuterer bekæmpelsen af arbejdsløsheden, og når man diskuterer de arbejdsløses vilkår, så har det ikke alene noget at gøre med parlamentariske initiativer, så har det også noget at gøre med, at folkene ude i BT-Klubben siger nej til kæmpemæssige nedskæringer, at man på Scaniadam kæmper imod bortrationaliseringer, at man til overenskomstforhandlingerne rejser krav om 35 timers arbejdsuge uden lønnedgang og tempoopskruning, og at man rejser en lang række andre faglige krav fra arbejdsløshedsudvalg, arbejdspladser og fagforeninger. Dette er et meget vigtigt led i kampen mod arbejdsløsheden.

Sluttelig en ting, og det skal være om 26 ugers reglen, som har været trukket frem her en del gange, både af ministeren, som elsker denne 26 ugers regel, og af de borgerlige, som holder endnu mere af den. Alene 26 ugers reglens blotte eksistens . . .

Formanden:

Undskyld. Der er for meget støj her til venstre.

Kurt Hansen (VS):

... er et anslag imod arbejderbefolkningen. Det er et led i opretholdelsen af indkomstpoltikken. Det er et forsøg på at få sluset en del mennesker ud af arbejdsmarke-

det. Derfor er det helt overordnede og generelle krav fortsat, at 26 ugers reglen fjernes, uanset hvor mange beskæftigelses- og uddannelsesplaner der bliver lavet. 26 ugers reglen må og skal fjernes. Det ser ikke ud til, at vor arbejdsminister gør det herindefra, men så må vi klare det på andre måder.

Glensgård (FP):

Det efterfølgende ord om den konservative sportsordfører er ingen fortalelse. Når jeg vil tillade mig at kalde hr. Keld Andersen en lystbejler, så var det ud fra betragtningen, at hr. Keld Andersen har bejlet til disse lystsejlere om stemmer til det konservative folkeparti, som ved afstemningen i folketinget i dag ærligt erkender, at lystbådeafgiften er en del af augustforliget. Det har man rejst land og rige rundt og meddelt at det var det ikke. Nu lader man sig fange ind i en afværgedagsorden . . .

Formanden:

Nu er det specielt medlemmerne i sidekabinnettet, der laver støj.

Glensgård (FP):

... som selvfølgelig fastlåser augustforligets bemærkninger om en løbende værdisafgift.

Det ville selvfølgelig være interessant også at få den anden lystbejler, hr. Ellemann-Jensen, op på denne talerstol og markere, at det resultat, man kan forvente inden for 8 dage, ikke bliver en løbende værdisafgift på lystbåde. Men det kan vi jo nok ikke få, for her er der jo ikke 1.600 mennesker at bejle til for at få stemmer. De fleste af dem har kun deres egen, så her er der altså ikke nogen mulighed for lystbejling til lystsejlerne.

Det er også beskæmmende, at fire partier nu har besluttet sig til at lovgive, ikke i dette lokale her, men enten på hr. Risgaard Knudsens kontor eller på et andet tilfældigt kontor. Det er beskæmmende, at folketinget ikke skal inddrages i lovgivningen. Det er også beskæmmende, at socialdemokratiets ordfører i sportsspørgsmål, hr. Robert Pedersen, ikke tør stå op på talerstolen her og markere en afstandtagen fra en værdisafgift på lystbåde.

Nu er der kun tilbage at håbe, at det selv for hr. Børge Munk Jensen fra B.T. går op,

[Glensgård]

at det konservative folkeparti ikke vil varetage lystsejlerne interesse. Jeg håber ikke på, at det én gang til skal lykkes hr. Børge Munk Jensen at tilsmudse en hel side i B.T. med at omtale hr. Keld Andersen som den mand, der ønsker at forsvare lystsejlerne.

Det er selvfølgelig ganske klart, som også vor ordfører, hr. Nauerby, sagde, at vi ikke kan stemme for den dagsorden, der er lagt op til fra augustforligspartiernes side. Det er da klart, at det er da en forbedring, at vi har en chance for at få en afklaring i løbet af 8 dage. Det vil måske bevirke, at arbejderne nede på LM Glasfiber i Lunderskov ikke vil blive afskediget lige nu. Men det er lige så vigtigt, at vi ikke får udskudt denne debat til engang i efteråret. Jeg håber på, at lystsejlerne vil forsvare lystsejlerne.

Formanden:

Jeg vil gerne henstille, at der bliver mere ro i salen, også når vi er mange i salen.

Ole Olsen (SF):

Om lystbåddagsordenerne skal jeg lige komme med et par bemærkninger. Socialistisk folkeparti kan ikke stemme for det af hr. Melchior fremsatte dagsordensforslag. Vi kan ikke vende os mod enhver lystbådskat. Med hensyn til de lystbådafgifter, som faktisk har været fremme, mener vi nok, at der er for lave grænser, man kigger for lidt på selvbyggernes ideer. Hvis vi var inde i billedet, så kunne vi antagelig godt forhandle os frem til en lystbådafgift. På den anden side kan vi bestemt heller ikke stemme for det af hr. Kaj Poulsen fremsatte dagsordensforslag. Det henviser simpelt hen til, at det afgøres af partierne i augustforlig II. Begge dagsordenerne kommer vi altså til at stemme imod.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af *Kaj Poulsen* (S) (se foran)

vedtoges med 94 stemmer mod 52; 6 stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af *Melchior* (CD) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af *Honoré* (KrF) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af *Jørgen Jensen* (DKP) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Valg af 12 repræsentanter for lyttere og fjernseere til radiorådet.

(Jfr. tidenden sp. 2868).

Formanden:

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper:

en gruppe på 98 medlemmer: socialdemokratiet, socialistisk folkeparti, Danmarks kommunistiske parti, det radikale venstre, Danmarks retsforbund og venstresocialisterne;

en gruppe på 53 medlemmer: venstre, det konservative folkeparti, centrumdemokraterne, kristeligt folkeparti;

en gruppe på 27 medlemmer: fremskridtspartiet og erhvervspartiet.

Valgt blev:

- 1 Direktør Erik Andersen, Åfaldet 34, 2730 Herlev.
- 2 Ekspeditionssekretær Børge E. Nielsen, Islands Brygge 23, 5. l., 2300 S.
- 3 Rangermester Jens M. Jensen, Solvænget 6, 5800 Nyborg.
- 4 Forretningsfører Ole Vernerlund, Østerbrogade 95, 2100 Ø.
- 5 Medlem af folketinget Birte Weiss (S).
- 6 Forstander Helge Skov, Askov Højskole, 6600 Vejen.
- 7 Fhv. medlem af folketinget Litten Hansen, Wiedeweltsgade 35, 2100 Ø.
- 8 Medlem af folketinget Nathalie Lind (V).
- 9 Sognepræst Sv. Aa. Olsen, Vonsild.
- 10 Fru Elisabeth Krog, Fuglsøgaard, 8970 Havndal.
- 11 Fru Wencke Hansen, Park Allé 260, 2600 Glostrup.
- 12 Knud Leif Thomsen, Gram Husby, 6990 Ulfborg.

Meddelelser fra formanden:

[Formanden]

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om ændring af lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. (Udligningsskat m. v.) (Lovforslag nr. L 179).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Landbrugs- og fiskeriudvalget (4/4 78):

Udtræder: K. J. Mortensen Ny stedf.: Normann Andersen

Udv. ang. det civile beredskab (4/4 78):

Udtræder: K. J. Mortensen Nyt medlem: Lissa Mathiasen

Det energipolitiske udvalg (4/4 78):

Udtræder: K. J. Mortensen Nyt medlem: Preben Steen Nielsen

Erhvervsudvalget (4/4 78):

Udtræder: K. J. Mortensen Nyt medlem: Lissa Mathiasen

Udvalget til valgs prøvelse (4/4 78):

Udtræder: K. J. Mortensen Nyt medlem: Lissa Mathiasen

Kommunaludvalget (4/4 78):

Udtræder: K. J. Mortensen Nyt medlem:

Poul Mortensen

Udv. for forretningsordenen (5/4 78):

Udtræder: Kjærulff-Schmidt Nyt medlem: Arentoft

Arbejdsmarkedsudvalget (5/4 78):

Udtræder: Hjortlund Christensen Nyt medlem: Schak Nielsen

Boligudvalget (5/4 78):

Udtræder: Mølgaard Nyt medlem: Schak Nielsen

Det energipolitiske udvalg (5/4 78):

Udtræder: Mølgaard Nyt medlem: Alice Hedegaard

Kommunaludvalget (5/4 78):

Udtræder: Lis Starcke Nyt medlem: Hjortlund Christensen

Det politisk-økonomiske udvalg (5/4 78):

Udtræder: Mølgaard Ny stedf.: Alfred Hansen

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 6. april, kl. 11.00.

Angående dagsordenen henviste formanden til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.27
